

ഓം നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,

ശ്രീ ഗുരുദ്വോ നമഃ ഹരിഃ ഓം

കൃഷ്ണ യജുർവോദീയ തൈത്തിരീയ

ബ്രാഹ്മണം

ദിതീയാഷ്ടകം - പ്രപാടകങ്ങൾ 1 - 4

Version Notes:

This is now the current Version 3.0 dated November 30, 2025.

1. This replaces the earlier version 2.0 dated June 30, 2024.
2. This version has been updated with the errors found and reported till November 15, 2025.
3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done wherever applicable.
4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id
vedavms@gmail.com

Earlier Versions

1st	Version Number	0.0 dated 24th October 2017
2nd	Version Number	1.0 dated 31st December 2019
3rd	Version Number	1.1 dated 30th June 2021
4 th	Version Number	2.0 dated 30th June 2024

Table of Contents

3 കൃഷ്ണ യജുർവേദത്തിലെ വൈഹാസികം 5
3.1 ദിതിയാഷ്ടകേ പ്രമാഃ പ്രപാടകഃ - അഗ്നിഹോത്രവൈഹാസികം 5
3.1.1 അനുവാകം 1 - അഗ്നിഹോത്രസ്യാപോദ്യാതഃ 5
3.1.2 അനുവാകം 2 - അഗ്നിഹോത്രനിരൂപണം 7
3.1.3 അനുവാകം 3 - ഉപയോകഷ്യമാണിസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ 12
3.1.4 അനുവാകം 4 - ഉപയുക്തിസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ 16
3.1.5 അനുവാകം 5 - കാമ്യാനി ഹോമദ്രവ്യാണി 19
3.1.6 അനുവാകം 6 - അദ്യുദ്ധവണം, ഹോമാഭാവപ്രതീകാരശ്വ 25
3.1.7 അനുവാകം 7 - ഹവിഷഃ സർവദേവതാസംബന്ധണ്ഡ പ്രശംസാ 27
3.1.8 അനുവാകം 8 - ദ്വാഹാന്പ്രകാരാശ്വിഹോത്രഹോത്രശ്വ 28
3.1.9 അനുവാകം 9 - അഗ്നിഹോത്രസ്യാസംസ്കാരഃ ഹോമമന്ത്രം 29
3.1.10 അനുവാകം 10 - വഹനരവസ്ഥാവിശേഷങ്ങളുണ്ടാരെന ഹോമഃ 31
3.1.11 അനുവാകം 11 - കാലദേഖന സമന്വയകം പരിശേചനം 33
3.2 ദിതിയാഷ്ടകേ ദിതിയഃ പ്രപാടകഃ - ഹോത്യബൈഹാസികം 36
3.2.1 അനുവാകം 1 - ദശഹോത്യമന്ത്രസ്യ ക്രതർത്ഥപുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ 36
3.2.2 അനുവാകം 2 - ചതുർഹോത്രാദിമന്ത്രാണാം ക്രതർത്ഥപ്രയോഗഃ 40
3.2.3 അനുവാകം 3 - ചതുർഹോത്യപത്വഹോത്യമന്ത്രഗ്രഹി ഭാഗങ്ങാഃ പുരുഷാർത്ഥ പ്രയോഗഃ 43
3.2.4 അനുവാകം 4 - ജഗമ് സ്വഷ്ടികമന്മാവേന ഹോത്യമന്ത്രപ്രശംസാ 47
3.2.5 അനുവാകം 5 - ദക്ഷിണാപ്രതിഗ്രഹിമന്ത്രവ്യാവ്യാഘം 50
3.2.6 അനുവാകം 6 - ദ്വാദശാഹിദശമേദഹനി ഹോത്യമന്ത്രഃ 53
3.2.7 അനുവാകം 7 - സ്ത്രഹോത്യമന്ത്രസാഖ്യയജ്ഞപ്രശംസാ 55
3.2.8 അനുവാകം 8 - ഹോത്യമന്ത്രാണം സോമയാഗാദ്ധത്യം 57
3.2.9 അനുവാകം 9 - ഹോത്യമന്ത്രാത്പത്തികമന്പ്രസംശ്ലിംഘന ജഗമ് സ്വഷ്ടിഃ 60
3.2.10 അനുവാകം 10 - ദേവസ്വഷ്ടിമദ്യുദ്ധവസ്ഥിതിസ്യാദ്ധണ്ഡ ദേവതാധിപതിത്വം 65
3.2.11 അനുവാകം 11 - ഹോത്യമന്ത്രാണം പുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ 69
3.3 ദിതിയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാടകഃ - ഹോത്യബൈഹാസികഃ 75
3.3.1 അനുവാകം 1 - സർവോഷാം ഹോത്യമന്ത്രാണം ചതുർ ഹോത്യശശ്ലോന വ്യവഹാര 75

3.3.2	അനുവാകം 2 – ലൈറ്റ്‌സിൽക്കോ ഹോത്യമന്ത്രഹോമഃ.....	77
3.3.3	അനുവാകം 3 – ക്രൈസ്തവപനാഞ്ചം പുഷ്ടിവേദനം	79
3.3.4	അനുവാകം 4 – പ്രതിഗ്രഹമന്ത്രമഹിമജണാനം.....	80
3.3.5	അനുവാകം 5 – പ്രശ്നാത്തരരുഹോ ബൈഹവിഷയസ്സംവാദഃ.....	85
3.3.6	അനുവാകം – ഹോത്യപ്രശ്നംസാപ്രസഞ്ചേന ക്രതുനാമ്യത്രിഗ്രവിശേഷവ്യവസ്ഥാപനം, അഖിഹോത്രസ്യ പ്രാശസ്സ്യം ച.....	88
3.3.7	അനുവാകം 7 – അഖിഹോത്രസ്യ സർവക്രതുരുദ്ധാവസാധനേന പ്രശ്നംസാ	91
3.3.8	അനുവാകം 8 – സ്വപ്നിസാധനത്വേന ഹോത്യമന്ത്രാസാമർത്ഥ്യ പ്രശ്നംസാ	93
3.3.9	അനുവാകം 9 – വായുരൂപത്രാജണാനേന ഹോത്യമന്ത്രാണാം പ്രശ്നംസാ	95
3.3.10	അനുവാകം 10 – ദശഹോത്യമന്ത്രാണാം കാമ്യപ്രയോഗഃ.....	99
3.3.11	അനുവാകം 11 – ദശഹോത്രാദിമന്ത്രനാളാം പ്രവൃത്തിനിമിത്തം 101	
3.4	ദിനീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാടകഃ – ഉപഹോമാഃ.....	106
3.4.1	അനുവാകം 1 – ഉപഹോമാഃ.....	106
3.4.2	അനുവാകം 2 – ഉപഹോമാഃ	111
3.4.3	അനുവാകം 3 – ഉപഹോമാഃ	115
3.4.4	അനുവാകം 4 – ഉപഹോമാഃ	123
3.4.5	അനുവാകം 5 – ഉപഹോമാഃ	127
3.4.6	അനുവാകം 6 – ഉപഹോമാഃ	131
3.4.7	അനുവാകം 7 – ഉപഹോമാഃ	137
3.4.8	അനുവാകം 8 – ഉപഹോമാഃ	143

=====

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,

ശ്രീ ഗുരുദ്വോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2 കൂളി യജുർവോദീയ തൈതതിരീയ സ്വാഹാം

2.1 ബിതീയാഷ്ടകേ പ്രാമംഖ പ്രപാടകഃ –

അഗ്നിഹോത്രസ്വാഹാം

2.1.1 അനുവാകം 1 – അഗ്നിഹോത്രസ്യാഹാഖ്യാതഃ

T.B.2.1.1.1

അഞ്ചിരസോ വൈ സത്രമാസത ।

തേഷാം പൃഷ്ഠത്തിർ-ഫർമധ്യുഗാസീത് ।

സർജ്ജീഷണാജീവത് । തേടബ്രുവന് ।

ക്രസ്ത്യു നു സത്രമാസ്യുഹോ ।

യേടസ്യാ ഓഷധീർ ന ജനയാമ ഇതി ।

തേ ദിവോ വഴിഷ്ടി-മസ്യജന ।

യാവനഃ സ്നേഹകാ അവാപദ്യന ।

താവതീരോഷധയോ ഽജായന ॥

താ ജാതാഃ പിതരോ വിഷേണാലിംപന് । 1 (10)

T.B.2.1.1.2

താസാം ജഗ്യാ രൂപ്യത്തേത് । തേടബ്രുവന് ।

ക ഇദമിതമ-മകരിതി ।

വയം ഭാഗധേയയ-മിച്ചമാനാ ഇതി പിതരോ സബ്രുവന് ।

കിം വോ ഭാഗയേയമിതി ।

അശിഹോത്ര ഏവ നോടപ്പുസ്ഥി-ത്യബ്ദവന് ।

തേഭ്യ ഏതദ്ദ-ഭാഗയേയം പ്രായച്ചന് । യദ്യുത്രാ നിമാർഷി ।

തത്രോ വൈ ത ഓഷ്യീ-രസ്യദയന് ॥

യ ഏവം വോ । 2 (10)

T.B.2.1.1.3

സ്വദനേടസ്ഥാ ഓഷ്യയഃ । തേ വമ്സ-മുപാവാസ്യജന് ।

ഇദം നോ ഹവ്യം പ്രദാപയേതി ।

സോഡബോവീദ് വരം വ്യാശണ ।

ദശ മാ രാത്രീർ ജാതം ന ദ്രോഹന് ।

ആസംഗവം മാത്രാ സഹ ചരാണീതി ।

തസ്ഥാദ്-വമ്സം ജാതം ദശ രാത്രീർ ന ദ്രോഹനി ।

ആസംഗവം മാത്രാ സഹ ചരതി ।

വാരേവ്യത്വ ഹ്യസ്യ ।

തസ്ഥാദ്-വമ്സഭ സഭ്സ്യാശ്യയാദ് രുദ്രോ ധ്യാതുകഃ ( ) ।

അതി ഹി സന്ധാം ധയതി ॥ 3 (11)

(അലിവൻ - വോ - മഹത്ക ഏകം ച) (A1)

2.1.2 അനുവാകം 2 – അശനിഹോത്രനിരൂപണം

T.B.2.1.2.1

പ്രജാപതി-രഷി-മസൃജത | തം പ്രജാ അന്വസ്യജ്ഞത |
 തമഭാഗ ഉപാസ്യ | സോംസ്യ പ്രജാദി-രപാക്രാമത് |
 തമവരുരുമ്പംസമാനോദഗന്നത് | തമവരുധ്യം നാശക്കൊത് |
 സ തപോ ദതപ്യത |
 സോംശി-രൂപാരമതാതാപി വൈ സ്യ പ്രജാപതിരിതി |
 സ രഹാടാ-ദുദമ്പൂഷ്ടം | 4 (9)

T.B.2.1.2.2

തദ്ദ-ഹ്യുതമദവത് |
 തസ്മാദ്യസ്യ ദക്ഷിണതഃ ക്രഷാ ഉമ്പുഷ്ടാഃ |
 താം ജ്യോഷ്ട്രലക്ഷ്മീ പ്രാജാപത്രേത്യാഹുഃ |
 യദ്ദ-രഹാടാ-ദുദമ്പൂഷ്ടം | തസ്മാദ്ദ-രഹാടേ ക്രഷാ ന സന്നി |
 തദഗാ പ്രാഗ്യഹംണാത് | തദ്ദ-വ്യചികിമ്പസത് |
 ജുഹവാനീ(3) മാ ഹാഷാ(3)മിതി |
 തദ്ദ-വിചികിമ്പസാരയെ ജനം ||
 യ ഏവം വിഭാഗം. വിചികിമ്പസതി | 5 (10)

T.B.2.1.2.3

വസീയ ഏവ ചേതയതേ || തം വാഗ്ഭ്രാവദ-ജ്ഞഹൃദയീതി |
 സോംബൈവീത് | കസ്ത്രമസീതി |

സൈവ തേ വാഗിത്യബൈത് ।

സോഽജുഹോമ്-സാഹോതി ।

തമ്സാഹാകാരസ്യ ജമ ॥

യ ഏവം സാഹാകാരസ്യ ജമ വേദ ।

കരോതി സാഹാകാരേണ പീര്യം ॥

യസൈവം വിഭൂഷഃ സാഹാകാരേണ ജുഹംതി । 6 (10)

T.B.2.1.2.4

ദോഗായൈവാസ്യ ഹൃതം ഭവതി ॥

തസ്യാ ആഹൃതൈത്യ പുരുഷ-മസ്യജത ।

ദ്വിതീയ-മജുഹോത് । സോദഗ്ര-മസ്യജത ।

ത്യൂതീയ-മജുഹോത് । സ ഗാമസ്യജത ।

ചതുർത്ഥ-മജുഹോത് । സോദവിമസ്യജത ।

പത്രമ-മജുഹോത് । സോഽജാമസ്യജത । 7 (10)

T.B.2.1.2.5

സോദഗി-രബിഡേത് । ആഹൃതീഭിർ വൈ മാട്ടഹോതീതി ।

സ പ്രജാപതിം പുനഃ പ്രാവിശത് ।

തം പ്രജാപതി-രബവൈത് । ജായസേതി । സോഽബൈത് ।

കിം ഭാഗയേയമഭി ജനിഷ്യ ഇതി ।

തുഭ്യമേവേദഃ ഹൃയാതാ ഇത്യബൈത് ।

സ ഏതദ്-ഭാഗയേയ-മദ്യജായത । യദഗിഹോത്രം । 8 (10)

T.B.2.1.2.6

തസ്മാദശിഹോത്ര-മുച്യതേ ॥
 തദ്യുധമാന-മാദിത്യോ ദ്രൈവീത് । മാ ഹാഷ്മിഃ ।
 ഉദയോർ വൈ നാവേതദിതി । സോദശി-രബ്രീത് ।
 ക്രമം നാ ഹോഷ്യതീതി । സായമേവ തുട്ടം ജുഹവന്ന് ।
 പ്രാതർമഹ്യ-മിത്യബ്രീത് ।
 തസ്മാദശയേ സായഃ ഹുയതേ । സുര്യായ പ്രാതഃ ॥ 9 (10)

T.B.2.1.2.7

അത്യേണയീ വൈ രാത്രിഃ । ഐഗ്രന്ധമഹിഃ ।
 യദനുദിത്തേ സുരോ പ്രാതർ ജുഹുയാത് ।
 ഉദയമേവാശേയഃ സ്വാത് ।
 ഉദിതേ സുരോ പ്രാതർ ജുഹോതി ।
 തമാദശയേ സായഃ ഹുയതേ ।
 സുര്യായ പ്രാതഃ ॥ രാത്രിം വാ അനു പ്രജാഃ പ്ര ജായനേ ।
 അഹനാ പ്രതി തിഷ്ഠന്തി । യമ്സായം ജുഹോതി । 10 (10)

T.B.2.1.2.8

പ്രപ്രവ തേന ജായനേ । ഉദിതേ സുരോ പ്രാതർ-ജുഹോതി ।
 പ്രത്യേവ തേന തിഷ്ഠതി ॥
 പ്രജാപതി-രകാമയത പ്രജായയേതി ।

സ ഏതദശിഹോത്രം മിമുന-മപശ്യത് ।
 തദുദിതേ സുരോജുഹോത് । യജുഷാ സന്ധത് ।
 തുംഖീമന്ധത് । തന്ത്രാ വൈ സ പ്രാജായത ।
 യസസ്യവം വിഭുഷി ഉദിതേ സുരോജിഹോത്രം
 ജുഹവതി । 11 (10)

T.B.2.1.2.9

വൈപ്രവ ജായതേ । അമോ യദാ ദിവാ പ്രജാനന്നേതി ।
 താദ്യഗ്രഹ തത് ॥ അമോ വല്പാഹൃഃ ।
 യസ്യ വൈ ദ്വാ പുണ്യം ഗൃഹേ വസ്തഃ ।
 യസ്തയോരന്ധർ രാധയത്യന്ധം ന ।
 ഉദാ വാവ സ താവൃഷ്ടതീതി ।
 അശിം വാവാദിത്യഃ സായം പ്രവിഷതി ।
 തസ്താദശിർ ദ്യുരാന്നകതം ദദ്യശേ ।
 ഉദേ ഹി തേജസീ സംപദ്യതേ । 12 (10)

T.B.2.1.2.10

ഉദ്യന്തം വാവാദിത്യ-മശിരന്ധ സമാരോഹതി ।
 തസ്താദ്യുമ ഏവാഗ്നേർ ദിവാ ദദ്യശേ ।
 യദശയേ സായം ജുഹുയാത് ।
 ആ സുര്യാധ വൃഥ്യേത ।
 യമ്സുര്യാധ പ്രാതർ-ജുഹുയാത് ।

അത്സനയേ വൃഥ്വേദ്യത | ദേവതാഭ്യഃ സമദം ദദ്യാത് |

അശനിർ ജ്യാതിർ-ജ്യാതിഃ സുര്യഃ സാഹോത്രേവ സായാം
ഹോതവ്യം |

സുരോ ജ്യാതിർ ജ്യാതിരിഷിഃ സാഹോതി പ്രാതഃ |

തമോഭാഭ്യാം സായാം ഹൃഷതേ | 13 (10)

T.B.2.1.2.11

ഉഭാഭ്യാം പ്രാതഃ | ന ദേവതാഭ്യഃ സമദം ദധാതി ||

അശനിർ ജ്യാതിരിത്യാഹ | അശനിർ വൈ രേതോധാഃ ||

പ്രജാ ജ്യാതിരിത്യാഹ | പ്രജാ ഏവാസൈ പ്ര ജനയതി ||

സുരോ ജ്യാതിരിത്യാഹ |

പ്രജാസൈവ പ്രജാതാസു രേതോ ദധാതി ||

ജ്യാതിരിഷിഃ സാഹോത്യാഹ |

പ്രജാ ഏവ പ്രജാതാ അസ്യാം പ്രതിഷ്ഠാപയതി || 14 (10)

T.B.2.1.2.12

തുണ്ണിമുത്തരാ-മാഹുതിം ജുഹോതി |

മിമുനത്യായ പ്രജാതൈ ||

യദുദിതേ സുരോ പ്രാതർ-ജുഹുയാത് |

യദാടതിമയേ പ്രദുത്യായ ശൂന്യായാവസ്ഥാഹാര്യാം
ഹരന്തി |

താദ്യഗ്രഹവ തത് । ക്വാഹ തതസ്ത്രം-ഭവതീത്യാഹുഃ ।

യമ്സ ന വേദ । യഗസ്മ തദ്വരന്തീതി ।

തസ്ത്രം-യദൗഷസം ജുഹോതി । തദേവ സംപ്രതി ( ) ।

അമോ യമാ പ്രാർത്ഥമാഷസം പരി വേവേഷ്ടി ।

താദ്യഗ്രഹവ തത് ॥ 15 (12)

(അമ്യഷ - വിചികിമ്പ്രതി - ജുഹർ - ത്രജാമസ്യജ -
താശിഹോത്രം - സുര്യായ പ്രാതർ - ജുഹോതി -
ജുഹർതി - സംപര്വ്വതേ-ഹൃയതേ-സ്ഥാപയതി -
സംപ്രതി ദ്രോ ച) (A2)

2.1.3 അനുവാകം 3 - ഉപയോകഷ്യമാണസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ

T.B.2.1.3.1

രൂദ്രോ വാ ഏഷഃ । യദശിഃ । പത്രീ സ്ഥാലീ ।

യമദ്വൈഡഗ്രഹ-രധിശ്രയേത് । രൂദ്രായ പത്രീമഹി ഭദ്രാത് ।

പ്രമായുകാ സ്യാത് ।

ഉദീചോദംഗംഗാരാൻ നിരൂഹ്യാധി ശ്രയതി ।

പത്രിഡയ ഗ്രാഹിമായ ॥ വ്യന്താൻ കരോതി ।

ത്യാ പത്രാ-പ്രമായുകാ ഭവതി ॥ 16 (10)

T.B.2.1.3.2

സ്വർമോ വാ ഏഷ്ടാദശാന്തഃ । അഹരഹഃ പ്രവൃജ്യതേ ।
 യദഗിഹോത്രം । പ്രതിഷിഖേത് പശുകാമസ്യ ।
 ശാന്തമിവ ഹി പശവ്യം ॥
 ന പ്രതിഷിഖേദ-ബൈഹവർച്ചസകാമസ്യ ।
 സമിഖമിവ ഹി ബൈഹവർച്ചസം ॥ അമോ വല്ലു ।
 പ്രതിഷിച്യമേവ ।
 യത്-പ്രതിഷിഖേതി । 17 (10)

T.B.2.1.3.3

തത്-പശവ്യം । യജ്ഞഹോതി । തദ്ബൈഹവർച്ചസി ।
 ഉദയമേവാകഃ ॥ പ്രച്യുതം വാ ഏതദസ്താ-ലോകാത് ।
 അഗ്രതം ദേവലോകം । യച്ചുതഃ ഹവി-രന്ധിഷാരിതം ।
 അദിദ്രോതയതി । അദ്രേവൈനദ് ശ്വാരയതി ।
 അമോ ദേവത്രവൈനദ്-ഗമയതി ॥ 18 (10)

T.B.2.1.3.4

പര്യഗി കരോതി । രക്ഷസാ-മപഹതൈ ॥
 ത്രിഃ പര്യഗി കരോതി । ത്ര്യാവ്യാഖി യജന്തഃ ।
 അമോ മേഘത്രായ ॥ യത്-പ്രാചീന-മുദ്രാസയേത് ॥

യജമാനഃ ശുചാ ഽർപ്പയേത് | യദ്ദ-ദക്ഷിണാ |

പിതൃദേവത്യഃ സ്യാത് | യത്-പ്രത്യക്ഃ | 19 (10)

T.B.2.1.3.5

പതീഃ ശുചാ ഽർപ്പയേത് | ഉദീചീന-മുദ്രാസയതി |

ഷ്ടുഷാ വൈ ദേവമനുഷ്യാണാഃ ശാന്താ ദിക്ഃ |

താമേവൈന-ദനുദ്ദ-വാസയതി ശാശ്വത്യഃ || വർത്ത കരോതി |

യജ്ഞസ്യ സന്തതേത്യഃ || നിഷ്ടപതി |

ഉപൈവ തമ്സ്യാണാതി || ചതുരുന്നയതി |

ചതുഷ്പാദഃ പശവഃ | 20 (10)

T.B.2.1.3.6

പശുനേവാ-വരുണേ || സർവ്വാഃ-പുർണ്ണ-നുന്നയതി |

സർവേ ഹി പുണ്യാ രാഖ്യാഃ || അനുച്ച ഉന്നയതി |

പ്രജായാ അനുചീനത്വായ |

അനുച്ചേവാസ്യ പ്രജാ ഽർഖുകാ ഭവതി ||

സം മൃഗതി വ്യാപ്തുതേത്യഃ || നാഹോഷ്യനുപ സാദയേത് |

യദഹോഷ്യനുപ സാദയേത്യഃ |

യമാ നന്ദി ഉപനിധായ | 21 (10)

T.B.2.1.3.7

അന്യരണ്ഡു പ്രയച്ഛതി | താദ്യഗ്രേവ തത്ഃ |

ആദരണ്ഡു വ്യശ്വേത | യദേവ ഗാർഹിപത്യേധിഗ്രായതി |

തേന ശാർഹപത്യം പ്രീണാതി ॥ അശനിരബിഡേത് ।

ആഹുതയോ മാടത്യേഷ്യനീതി ।

സ ഏതാഴ് സമിധ-മപശ്യത് । താമാദയത്ത് ।

തതോ വാ അശാവാഹുതയോട്യിയന്ന । 22 (10)

T.B.2.1.3.8

യദേനാഴ് സമയചൂത് । തമ്സമിധഃ സമിത്തം ।

സമിധമാദധാതി । സമേവൈനം യചൂതി ।

ആഹുതീനാം ധ്യതൈ ।

അമോ അശനിഹോത്ര-മേവൈധവ്യപ്ത-കരോതി ।

ആഹുതീനാം പ്രതിഷ്ഠിതൈ ॥ ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി ।

യദേകാഴ് സമിധമാധായ ദേ ആഹുതീ ജുഹോതി ।

അമ കസ്യാഴ് സമിധി ഭിതീയാ-മാഹുതിം

ജുഹോതിതി । 23 (10)

T.B.2.1.3.9

യദ്-ദേ സമിധാവാദഖ്യാത് । ഭ്രാത്യുവ്യമണസ്ഥ ജനയേത് ।

ഹൃകാഴ് സമിധമാധായ ।

യജുഷാ ദന്യാമാഹുതിം ജുഹോതി ।

ഉദേ ഏവ സമിദ്രതീ ആഹുതീ ജുഹോതി ।

നാശസ്ഥ ഭ്രാത്യുവ്യം ജനയതി ॥ ആദ്വിഷ്വായാം ജുഹോതി ।

സമിഖമിവ ഹി ബോധവർച്ചസം ।

അമോ യമാടതിമിം ജ്യാതിഇഷ്ടത്വാ പരിവേവേഷ്ടി ।

താദ്യഗ്രഹ തത് ( ) ചതുരുന്നയതി । ദിൽ ജുഹോതി ।

തസ്താദ്-ദ്വിപാ-ചതുഷ്ടാദമത്തി ।

അമോ ദിപദേവ ചതുഷ്ടഃ പ്രതിഷ്ടാപയതി ॥ 24 (14)

(ഭവതി - പ്രതിഷ്ഠിഖ്വതി - ശമയതി - പ്രത്യക്ഷ - പശവ് -
ഉപനിധാ-യാദ്ഗ്രഹിയൻ - തേതി - തച്ചതാരി ച) (A3)

2.1.4 അനുവാകം 4 - ഉപയുക്തസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ

T.B.2.1.4.1

ഉത്തരാവതീം വൈവ ദേവാ ആഹുതിമജുഹവുഃ ।

അവാചീമസുരാഃ । തതോ ദേവാ അഭവന് । പരാദസുരാഃ ।

യം കാമയേത വസീയാൻമ സ്യാദിതി ।

കനീയസ്തസ്യ പൂർവ്വ ഹുത്വാ ।

ഉത്തരം ഭൂയോ ജുഹുയാത് ।

എഷാ വാ ഉത്തരാവത്യാഹുതിഃ । താം ദേവാ അജുഹവുഃ ।

തതസ്തഭവന് । 25 (10)

T.B.2.1.4.2

യബസ്യവം ജുഹരതി । ഭവത്യൈവ ॥

യം കാമയേത പാപീയാൻമ സ്യാദിതി ।

ഭൂയസ്തസ്യ പൂർവ്വ ഹുത്വാ ।

ഉത്തരം കനീയോ ജുഹുയാത് ।

എഷാ വാ അവാച്യാഹുതിഃ । താമസ്വരാ അജുഹവുഃ ।

തത്സൈ പരാടഭവന് । യസൈവം ജുഹവി ।

പരൈവ ഭവതി ॥ 26 (10)

T.B.2.1.4.3

ഹുത്രോപ സാദയ-ത്രജാമിതായ । അമോ വ്യാവ്യശത്ത്യ ॥

ഗാർ.ഹപത്യം പ്രതീക്ഷതേ ।

അനന്ത്യായിന-മേഖലം കരോതി ॥

അഗ്നിഹോത്രസ്യ വൈ സഹാണുരസ്സി ।

തം യ ഔച്ചോത് । യജ്ഞസ്ഥാണു-മുച്ചോത് ।

എഷ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യ സഹാണുഃ ।

യത്-പുർഖാടഭുതിഃ ।

താം യദുത്തരയാടി ജുഹുയാത് । 27 (10)

T.B.2.1.4.4

യജ്ഞസ്ഥാണു-മുച്ചോത് ।

അതിഹായ പുർഖാമാഹുതിം ജുഹോതി ।

യജ്ഞസ്ഥാണുമേവ പരി വ്യഞകതി ।

അമോ ഭ്രാത്യവ്യമേഖാപ്തി ദതിക്രാമതി ॥

അവാചീനഃ സായമുപ മാർജ്ജി । രേത എവ തദ്ദധ്യാതി ।

ഉർജ്ജം പ്രാതഃ । പ്ര ജനയത്യേവ തത് ॥

ബൈഹമവാദിനോ വദനി । ചതുരുന്നയതി । 28 (10)

T.B.2.1.4.5

ദിർ ജുഹോതി । അമ കു ദേ ആഹുതീ ഭവത ഇതി ।

അഗ്നാ വൈഷ്ണവനര ഇതി ബൈയാത് ।

ക്ഷേഷ വാ അഗ്നിർ വൈഷ്ണവനരഃ । യദ്ബൈഹണഃ ।

ഹുതാ ദിഃ പ്രാശ്രംഭാതി ।

അഗ്നാവേവ വൈഷ്ണവനരേ ദേ ആഹുതീ ജുഹോതി ॥

ദിർ ജുഹോതി । ദിർ നിമാർജ്ജി । ദിഃ പ്രാശ്രംഭാതി । 29 (10)

T.B.2.1.4.6

ഷട്മ സംപദ്യനേ । ഷയാ ഫ്രതവഃ । ഫ്രതുനേവ പ്രീണാതി ।

ബൈഹമവാദിനോ വദനി । കിം ദേവത്യ-മഗ്നിഹോത്രമിതി ।

വൈഷ്ണവേവമിതി ബൈയാത് । യദ്യ-യജുഷാ ജുഹോതി ।

തദദ്ദ്രോഗാഗം । യത്-തുണ്ണീം । തത്-പ്രാജാപത്യം । 30 (10)

T.B.2.1.4.7

യന്മിമാർജ്ജി । തദോഷ്യാനിം । യദ്യ ദിതീയം ।

തത്-പിതൃണാം । യത്-പ്രാശ്രംഭാതി । തദ്യ-ഗർഭാണാം ।

തസ്താദ്യ-ഗർഭാ അന്നശ്രംഭനോ വർദ്ധനേ । യദാചാമതി ।

തമനുഷ്യാണാം ॥ ഉദാ പര്യാവൃത്യാചാമതി । 31 (10)

T.B.2.1.4.8

അത്മനോ ശോപീമായ ॥ നിർജ്ജനേകതി ശുഖേഭ്യു ॥
 നിഷ്ടപതി സുഗാക്കുതെയു । ഉദ്ദിശതി ।
 സപ്തം.ഷീനേവ പ്രീണാതി ॥ ദക്ഷിണാ പര്യാവർത്തതേ ।
 സമേവ വീര്യമനു പര്യാവർത്തതേ ।
 തസ്മാദ്ദക്ഷിണാടർഖ അത്മനോ വീര്യാവത്തരഃ ।
 അമോ അതിത്യശ്രസ്യവാവുതമനു പര്യാവർത്തതേ ॥
 ഹുതോപ സമീന്യ । 32 (10)

T.B.2.1.4.9

ബൈഹമവർച്ചസസ്യ സമീഖേഭ്യു ॥ ന ബർ.ഹരിനു പ്ര ഹരേത് ।
 അസംശയിതോ വാ ഏഷ യജതഃ । യദശിഹോത്രം ।
 യദനു പ്രഹരേത് । യജതം വിഷ്ടിന്ദ്യാത് ।
 തസ്മാനു പ്രഹൃത്യം । യജതസ്യ സന്തതെയു ॥
 അപോ നി നയതി । അവദ്യമശസ്യവ രൂപമകഃ ( ) ॥ 33 (10)
 (അദവർ - ഭവതി - ജുഹുയാൻ - നയതി - മാർഷ്ടി ബി:
 പ്രാശ്രംഭത്വി-പ്രാജ്ഞപത്ര-മാചാർമതി - സേ - ടകഃ) (A4)

2.1.5 അനുവാകം 5 – കാമ്യാനി ഹോമദ്രവ്യാണി

T.B.2.1.5.1

ബൈഹമവാദിനോ വദന്തി । അശിഹോത്രപ്രാധാന്യാ യജതാഃ ।
 കിം പ്രാധാന്യാ-മശിഹോത്രമിതി ।

വമ്സോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രായണം ।

അഗ്നിഹോത്രം യജത്താനാം ॥ തസ്യ പുമിവീ സദഃ ।

അന്തരിക്ഷ-മാഗ്നീശ്വരം । ദ്യുർജ. ഹവിർഖാനം ।

ദിവ്യാ ആപഃ പ്രോക്ഷണയഃ । ഓഷധയേം ബർഹിഃ । 34 (10)

T.B.2.1.5.2

വനസ്പതയ ഇഥ്യഃ । ദിശഃ പരിയയഃ । ആദിത്യോ യുപഃ ।

യജമാനഃ പശുഃ । സമുദ്രോദവദ്യുമഃ ।

സംഗമ്സരഃ സ്വഗാകാരഃ ।

തസ്മാദാഹിതാഗ്നഃ സർവമേവ ബർഹിഷ്യം ദത്തം ഭവതി ।

യമ് സായം ജുഹോതി ।

രാത്രിമേവ തേന ദക്ഷിണ്യാം കുരുതേ ।

യത്പ്രാതഃ । 35 (10)

T.B.2.1.5.3

അഹരേവ തേന ദക്ഷിണ്യം കുരുതേ । യത്ത-തതോ ദദാതി ।

സാ ദക്ഷിണാ ॥ യാവനോ വൈ ദേവാ അഹുതമാദന്നം ।

തേ പരാട്ടവന്ന് ।

ത ഏതദഗ്നിഹോത്രസ്യ സർവസൈവ സമവദായാജുഹവുഃ ।

തസ്മാദാഹുഃ ।

അഗ്നിഹോത്രം വൈ ദേവാ ഗൃഹാണാം നിഷ്ടതി-

മപശ്യന്നിതി ।

യമ്-സായം ജുഹോതി ।

രാത്രിയാ ഏവ തദ്യുതാദ്യായ । 36 (10)

T.B.2.1.5.4

യജമാനസ്യാ-പരാഭാവായ । യത്-പ്രാതഃ ।

അഹന ഏവ തദ്യുതാദ്യായ । യജമാനസ്യാ-പരാഭാവായ ।

യത്-തത്രോട്ശ്രഥാതി । ഹുതമേവ തത് ॥

ദ്രയോഃ പയസാ ജുഹുയാത്-പശുകാമസ്യ ।

എതദ്യാ അഗ്നിഹോത്രം മിമുനം । യ ഏവം വേദ ।

പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിമുണൈർ-ജായതേ । 37 (10)

T.B.2.1.5.5

ഇമാമേവ പുർവ്വായാ ദ്യുഹേ । അമുമുത്തരയാ ।

അധിഗ്രിത്യോത്തര-മാനയതി ।

യോനാവേവ തദ്-രേതഃ സിഖേതി പ്രജനനേ ॥

ആജ്യേന ജുഹുയാത്-തേജസ്സാമസ്യ ।

തേജോ വാ ആജ്യം । തേജസ്യുവ ഭവതി ।

പയസാ പശുകാമസ്യ । എത്തദൈ പശുനാഃ രൂപം ।

രൂപേണവാശൈ പശുനവ രൂപേയ । 38 (10)

T.B.2.1.5.6

പശുമാനേവ ഭവതി । ദാദ്യുന്നിയകാമസ്യ ।

ഇന്നിയം വൈ ദയി । ഇന്നിയാവേദ്യവ ഭവതി ।

യവാഗ്രാ ഗ്രാമകാമസ്യാഷ്യാ വൈ മനുഷ്യാഃ ।

ഭാഗയേയേനെവാബൈസ്ഥ സജാതാനവ-രുന്നേ ।

ഗ്രാമേവ ഭവതി ॥ അയഞ്ഞേണാ വാ ഷ്ടുഷഃ ।

യോടസാമാ । 39 (9)

T.B.2.1.5.7

ചതുരുന്നയതി । ചതുരകഷരഭ് രമന്തരം ।

രമന്തരബൈസ്യഷ വർണ്ണഃ । ഉപരീവ ഹരതി ।

അന്തരിക്ഷം വാമദേവ്യം । വാമദേവ്യബൈസ്യഷ വർണ്ണഃ ।

ദിൽ ജുഹോതി । ദംബുകഷരം ബ്യൂഹത് ।

ബ്യൂഹത് ഷ്ടുഷ വർണ്ണഃ ।

അശനിഹോത്രമേവ തമ്മ സാമന്ത-കരോതി ॥ 40 (10)

T.B.2.1.5.8

യോ വാ അശനിഹോത്രസ്യാപസദോ വേദ ।

ഉപൈപനമുപസദോ നമന്തി । വിന്ദത ഉപസത്താരം ।

ഉന്നീയോപ സാദയതി । പ്യൂമിവീമേവ പ്രീണാതി ।

ഹോഷ്യനുപ സാദയതി । അന്തരിക്ഷമേവ പ്രീണാതി ।

ഹൃതോപ സാദയതി । ദിവമേവ പ്രീണാതി ।

ഷ്ടുതാ വാ അശനിഹോത്രസ്യാപസദഃ । 41 (10)

T.B.2.1.5.9

യ ഏവം വേദ | ഉപൈന-മുപസദോ നമനി |
 വിന്ത ഉപസത്താരം ||

യോ വാ അശിഹോത്രസ്യാശാവിതം പ്രത്യാശാവിതഃ |
 ഹോതാരം ബ്രഹ്മാണം വിഷ്ടകാരം വേദ |

തസ്യ ത്രേവ റൂതം |

പ്രാണോ വാ അശിഹോത്രസ്യാശാവിതം |

അപാനഃ പ്രത്യാശാവിതം | മനോ ഹോതാ |

ചക്ഷുർ-ബ്രഹ്മാ | നിമേശാ വിഷ്ടകാരഃ | **42 (10)**

T.B.2.1.5.10

യ ഏവം വേദ | തസ്യ ത്രേവ റൂതം ||

സായം യാവാനശ്ച വൈ ദേവാഃ പ്രാതര്യാവാണശ്ച-
 ശിഹോത്രിണോ ഗൃഹമാഗ്ന്യന്തി |

താൻ. യന തർപയേത് |

പ്രജയാംസ്യ പശുഭിർ വി തിഞ്ചുരന്ന് | യത്തർപയേത് |

തൃപ്ലാ ഏനം പ്രജയാ പശുഭി-സ്തർപയേയുഃ |

സജുർ ദേവൈഃ സായം യാവാഭിരിതി സായഃ സം മുശതി |

സജുർ ദേവൈഃ പ്രാതര്യാവാഭിരിതി പ്രാതഃ |

യേ ചെവ ദേവാഃ സായം യാവാനോ യേ ച
പ്രാതര്യാവാണഃ ॥ 43 (10)

T.B.2.1.5.11

താനേവോദയാശ് സ്ത്രപയതി ।
ത ഏനം തൃഷ്ണാഃ പ്രജയാഃ പശുഭിഃ സ്ത്രപയതി ॥
അരുണോ ഹ സ്ത്രഹനപവേശിഃ ।
അഗ്നിഹോത്ര ഏവാഹാഃ സായം പ്രാതർ വജ്ഞം
ദ്രാത്യവേദ്യഃ പ്ര ഹരാമി ।
തസ്മാന്മത്പാപീയാശ്സോ ദ്രാത്യവ്യാഖ്യാ ഇതി ।
ചതുരുന്നയതി । ദവിൽ ജുഹോതി । സമിമം-സ്ത്രമീ ।
സ്ത്രപദാഃ ശക്രരീ । ശാക്രരോ വജ്ഞഃ ( ) ।
അഗ്നിഹോത്ര ഏവ തമ്സായം പ്രാതർ വജ്ഞം യജമാനോ
ദ്രാത്യവ്യായ പ്ര ഹരതി ।
ഭവത്യാത്മനാ । പരാംസ്യ ദ്രാത്യവേഡ ഭവതി ॥ 44 (13)
(ബർഹിഃ - പ്രാതർ - ഹൃതാദ്യായ - ജായതേ - രുണോ -
സസാമാ - കരോ - ത്രേതാ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യ
പസ്തോ - വശടകാര - ശ്വർ പ്രാതര്യാവാനോ -
വജ്ഞസ്ത്രീം ച) (A5)

**2.1.6 അനുവാകം 6 – അദ്യുത്തവണം,
ഹോമാഭാവപ്രതീകാരശ**

T.B.2.1.6.1

പ്രജാപതി-രകാമയ-താത്മൻവനേ ജായേതേതി ।
 സോംജുഹോത് । തസ്യാത്മൻ വദജായത ।
 അഗ്നിർ-വായുരാ-ദിത്യഃ । തേദബ്യുവന്ന് ।
 പ്രജാപതി-രഹളഷ്ടി-ദാത്മൻവനേ ജായേതേതി ।
 തസ്യ വയമജനിഷ്ഠഹി ।
 ജായതാം ന ആത്മൻ-വദിതി തേജുഹവുഃ ।
 പ്രാണാനാമഗ്നിഃ । തനുവൈ വായുഃ । **45 (10)**

T.B.2.1.6.2

ചക്ഷുഷ ആദിത്യഃ । തേഷാൾ ഹുതാദജായത ഗാരോവ ॥
 തബ്ലസ്യ പയസി വ്യായച്ചുന്ത । മമ ഹുതാദജനി മമേതി ।
 തേ പ്രജാപതിം പ്രശ്രംഖമായന് ।
 സ ആദിത്യോദഗ്നി-മബവീത് । യതരോ നൂ ജയാത് ।
 തനു സഹാസദിതി ।
 കബ്ലസ്യ കോടഹളഷ്ടിഭിതി പ്രജാപതി-രബവീത്-
 കബ്ലസ്യ ക ഇതി ।
 പ്രാണാനാ-മഹമിത്യഗ്നിഃ । **46 (10)**

T.B.2.1.6.3

തനുവാ അഹമിതി വായുഃ । ചക്ഷുംഖാടഹമിത്യാദിത്യഃ ।
 യ എവ പ്രാണാനാമഹിഷീത് ।
 തസ്യ ഹൃതാ-ദജനീതി । അഗ്നർ. ഹൃതാ-ദജനീതി ।
 തദശിഹോത്രസ്യാ-ശിഹോത്രത്വം ।
 ഗഹർ വാ അശിഹോത്രം ।
 യ എവം വേദ ഗാരശിഹോത്രമിതി ।
 പ്രാണാപാനാദ്യാ-മേവാശിഭ് സമർദ്ധയതി ।
 അവ്യർദ്ധകഃ പ്രാണാപാനാദ്യാം ഭവതി । **47 (10)**

T.B.2.1.6.4

യ എവം വേദ ॥ തഹ വായുരബൈത് । അനു മാ ദജതമിതി ।
 യദേവ ഗാർ.ഹപത്രേധിശ്രിത്യാ-ഹവനീയ-മദ്യുദ്ധവാനി ।
 തേന ത്രാം പ്രീണാനി-ത്യബ്രൂതാം ।
 തസ്യാദ്യ-യദ്യ-ഗാർ.ഹപത്രേധി-ശ്രിത്യാഹവനീയ-
 മദ്യുദ്ധവതി ।
 വായുമേവ തേന പ്രീണാതി ॥
 പ്രജാപതിർ-ദേവതാഃ സ്യജമാനഃ ।
 അശിമേവ ദേവതാനാം പ്രധമ-മസ്യജത ।
 സേവാന്യാ-ദാലംദ്യാ-മവിത്ത്വാ । **48 (10)**

T.B.2.1.6.5

പ്രജാപതിമദി പര്യാവർത്തത | സ മൃത്യോ-രബിഭേത |
 സോഽമുമാദിത്യ-മാതമനോ നിരമിമീത |
 തഭ് ഹുത്യാ പരാഞ്ച് പര്യാവർത്തത |
 തത്രോ വൈ സ മൃത്യുമപാജയത് |
 അപ മൃത്യും ജയതി | യ ഏവം വേദം ||
 തസ്താദ്യ-യസൈസ്യവം വിഭൂഷഃ |
 ഉത്തേതകാഹി-മുത ദ്യുഹിം ന ജുഹിതി |
 ഹുതമേവാസ്യ ഭവതി ( ) |
 അസാ ഹ്യാദിത്യോദശിഹോത്രം || 49 (11)
 (തനുവൈ വായു - റഷിർ - ഭവ - ത്യവിത്തരാ -
 ഭവത്യേകം ച) (A6)

2.1.7 അനുവാകം 7 – ഹവിഷഃ സർവദൈവതാസംഖ്യനേന്ന പ്രശംസാ

T.B.2.1.7.1

രാദ്രം ഗവി | വായവ്യ-മുപസ്യഷ്ടം |
 ആശ്രിനം ദ്യുഹ്യമാനം | സൗമ്യം ദ്യുഗ്രം |
 വാരുണ-മധിഗ്രഹിതം | വൈശ്രദ്ധേവാ ഭിന്നവഃ | പാഞ്ചമുദ്രനം |
 സാരസ്യതം വിഷ്ണുന്നമാനം |
 മെത്രഭ് ശരഃ | യാത്യ-രൂദ്വാസിതം ( ) |

ബൃഹസ്പതേരുന്നീതം । സവിത്രഃ പ്രകാന്തം ।
 ദ്യാവാപ്യമിവ്യഃ പ്രിയമാണം । ഷൈന്റാഗം-മുപസാം ।
 അശേഃ പുർവാ ത്വഹുതിഃ । പ്രജാപതേ-രൂത്തരാ ।
 ഷൈന്റഃ ഹൃതം ॥ 50 (17) (ഉദ്ധാസിതഃ സ്മാച്ച) (A7)

2.1.8 അനുവാകം 8 –

ദോഹനപ്രകാരാടശിഹോത്രഹോത്രശ്വ

T.B.2.1.8.1

ദക്ഷിണത ഉപ സ്വജതി । പിത്യുലോകമേവ തേന ജയതി ॥
 പ്രാചീമാവർത്തയതി । ദേവലോകമേവ തേന ജയതി ।
 ഉദീചീമാവൃത്യ ദോഗ്യി । മനുഷ്യലോകമേവ തേന ജയതി ॥
 പുർവാ ദ്യാഹ്യാജ്ഞാഷ്ടാശ്വസ്യ ജൈഷ്ടാശ്വിനേയസ്യ ।
 യോ വാ ഗതഗ്രീഃ സ്വാത് ।
 അപരാ ദ്യാഹ്യാത്-കനിഷ്ടാശ്വസ്യ കാനിഷ്ടാശ്വിനേയസ്യ ।
 യോ വാ ബൃദ്ധഃഷ്ഠത് ॥ 51 (10)

T.B.2.1.8.2

ന സം മൃശതി । പാപവസ്യസസ്യ വ്യാപ്യതെത്യ ॥
 വായവ്യം വാ ഷ്ടതദ്യുപസ്യഷ്ടം । അത്ശവിനം ദ്യാഹ്യമാനം ।
 മെത്രം ദ്യാഗ്യം । അരുംണ ഉദ്വാസ്യമാനം ।
 ത്രാഹ്യഃ-മുന്നീയമാനം । ബൃഹസ്പതേ-രുന്നീതം ।

സവിത്രഃ പ്രകാന്തം ।

ദ്യാവാപ്യമിവ്യശ ഗ്രിയമാണം ॥ 52 (10)

T.B.2.1.8.3

ഹൃഗ്രാഗമുപ് സാദിതം ।

സർവാദ്യോ വാ ഏഷ ദേവതാദ്യോ ജുഹോതി ।

യേഽസ്മിഹോത്രം ജുഹോതി ॥

യമാ വല്ല വൈ യേനും തീർത്ഥേ തർപയതി ।

എവമസ്മിഹോത്രീ യജമാനം തർപയതി ।

ത്യപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ । പ്രസുവർഗം ലോകം ജാനാതി ।

പശ്യതി പുത്രം । പശ്യതി പൗത്രം ।

പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിമുബനർ-ജായതേ ( ) ।

യഞ്ചൈസ്യവം വിഭുണ്ഡാഃസ്മിഹോത്രം ജുഹീതി ।

യ ഉ ചെന ദേവം ലോഭം ॥ 53 (12)

(ബുദ്ധശ്രേഷ്ഠ - ഗ്രാമാണം - ജായതേ ദ്വാച) (A8)

2.1.9 അനുവാകം 9 -

അശ്മിഹോത്രസ്യാസംസ്കാരഹോമമന്ത്രം

T.B.2.1.9.1

ത്രയോ വൈ പൈപയമേയാ അസന്ന് ।

തേഷാം ത്രിരേകോഃസ്മിഹോത്ര-മജുഹോത് । ഭാരകഃ ।

സക്യദേകഃ । തേഷാം യസ്തിരജുഹോത് ।

സ ഇചാടജുഹോത് | യോ ദിഃ | സ യജുഷാ |

യഃ സകൃത് | സ തുള്ളീം | 54 (10)

T.B.2.1.9.2

യദ്യ യജുഷാ ഽജുഹോദ്യദ്യ തുള്ളീം |

താവുഭാവാർഖ്യുതാം |

തസ്മാദ്യ-യജുഷാ ഽഹുതിഃ പുർവ്വം ഹോതവ്യം |

തുള്ളീമുത്തരാ | ഉദേ ഷ്ടവർഖ്യീ അവരുന്നേ |

അഗ്നിർ-ജ്യാതിർ ജ്യാതിരഗ്നിഃ സാഹോത്രി സായം

ജുഹോതി |

രേത ഷ്ടവ തദ്യ-ദധാതി |

സുരോഽ ജ്യാതിർ-ജ്യാതിഃ സുര്യഃ സാഹോത്രി പ്രാതഃ |

രേത ഷ്ടവ ഹിതം പ്ര ജനയതി ||

രേതോ വാ ഷ്ടതസ്യ ഹിതം ന പ്ര ജായതേ | 55 (10)

T.B.2.1.9.3

യസ്യാഗ്നിഹോത്രമഹുതഃ സുരോഽദ്യുദ്ധേതി |

യദ്യ-യന്ത്ര സ്യാത് | ഉന്നീയ പ്രാദ്യുദ്ധാദ്ധവേത് |

സ ഉപസാദ്യാത്മിതോ-രാസീതി | സ യദാ താമേത് ||

അമ ഭുഃ സാഹോത്രി ജുഹുയാത് | പ്രജാപതിർ വൈ ഭുതഃ |

തമേവോ-പാസരത് | സ ഷ്ടവൈനം തത ഉന്നയതി |

നാർത്തിമാർച്ചതി യജമാനഃ ( ) || 56 (10)

(തുഞ്ഞിം - ജായതേ - യജമാനഃ) (A9)

2.1.10 അനുവാകം 10 -

വഹേനരവസ്ഥാവിശേഷാനുസാരേണ ഹോമഃ

T.B.2.1.10.1

യദഗി-മുഖരതി | വസ്ത്വസ്തർ ഹ്യഗിഃ |

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹൃതി |

വസ്ത്വശേഷവാസ്യാഗിഹോത്രഃ് ഹൃതം ഭവതി ||

നിഹിതോ ധൂപായത്രേതേ | രൂദ്രാസ്തർ ഹ്യഗിഃ |

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹൃതി |

രൂദ്രശേഷവാസ്യാഗിഹോത്രഃ് ഹൃതം ഭവതി ||

പ്രമമ-മിഖ്യമർച്ചിരാ ലഭതേ | ആദിത്യാസ്തർ ഹ്യഗിഃ | 57 (10)

T.B.2.1.10.2

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹൃതി |

ആദിത്യശേഷവാസ്യാഗിഹോത്രഃ് ഹൃതം ഭവതി ||

സർവ ഏവ സർവഷ ഇഖ്യ ആദിപ്രോത്സാഹിതി |

വിശ്രേ ദേവാസ്തർ ഹ്യഗിഃ |

തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹൃതി |

വിശ്രേശേഷവാസ്യ ദേവേഷഗിഹോത്രഃ് ഹൃതം ഭവതി ||

നിതരാ-മർച്ചി-രൂപാവൈവതി ലോഹിനീക്രവ ഭവതി |

ഇന്ന് ഹൃഷി: | തസ്മീൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്രതി |
 ഇന്ന് പ്രവാസ്യാർഗ്ഗിഹോത്രശ്ച ഹൃതം ഭവതി || 58 (10)

T.B.2.1.10.3

അംഗാരാ ഭവതി | തേദ്രോദംഗാരേദ്രോദർച്ചിരുന്നേതി |

പ്രജാപതി-സ്ത്രീ ഹൃഷി: |

തസ്മീൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്രതി |

പ്രജാപതാവേവാസ്യാർഗ്ഗിഹോത്രശ്ച ഹൃതം ഭവതി ||

ശരോദംഗാരാ അഖ്യുഹനേത | ബൈഹ-തർഹൃഷി: |

തസ്മീൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്രതി |

ബൈഹനേവാസ്യാർഗ്ഗിഹോത്രശ്ച ഹൃതം ഭവതി ||

വസുഷ്യു രുദ്രേഷ്യാദിത്യേഷ്യു വിശ്രഷ്യു ദ്രവേഷ്യു ( ) |

ഇന്ന് പ്രജാപതാ ബൈഹന |

അപരിവർഗ-മേവാസൈസ്യതാസ്യു ദ്രവതാസ്യു ഹൃതം ഭവതി |

യസൈസ്യവം വിഭുഷണാർഗ്ഗിഹോത്രം ജുഹ്രതി |

യ ഉ ചെന ദ്രവം വേദം || 59 (14)

(ആദിത്യാസ്ത്രഹൃഷി - റിന്ന് പ്രവാസ്യാർഗ്ഗിഹോത്രശ്ച
 ഹൃതം ഭവതി - ദ്രവേഷ്യു ചത്വാരി ച) (A10)

Special Korvai

[യദഗണിം നിഹിതഃ പ്രമമഞ്ച സർവ ഷ്ടവ നിതരാമഞ്ചാരാഃ
ശരോഽഞ്ചാരാ വസുഷ്മാ । (ബഹുമവസുഷ്മാഖ്യാഖ്യ)]

2.1.11 അനുവാകം 11 – കാലഭ്രതേന സമഗ്രകം പരിശേചനം

T.B.2.1.11.1

ഔതം ത്വാ സത്യേന പരിഷിഖാമീതി സായം പരിഷിഖതി ।
സത്യം ത്രർത്തേന പരിഷിഖാമീതി പ്രാതഃ ।
അശനിർ വാ ഔതം । അസാവാദിത്യഃ സത്യം ।
അശനിമേവ തദാദിത്യേന സായം പരിഷിഖതി ।
അശനിനാ ദാദിത്യം പ്രാതസ്യഃ ।
യാവദഹോരാത്രേ ഭവതഃ । താവദസ്യ ലോകസ്യ ।
നാർത്തിർ ന രിഷ്ടിഃ । നാനേതാ ന പര്യന്തേംസ്തി ( ) ।
യസൈസ്യവം വിദ്യുഷേംശിഹോത്രം ജുഹൃതി ।
യ ഉ ചെന ദേവം വേദ ॥ 60 (12)

(അസ്തി ദേവ ച) (A11)

=====

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(അംഗിരസഃ - പ്രജാപതിരശിഭ് - രൂദ്ര -
 ഉത്തരാവതീം - ബോഹമവാദിനോ ശിഹോത്രപ്രായണാ
 യജ്ഞാഃ - പ്രജാപതിരകാമയതാത്മന്നഃ - രാദ്രം ഗവി
 - ദക്ഷിണത - സ്ത്രയോ വൈ - യദശി - മൃതം ത്രാ
 സത്യേനകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanees :-

(അംഗിരസഃ - പ്രപൊ തേന - പശുനേവ -
 യന്മിമാർഷ്ചി - യോ വാ അശിഹോത്രസോപസദോ -
 ദക്ഷിണതഃ ഷഷ്ഠിഃ)

First and Last Word 2nd Ashtakam 1st Prapaatakam :-

(അംഗിരസാ - യ ഉ ചൈന ഭേദം വേദ)

॥ ഫറിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവേദരീയ തെത്തിരീയ ബോഹമണം
 ദവിതീയാഷ്ടകേ പ്രമമഃ പ്രപാടകഃ സമാപ്തഃ ॥

=====

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2, Prapaatakam 1 (TB 2.1)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	3	31
Anuvakam 2	12	122
Anuvakam 3	9	94
Anuvakam 4	9	90
Anuvakam 5	11	113
Anuvakam 6	5	51
Anuvakam 7	1	17
Anuvakam 8	3	32
Anuvakam 9	3	30
Anuvakam 10	3	34
Anuvakam 11	1	12
Total →	60	626

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,

ശ്രീ ഗുരുദ്വോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.2 ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാടകഃ – ഹോത്യബാഹമണം

2.2.1 അനുവാകം 1 – ദശഹോത്യമന്ത്രസ്യ

ക്രത്യർത്ഥപുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.1.1

പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജാഃ സ്വജ്ഞയേതി ।

സ ഏതം ദശഹോതാര-മപശ്യത് ।

തം മനസാ എന്ദ്രുത്യ ഭർഭസ്തംഖേ എജുഹോത് ।

തതോ വൈ സ പ്രജാ അസ്വജത ।

താ അസ്താമ്സ്വഷ്ടാ അപാ[॥]ക്രാമന്ന് ।

താ ഗ്രഹോണാഗൃഹംണാത് । തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്യം ।

യഃ കാമയേത പ്രജായേയേതി ।

സ ദശഹോതാരം മനസാ എന്ദ്രുത്യ ഭർഭസ്തംഖേ
ജുഹുയാത് ।

പ്രജാപതിർ വൈ ദശഹോതാ । 1 (10)

T.B.2.2.1.2

പ്രജാപതിരേവ ഭൂതാ പ്ര ജായതേ ॥ മനസാ ജുഹോതി ।

മന ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ । പ്രജാപതേരാപൈഷ്ട ॥

പുർണ്ണയാ ജുഹോതി । പുർണ്ണ ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ ।
 പ്രജാപതേരാഹൈ || ന്യൂനയാ ജുഹോതി ।
 ന്യൂനാദി പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസ്യജത ।
 പ്രജാനാഽ് സ്യുഹൈ || 2 (10)

T.B.2.2.1.3

ദർഭസ്ത്വംബേ ജുഹോതി ।
 ഏതസ്താദൈ യോനേः പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസ്യജത ।
 യസ്താദൈ യോനേः പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസ്യജത ।
 തസ്താദൈ യോനേः പ്രജായതേ ॥
 ബോഹമേണാ ദക്ഷിണത ഉപാന്തേ ।
 ബോഹമേണാ വൈ പ്രജാനാ-മുപദ്രഹി ||
 ഉപദ്രഹിമത്യൈ പ്രജായതേ ॥ ശ്രഹോ ഭവതി ।
 പ്രജാനാഽ് സ്യുഹൈനാം ധ്യാതത്യൈ ||
 യം ബോഹമണം വിഭ്യാം വിഭ്യാഭസം യഗ്രഹാ
 നർച്ചേത്രം || 3 (10)

T.B.2.2.1.4

സോടരണ്യം പരേത്യൈ । ദർഭസ്ത്വംബൈ-മുദ്ഗതമ്യ ।
 ബോഹമണം ദക്ഷിണതോ നിഷാദ്യ ।
 ചതുർ. ഹോത്യാന്മ വ്യാചക്ഷീത ।

എത്തരൈ ദേവാനാം പരമം ഗുഹ്യം ശ്രദ്ധം ।
 യച്ചതുർ. ഹോതാരഃ । തദേവ പ്രകാശം ശമയതി ।
 തദേനം പ്രകാശം ഗതം । പ്രകാശം പ്രജാനാം ശമയതി ॥
ദർഭസ്തംബ-മുദ്രത്മ്യ വ്യാച്ചേഷ്ട । 4 (10)

T.B.2.2.1.5

അശനിവാൻ. വൈ ദർഭസ്തംബഃ । അശനിവത്യേവ വ്യാച്ചേഷ്ട ॥
 ബോഹമനോ ദക്ഷിണത ഉപാസ്നേ ।
 ബോഹമനോ വൈ പ്രജാനാ-മുപദ്രഷ്ടാ ।
 ഉപദ്രഷ്ടു-മത്യേവവനം യഗ ഔച്ഛതി ॥
 ഇഷ്വരം തം യഗ്രാദത്തോരിത്യാഹുഃ ।
 യസ്യാനേ വ്യാച്ചഷ്ട ഇതി । വരസ്ത്രശസ്ത്ര ദേയഃ ।
 യദേവവനം തത്രാപ നമതി । തദേവാവ രൂനേ ॥ 5 (10)

T.B.2.2.1.6

അശനിമാദധ്യാനോ ദശഹോത്രാ ദരണിമവദഭ്യാത് ।
 പ്രജാതമേവവന-മാധ്യതേ ।
 തേനേവാദ്ബൃത്യാശനിഹോത്രം ജുഹുയാത് ।
 പ്രജാതമേവവന-ജുഹോതി ।
 ഹവിർ നിർവ്വല്ല്യൻ-ദശഹോതാരം വ്യാചകഷീത ।
 പ്രജാതമേവവനം നിർവ്വപതി ।

സാമിയേനീ-രനുവക്ഷ്യൻ-ദശഹോതാരം വ്യാചക്ഷീത് ।

സാമിയേനീരേവ സ്യൂഷ്ട്രസ്സരദ്യ പ്ര തനുതേ ।

അമോ യജ്ഞത്വാ വൈ ദശഹോതാ ।

യജ്ഞത്വമേവ തനുതേ ॥ 6 (10)

T.B.2.2.1.7

അടിച്ചരൻ-ദശഹോതാരം ജുഹുയാത് ।

നവ വൈ പുരുഷേ പ്രാണാഃ । നാഭിർ ദശമീ ।

സപ്രാണ-മേവൈന-മദിച്ചരതി ।

എതാവബദ്ധ പുരുഷസ്യ സ്യം । യാവത്ത് പ്രാണാഃ ।

യാവദേവാസ്യാസ്തി । തദഭിച്ചരതി ॥

സ്രക്കുത ഇരിണേ ജുഹോതി പ്രദരേ വാ ।

എതദ്യാ അസൈസ്യ നിർ.ഐതിഗൃഹീതം ( ) ।

നിർ.ഐതിഗൃഹീത എവൈനം നിർ.ഐത്യാ ശ്രാഹയതി ॥

യദ് വാചഃ ക്രുരം । തേന വഷട്കരോതി ।

വാച എവൈനം ക്രുരേണ പ്ര വ്യശ്വതി ।

താജഗാർത്തി-മാർച്ചതി ॥ 7 (15)

(ദശഹോതാ - സ്യൂഷ്ട്ര - ഔഷ്ട്ര - വ്യച്ചരേഷ്ട - രൂന്യ -
എവ തനുതേ - നിർ.ഐതിഗൃഹീതം പണ്വ ച) (A1)

2.2.2 അനുവാകം 2 – ചതുർഹോത്രാദിമന്ത്രാണാം
ക്രത്യർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.2.1

പ്രജാപതി-രകാമയത ഭർ.ശപുർണ്ണമാസാ സ്വജ്ഞയേതി ।
 സ ഏതം ചതുർ.ഹോതാര-മപശ്യത് ।
 തം മനസാടനുബ്രൂത്യാ ഹവനീയേജുഹോത് ।
 തതോ വൈ സ ഭർ.ശപുർണ്ണമാസാ-വസ്യജത ।
 താവസ്താമ്യ സ്വാളാവപാക്രാമതാം ।
 താ ശ്രഹോണാഗൃഹിണാത് । തദ്ശ്രഹിസ്യ ശഹിത്യം ।
 ഭർ.ശപുർണ്ണമാസാ-വാലഭമാനഃ ।
 ചതുർ.ഹോതാരം മനസാടനുബ്രൂത്യാ-ഹവനീയേ
 ജുഹുയാത് ।
 ഭർ.ശപുർണ്ണമാസാവേവ സ്വാളാജ്ജരഭ്യ പ്ര തനുതേ । 8 (10)

T.B.2.2.2.2

ശഹോ ഭവതി ।

ഭർ.ശപുർണ്ണമാസയോഃ സ്വാളായോർ ധ്യതെത്യ ॥
 സോടകാമയത ചാതുർമാസ്യാനി സ്വജ്ഞയേതി ।
 സ ഏതം പഞ്ചഹോതാര-മപശ്യത് ।
 തം മനസാടനുബ്രൂത്യാ ഹവനീയേ ജുഹോത് ।
 തതോ വൈ സ ചാതുർമാസ്യാന്യസ്യജത ।

താന്യസ്ഥാമ്-സ്വഷ്ടാന്യപാക്രാമന് ॥

താനി ശ്രഹണാഗ്നഹർണ്ണാത് । തദ്ഗ്രഹണസ്യ ശ്രഹത്യം ।

ചാതുർമാസ്യാന്യാലഭ്രമാനഃ । 9 (10)

T.B.2.2.2.3

പഞ്ചഹ്രാതാരം മനസാടനുബ്രഹ്മത്യാ ഹവനീയേ ജുഹുയാത് ।

ചാതുർമാസ്യാനോവ സ്വഷ്ടാഽഽഭ്രമാ പ്ര തനുതേ ।

ശ്രഹാ ഭവതി । ചാതുർമാസ്യാനാഃ സ്വഷ്ടാനാം ധ്യതെ ॥

സോടകാമയത പശുബന്ധാഃ സ്വജ്ജയേതി ।

സ ഏതാഃ ഷയ്യോതാര-മപശ്യത് ।

തം മനസാടനുബ്രഹ്മത്യാ ഹവനീയേജുഹോത് ।

തത്രോ വൈ സ പശുബന്ധമസ്യജത ।

സോടസ്ഥാമ് സ്വഭഷ്ടാ ദപാക്രാമത് ॥

തം ശ്രഹണാഗ്നഹർണ്ണാത് । 10 (10)

T.B.2.2.2.4

തദ്ഗ്രഹണസ്യ ശ്രഹത്യം । പശുബന്ധന യക്ഷ്യമാണഃ ।

ഷയ്യോതാരം മനസാടനുബ്രഹ്മത്യാഹവനീയേ ജുഹുയാത് ।

പശുബന്ധമേവ സ്വഷ്ടാഽഽഭ്രമാ പ്ര തനുതേ । ശ്രഹാ ഭവതി ।

പശുബന്ധസ്യ സ്വഷ്ടാസ്യ ധ്യതെ ॥

സോടകാമയത സഹമ്യ-മദ്യരാഃ സ്വജ്ജയേതി ।

സ ഏതഃ സ്ത്രഹോതാര-മപശ്യത് ।

തം മനസാടനുബ്രൂ-ത്യാഹവനീയേ സജുഹോത് ।

തതോ വൈ സ സഹമ്യ-മദ്യാര-മസ്യജത । 11 (10)

T.B.2.2.2.5

സോടസ്ഥാമ് സ്യാഷ്ട്രപാട്രകാമത് ।

തം ശ്രഹോണാഗ്നഹഗ്ണാത് । തദ്ശ്രഹസ്യ ശ്രഹത്യം ।

ദീക്ഷിഷ്യമാണഃ ।

സ്ത്രഹോതാരം മനസാടനുബ്രൂ-ത്യാഹവനീയേ ജുഹുയാത് ।

സഹമ്യമേവാദ്യരഃ സ്യാഷ്ട്രദ്ദ്രഥ്യ പ്ര തനുതേ ।

ശ്രഹോ ഭവതി । സഹമ്യസ്യാ-ദ്യരസ്യ സ്യാഷ്ട്രസ്യ ധൂതെത്യ ॥

ദേവേദ്യോ വൈ യജ്ഞത്വാ ന പ്രാഭവത് ।

ത-മേതാവച്ചഃ സമഭരന് । 12 (10)

T.B.2.2.2.6

യമ് സംഭാരാഃ । തതോ വൈ തേദ്യോ യജ്ഞഃ പ്രാഭവത് ।

യമ് സംഭാരാ ഭവതി । യജ്ഞത്വസ്യ പ്രഭുതെത്യ ॥

ആതിത്യ-മാസാദ്യ വ്യാചഫേഷ്ട । യജ്ഞമുവം വാ ആതിമ്യം ।

മുവത ഏവ യജ്ഞഃ സംഭൂത്യ പ്ര തനുതേ ॥

അയജ്ഞത്വാ വാ ഏഷഃ । യോദപതീകഃ ।

ന പ്രജാഃ പ്ര ജായേരന് ( ) । പതീർ വ്യാചഫേഷ്ട ।

യജ്ഞമേവാകഃ । പ്രജാനാം പ്രജനനായ ॥

ഉപസമ്പസ്യ വ്യാച്ചേഷ്ട |
 ഏതെന്നു പത്രീനാ-മായതനം |
 സ്വ ഏവെന്നാ ആയതനേടവ കല്പയതി || 13 (16)
 (തനുത - അമാനോ - സ്വഹിനാ - വസ്യജ - താഭര -
 ഞായേരിൻമ് ഷട്ച) (A2)

**2.2.3 അനുവാകം 3 - ചതുർഹോത്യപത്വഹോത്യമന്ത്രഗ്രഹ
ഭാഗയോഃ പുരുഷാർത്ഥ പ്രയോഗഃ**

T.B.2.2.3.1

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്ര ജായേയേതി | സ തപോടതപ്യത |
 സ ത്രിവ്യതം സ്നേഹ-മസ്യജത |
 തം പദ്മാസ്നേഹമോ മദ്യത ഉദത്യാനത് |
 താ പൂർവ്വപക്ഷശത്പാപരപക്ഷശത്പാദവതാം |
 പൂർവ്വപക്ഷം ദേവാ അന്യസ്യജ്യന്ത |
 അപരപക്ഷ-മന്യസ്യരാഃ | തന്ത്രാ ദേവാ അദവന്ത് |
 പരാദസ്യരാഃ |
 യം കാമയേത വസ്ത്രാന്മ സ്യാദിതി | 14 (10)

T.B.2.2.3.2

തം പൂർവ്വപക്ഷ യാജയേത് | വസ്ത്രാനേവ ഭവതി |
 യം കാമയേത പാപ്തിയാന്മ-സ്യാദിതി |
 തമപരപക്ഷ യാജയേത് | പാപ്തിയാനേവ ഭവതി |

തസ്മാത് പുർവപക്ഷോ നപരപക്ഷാത്- കരുണ്യതരഃ ॥
 പ്രജാപതിർ വൈ ദശഹോതാ ।
 ചതുർഹോതാ പഞ്ചഹോതാ । ഷയ്യോതാ സ്ത്രഹോതാ ।
 ഒത്വഃ സംഖ്യമ്പസരഃ । 15 (10)

T.B.2.2.3.3

പ്രജാഃ പശവ ഇമേ ലോകാഃ ।
 യ ഏവം പ്രജാപതിം ബഹോർ ഭൂയാഭ്യസം വേദ ।
 ബഹോരേവ ഭൂയാൻ ഭവതി ॥
 പ്രജാപതിർ-ദേവാസുരാനസ്യജതി ।
 സ ഇന്ദമഹി നാസ്യജതി । തം ദേവാ അബ്രൂവന്ന് ।
 ഇന്ദ്രം നോ ജനയേതി । സോഽബ്രഹ്മിത് ।
 യദാ നഹം യുഷ്ടാഃ സ്തപസാ നസ്യകഷി ।
 ഏവമിന്ദം ജനയദ്യമിതി । 16 (10)

T.B.2.2.3.4

തേ തപോടതപ്യന്ത । ത ആത്മനിന്ദ-മപശ്യന്ന് ।
 തമബ്രൂവന്ന് । ജായസേതി । സോഽബ്രഹ്മിത് ।
 കിം ഭാഗയേയ-മഭിജനിഷ്യ ഇതി । ഒതുന്നമ്പ സംഖ്യമ്പസരം ।
 പ്രജാഃ പശുന്ന് । ഇമാൻ ലോകാ-നിത്യബ്രൂവന്ന് ।
 തം വൈ മാട്ടഹൃത്യാ പ്രജനയതേത്യബ്രഹ്മിത് । 17 (10)

T.B.2.2.3.5

തം ചതുർ.ഹോത്രാ പ്രാജനയന് ॥
 യഃ കാമയേത വീരോ മ ആ ജായേതേതി ।
 സ ചതുർ.ഹോതാരം ജുഹുയാത് ।
 പ്രജാപതിർ വൈ ചതുർ.ഹോതാ ।
 പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്രാ പ്രജായതേ ।
 ജജന-ദിന-മിന്ദിയായ സാഹോതി ശ്രഹേണ ജുഹോതി ।
 ആടസ്യ വീരോ ജായതേ ।
 വീരഭ്രഹി ദേവാ ഷ്ട്രതയാ റാഹുത്യാ പ്രാജനയന് ॥
 ആദിത്യാ-ശ്വാഞ്ഗിരസശു സുവർഗ്ഗേ ലോകേ റസ്സർഖന്ത ।
 വയം പുർവ്വേ സുവർഗ്ഗം ലോകമിയാമ വയം
 പുർവ്വ ഇതി । 18 (10)

T.B.2.2.3.6

ത ആദിത്യാ ഷ്ട്രതം പഞ്ചഹോതാര-മപശ്യന് ।
 തം പുരാ പ്രാതരനുവാകാ-ദാഷ്ടീഡ്യേ റജുഹവുഃ ।
 തതോ വൈ തേ പുർവ്വേ സുവർഗ്ഗം ലോകമായന് ।
 യഃ സുവർഗകാമഃ സ്യാത് ।
 സ പഞ്ചഹോതാരം പുരാ പ്രാതരനുവാകാ-ദാഷ്ടീഡ്യേ
 ജുഹുയാത് ।
 സംവമ്പന്നരോ വൈ പഞ്ചഹോതാ ।

സം‌വമ്സരഃ സുവർഗ്ഗോ ലോകഃ ।

സം‌വമ്സര ഏവർത്തുഷ്യു പ്രതിഷ്യായ ।

സുവർഗം ലോകമേതി ॥

തേഽബ്യുവൻ-നഞ്ചിരസ ആദിത്യാൻ । 19 (10)

T.B.2.2.3.7

കു സഹ । കു വഃ സദ്ദൈഃ ഹവ്യം വക്ഷ്യാമ ഇതി ।
ചരനഃ സവിത്യബ്യുവന് ।

ഗായത്രിയാം ത്രിഷ്ടുഭി-ജഗത്യാമിതി ।

തസ്മാച്ഛനഃസു സദ്ദ്യ ആദിത്യേദ്യഃ ।

ആഞ്ചിരസീഃ പ്രജാ ഹവ്യം വഹനി ।

വഹന്ത്യബൈസു പ്രജാ ബലിം । ഐനമപ്രതിവ്യാതം ഗച്ഛതി ।

യ ഏവം വേദ ॥ ദ്വാദശ മാസാഃ പഞ്ചർത്ഥവഃ ( ) ।

ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ । അസാവാദിത്യ ഏകവിശ്ശരഃ ।

ഏതസ്മിന്ന വാ ഏഷ ശ്രിതഃ । ഏതസ്മിന്ന-പ്രതിഷ്യിതഃ ।

യ ഏവമേതം ശ്രിതം പ്രതിഷ്യിതം വേദ ।

പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി ॥ 20 (16)

(സ്യാദിതി - സം‌വമ്സരോ - ജനയദ്യമിതി - ത്രിബൈത
- പുർണ്ണ ഇത്യാൻ - ഭിത്യാൻ - ഔത്രവഃ ഷട്ച) (A3)

**2.2.4 അനുവാകം 4 – ജഗമ് സ്യാജികമനമുഖം
ഹോത്യമന്ത്രപ്രശംസാ**

T.B.2.2.4.1

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്രജായേയേതി ।
സ ഏതം ഭഗവോതാര-മഹ്യത് ।
തേന ഭഗ്യാ ദ്വത്മാനം വിധായ ।
ഭഗവോത്രാ എപ്പുത । തസ്യ ചിത്തിഃ സുഗാസീത് ।
ചിത്തമാജ്യം । തബേസ്യതാവത്യേവ വാഗാസീത് ।
എതാവാൻ. യഞ്ഞക്രതുഃ ॥ സ ചതുർ.ഹോതാര-മസ്യജത ।
സോടന്നത് । **21 (10)**

T.B.2.2.4.2

അസ്യക്ഷി വാ ഇമമിതി । തസ്യ സോമോ ഹവിരാസീത് ।
സ ചതുർ.ഹോത്രാ എപ്പുത । സോടതാമ്യത് ।
സ ഭൂരിതി വ്യാഹരത് । സ ഭൂമിമസ്യജത ।
അഖിഹോത്രം ഭർ.ശപുർണ്ണമാസൗ യജുഖ്യാഃ ।
സ ഭരിതീയമതപ്പുത ।
സോടതാമ്യത് । സ ഭൂവ ഇതി വ്യാഹരത് । **22 (10)**

T.B.2.2.4.3

സോടന്തരിക്ഷ-മസ്യജത । ചാതുർമാസ്യാനി സാമാനി ।
സ തൃതീയമതപ്പുത । സോടതാമ്യത് ।
സ സുവരിതി വ്യാഹരത് । സ ഭിവമസ്യജത ।

അഗ്നിഷ്ഠാമ-മുക്മ്യ-മതിരാത്രൈച്ചഃ ।
 ഏതാ വൈ വ്യാഹ്യതയ ഇമേ ലോകാഃ ।
 ഇമാൻ വല്ല വൈ ലോകാനന്മ പ്രജാഃ പശവശ്രൂനാശസി
 പ്രാജായന്ത ।
 യ ഏവമേതാഃ പ്രജാപതേഃ പ്രധമാ വ്യാഹ്യതീഃ
 പ്രജാതാ വേദ । **23 (10)**

T.B.2.2.4.4

ഹ പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനെനർ-ജായതേ ॥
 സ പഞ്ചഹോതാര-മസ്യജത । സ ഹവിർ നാ-പിന്ത ।
 തണ്ണൈ സോമ-സ്ത്രനുവം പ്രായച്ഛത് ।
 ഏതത്ത് തേ ഹവിരിതി । സ പഞ്ചഹോത്രാ എപ്പുത ।
 സോംതാമ്യത് । സ പ്രത്യങ്ഗബാധത ।
 സോംസ്രാ-നസ്യജത । തദസ്യാപ്രിയമാസീത । **24 (10)**

T.B.2.2.4.5

തദ്-ദുർവർണ്ണാശ ഹിരണ്യമദവത് ।
 തദ്-ദുർവർണ്ണസ്യ ഹിരണ്യസ്യ ജമ । സ ഭിത്തിയമതപ്പുത ।
 സോംതാമ്യത് । സ പ്രാംബബാധത । സ ദേവാനസ്യജത ।
 തദസ്യ പ്രിയമാസീത് । തമ് സുവർണ്ണാശ ഹിരണ്യമദവത് ।

തമ് സുവർണ്ണസ്യ ഹിരണ്യസ്യ ജന |

യ ഏവഃ സുവർണ്ണസ്യ ഹിരണ്യസ്യ ജന വേദ | 25 (10)

T.B.2.2.4.6

സുവർണ്ണ ആത്മനാ ഭവതി | ദുർവർണ്ണാംസ്യ ഭാത്യുവ്യഃ |

തസ്മ സുവർണ്ണഃ ഹിരണ്യം ഭാര്യം |

സുവർണ്ണ ഏവ ഭവതി | ഐനം പ്രിയം ഗള്ളതി നാപ്രിയം ||

സ സ്ത്രോഹതാര-മസ്യജത |

സ സ്ത്രോഹത്രവ സുവർഗം ലോകമെത്ത ||

ത്രിഖവന സ്ത്രോഹതന്ദ്രോ ലോകദ്രോംസുരാൻ

പ്രാണുദത |

ത്രയസ്തിഷ്ഠേന പ്രത്യതിഷ്ഠത |

എകവിഷ്ഠേന രൂചമധ്യത | 26 (10)

T.B.2.2.4.7

സ്ത്രോഹേന പ്രാജാധ്യത |

യ ഏവം വിഘാനിമ സ്ത്രോഹേന യജതേ |

സ്ത്രോഹത്രവ സുവർഗം ലോകമേതി |

ത്രിഖവന സ്ത്രോഹതന്ദ്രോ ലോകദ്രോം ഭാത്യുവ്യാൻ-
പ്രാണുദതേ |

ത്രയസ്തിഷ്ഠേന പ്രതി തിഷ്ഠതി |

എകവിശ്ശേരു രൂചം യത്രെ | സപ്തഭ്രഹ്മ പ്രജായത്രെ |

തസ്മാമ്-സപ്തഭ്രഹ്മ സ്നേഹമോ ന നിർഹൃത്യഃ |

പ്രജാപതിർ വൈ സപ്തഭ്രഹ്മഃ |

പ്രജാപതിമേവ മദ്യത്രോ യത്രെ പ്രജാത്രെ ( ) || 27 (10)

(അനന്ദം - ഭൂവ ഇതി വ്യാഹാരം - വേദം - സീദം - വേദം
- ധത്ര - പ്രജാത്രെ) (A4)

2.2.5 അനുവാകം 5 – ഭക്ഷിണാപ്രതിഗ്രഹമന്ത്രവ്യാവാനം

T.B.2.2.5.1

ദേവാ വൈ വരുണ-മധ്യാജയന്ന് |

സ യസ്സൈ യസ്സൈ ദേവതായൈ ഭക്ഷിണാമന്യത് |

താമല്ലീനാത് | തേടബ്രൂവന്ന് |

വ്യാവ്യത്യ പ്രതി ഗൃഹിണാമ |

തമാ നോ ഭക്ഷിണാ ന വ്ലേഷ്യതീതി |

തേ വ്യാവ്യത്യ പ്രത്യഗൃഹിണന്ന് |

തത്രോ വൈ താം ഭക്ഷിണാ നാല്ലീനാത് |

യ ഏവം വിഭാഗം വ്യാവ്യത്യ ഭക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹിണാതി |

വെന്നും ഭക്ഷിണാ ല്ലീനാതി || 28 (10)

T.B.2.2.5.2

രാജാ ത്രാ വരുണോ നയതു ദേവി ഭക്ഷിണേശ്വരയേ

ഹിരണ്യമിത്യാഹ |

അത്സേയം ചേവ ഹിരണ്യം ।
 സ്വരൈവൈവന്ത്-ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।
 സ്നോമായ വാസ ഇത്യാഹി । സഖമ്യം ചേവ വാസഃ ।
 സ്വരൈവൈവന്ത്-ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।
 രൂദ്രായ ഗാമിത്യാഹി । രാദ്രീ രൈവ ഗാഃ ।
 സ്വരൈവൈവന്തം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।
 വരുണായാശ്രമിത്യാഹി । **29 (10)**

T.B.2.2.5.3

വാരുണോ വാ അശ്രഃ ।
 സ്വരൈവൈവനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।
 പ്രജാപതയേ പുരുഷമിത്യാഹി ।
 പ്രജാപത്യോ രൈവ പുരുഷഃ ।
 സ്വരൈവൈവനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।
 മനവോ തല്ലമിത്യാഹി । മാനവോ രൈവ തല്ലഃ ।
 സ്വരൈവൈവനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।
 ഉത്താനായാംഗീരസായാന ഇത്യാഹി ।
 ഇയം വാ ഉത്താന ആംഗീരസഃ । **30 (10)**

T.B.2.2.5.4

അന്നരൈവൈവന്ത്-പ്രതി ഗൃഹംണാതി ॥
 വൈശ്വാനര്യർച്ചാ രധം പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।

വൈശ്വാനരോ വൈ ദേവതയാ രമഃ ।

സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹംണാതി ॥

തേനാമൃതത്രമശ്യാ-മിത്യാഹ । അമൃതമേവാത്മൻ-ധന്തേ ॥

വയോ ദാത്ര ഇത്യാഹ । വയ ഏവൈനം കൃത്രാ ।

സുവർഗം ലോകം ഗമയതി ॥

മയോ മഹ്യമസ്തു പ്രതിഗ്രഹീത്ര ഇത്യാഹ । 31 (10)

T.B.2.2.5.5

യദൈ ശ്രിവം । തമയഃ । ആത്മന ഏവൈഷാ പരീതതിഃ ॥

ക ഇദം കസ്താ അദാദിത്യാഹ । പ്രജാപതിർ വൈ കഃ ।

സ പ്രജാപതയേ ദദാതി ॥ കാമഃ കാമായേത്യാഹ ।

കാമേന ഹി ദദാതി । കാമേന പ്രതിഗൃഹംണാതി ॥

കാമോ ദാതാ കാമഃ പ്രതി ഗ്രഹീതേത്യാഹ । 32 (10)

T.B.2.2.5.6

കാമോ ഹി ദാതാ । കാമഃ പ്രതി ഗ്രഹീതാ ॥

കാമഃ സമുദ്ര-മാവിശേത്യാഹ । സമുദ്ര ഇവ ഹി കാമഃ ।

നേവ ഹി കാമസ്യാന്തോടസ്തി । ന സമുദ്രസ്യ ॥

കാമേന ത്രാ പ്രതി ഗൃഹംണാമീത്യാഹ ।

യേന കാമേന പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।

സ ഏവൈനമമുഷ്ടിൻ ലോകേ കാമ ആഗച്ഛാതി ॥

കാമേമതത്ത ഏഷാ തേ കാമ ദക്ഷിണേത്യാഹ ( ) ।

കാമ ഏവ തദ്-യജമാനോടമുഖ്യിൻ ലോകേ ദക്ഷിണാമിച്ചതി
ന പ്രതിഗ്രഹീതരി ॥

യ ഏവം വിഭാഗം-ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹണാതി ।

അനുണാമേവൈവനാം പ്രതി ഗൃഹണാതി ॥ 33 (14)

(സ്വീനാത്ര - ശ്രമിത്യാഹി - ഓർമ്മിസം - പ്രതിഗ്രഹീത
ഇത്യാഹി - പ്രതിഗ്രഹീതേത്യാഹി -
ദക്ഷിണേത്യാഹി ചത്വാരി ച) (A5)

2.2.6 അനുബാകം 6 – ദ്വാദശാഹിദശമേദഹനി ഹോത്യമന്ത്രഃ

T.B.2.2.6.1

അനേതാ വാ ഏഷ്യ യജത്നസ്യ । യദ്-ദശമമഹഃ ।

ദശമേദഹൻമും-സർപരാജ്ഞിയാ ഔഗ്രിഃ സ്തുവന്തി ।

യജത്നസൈസ്യവാതം ഗത്വാ । അനാദ്യമവരുന്നതേ ॥

തിസ്യാഡിഃ സ്തുവന്തി । ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ ।

ഏദ്യ ഏവ ലോകേദ്യാടനാദ്യമവ-രുന്നതേ ।

പുഷ്ടിവതീർ-ഭവന്തി । അനം വൈ പുഷ്ടി । 34 (10)

T.B.2.2.6.2

അനമേവാവ-രുന്നതേ ॥ മനസാ പ്രസ്താതി ।

മനസോംഗായതി । മനസാ പ്രതി ഹരതി ।

മന ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ । പ്രജാപതേരാഹൈ പ്രജാപതിഃ ॥

ദേവാ വൈ സർപാഃ । തേഷാമിയഴ്ര രാജതീഃ ।

യമ്പ്-സർപരാജ്ഞിയാ ഔഗ്രംഭിഃ സ്തുവന്തി ।

അസ്യാമേവ പ്രതി തിഷ്ഠന്തി ॥ 35 (10)

T.B.2.2.6.3

ചതുർ.ഹോത്യാം. ഹോതാ വ്യാചഫേണ്ടി ।

സ്തുതമനുശാഖസതി ശാന്തേന്ത്യഃ ॥

അനേതാ വാ ഏഷ്യ യജ്ഞത്തൈസ്യഃ । യദ്ദ-ദശമമഹാഃ ।

എത്തത് വല്ലു വൈ ദേവാനാം പരമം ഗുഹ്യം ബ്രഹ്മഃ ।

യച്ചതുർ.ഹോതാരാഃ । ദശമേഡഹിഷ-ശതുർ.ഹോത്യാം

വ്യാചഫേണ്ടി ।

യജ്ഞത്തൈസ്യവാന്തം ഗത്വാ ।

പരമം ദേവാനാം ഗുഹ്യം ബ്രഹ്മാവരുന്നേഃ ।

തദേവ പ്രകാശം ഗമയതി । 36 (10)

T.B.2.2.6.4

തദേനം പ്രകാശം ഗതം । പ്രകാശം പ്രജാനാം ഗമയതി ॥

വാചം യച്ചതി । യജ്ഞത്തൈസ്യഃ യൃതേന്ത്യഃ ॥

യജ്ഞമാനദേവത്യം വാ അഹാഃ । ഭ്രാത്യുവ്യദേവത്യം രാത്രിഃ ।

അഹാ രാത്രിം യൃഥയേത് ।

ഭ്രാത്യുവ്യദൈസ്യവ തല്ലോകം വൃക്ഷ്ക്കതേ ।

യദിവാ വാചം വിസ്യുജേത് ।

അഹർ ഭ്രാത്യവ്യായോച്ചിപ്പിഷ്ട ( ) ।
 യന്മതം വിസ്യുജേത് । രാത്രിം ഭ്രാത്യവ്യായോച്ചിപ്പിഷ്ട ।
 അധിവ്യക്ഷസ്യരേ വാചം വിസ്യുജതി ।
 ഏതാവന്തമേവാണ്ടി ലോകമുച്ചിപ്പിഷ്ടി ।
 യാവദാദിത്യോദാസ്ത്രമേതി ॥ 37 (15)

(പുശ്രംഗി-തിഷ്ഠനി - ഗമയതി - ശിഷ്ടഃഷ്ട പര്വ്വ പ) (A6)

2.2.7 അനുവാകം 7 -

സ്ത്രോന്നാത്യമന്ത്രസാഖ്യയജ്ഞപ്രശംസാ

T.B.2.2.7.1

പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസ്യജത । താഃ സ്യാജ്ഞാഃ സമഗ്രിഷ്യന് ।
 താ രൂപേണാനു പ്രാവിശത് । തസ്താദാഹരുഃ ।
 രൂപം വൈ പ്രജാപതിരിതി । താ നാഡാനു പ്രാവിശത് ।
 തസ്താദാഹരുഃ । നാമ വൈ പ്രജാപതിരിതി ।
 തസ്താദപ്യാ നമിത്രാ സദ്ഗത്യാ । നാഡാ ചേദ്യയേതേ ॥ 38 (10)

T.B.2.2.7.2

മിത്രമേവ ഭവതഃ ॥ പ്രജാപതിർ ദേവാസ്യരാന്തസ്യജത ।
 സ ഇന്ദ്രമഹി നാസ്യജത । തം ദേവാ അബ്യുവന് ।
 ഇന്ദ്രം നോ ജനയേതി ।
 സ ആത്മ-നിന്ദ-മപശ്യത് । തമസ്യജത ।
 തം ത്രിജ്ഞുഗ-വീര്യം ഭൂത്രാംനു പ്രാവിശത് ।

തസ്യ വജ്ഞഃ പഞ്ചദശോ ഹസ്ത ആപദ്യത ।

തേനോദയുംസുരാന്ത്യ ഭവത് ॥ 39 (10)

T.B.2.2.7.3

യ ഷ്ടവം വേദ । അഡി ഭ്രാത്യുവ്യാൻ ഭവതി ॥

തേ ദേവാ അസുരൈർ-പിജിത്യ । സുവർഗം ലോകമായന് ।

തേമുഷ്ഠിൻ ലോകേ വ്യക്ഷുഖ്യന് । തേബുവന് ।

അമൃതഃ പ്രദാനം വാ ഉപജിജീവിമേതി ।

തേ സപ്തഹോത്താരം യജ്ഞത്വം വിധായായാസ്യം ॥

ആഞ്ഗീരസം പ്രാഹിണ്യന് ।

ഷ്ടതേനാമുത്ര കല്പയേതി । 40 (10)

T.B.2.2.7.4

തസ്യ വാ ഇയം ക്ഷീപ്തിഃ । യദിദം കിം ച ।

യ ഷ്ടവം വേദ । കല്പതേദബൈ ।

സ വാ അയം മനുഷ്യഷ്യു യജ്ഞതഃ സപ്തഹോത്താ ।

അമുത്ര സദ്ദേഹം ദേവോദേഹം ഹവ്യം പഹതി ।

യ ഷ്ടവം വേദ । ഉപൈനം യജ്ഞത്വാ നമതി ॥ സോദമന്യത ।

അഡി വാ ഇമേഡസു-ലോകാദമും ലോകം

കമിഷ്യന്ത ഇതി ( ) ।

സ വാചസ്തേ ഹൃദിതി വ്യാഹരത് ।

തസ്യാത് പുത്രോ ഹൃദയം ।

തസ്മാദസ്മാ-ലോകാദമും ലോകം നാഡികാമയനേ |

പുത്രോ ഹി ഹൃദയം || 41 (14)

(ഹരയേതേ - അഭവത് - കള്ളയേ - തീതി ചത്വാർഥ) (A7)

2.2.8 അനുവാകം 8 - ഹോത്യമന്ത്രണാം

സോമയാഗാദ്ധഗത്പം

T.B.2.2.8.1

ദേവാ വൈ ചതുർ.ഹോത്യാഭിർ-യജ്ഞമതന്നര |

തേ വി പാപ്മനാ ഭ്രാത്യവേദാജയന്ത |

അഭി സുവർഗം ലോകമജയന്ത |

യ ഏവം വിഭാഷ-ശത്രുർ.ഹോത്യാഭിർ യജ്ഞതം തന്മുതേ |

വി പാപ്മനാ ഭ്രാത്യവേദാജയന്ത |

അഭി സുവർഗം ലോകം ജയതി ||

ഷയ്യോത്രാ പ്രായണീയ-മാസാദയതി |

അമുഖേഷ്ഠ വൈ ലോകായ ഷയ്യോത്രാ |

ഹ്ലാന്തി വല്ലു വാ ഏതമ്പ് സോമം | യദഭിഷുണ്ടന്തി | 42 (10)

T.B.2.2.8.2

ഛജുഡൈവവനമമും ലോകം ഗമയതി |

ചതുർ.ഹോത്രാ ദ്വതിത്മ്യം | യശോ വൈ ചതുർ.ഹോത്രാ |

യശ ഏവാത്മൻ-ധന്തേ |

പദ്മഹോത്രാ പദ്മമുപ സാദയതി |

സുവർഗ്ഗോ വൈ പഞ്ചഹോതാ | യജമാനഃ പശുഃ |

യജമാനമേവ സുവർഗ്ഗം ലോകം ഗ്രമയതി |

ഗ്രഹാന്തി-ഗൃഹിത്വാ സപ്തഹോതാരം ജുഹോതി |

ഇന്ദ്രിയം വൈ സപ്തഹോതാ | 43 (10)

T.B.2.2.8.3

ഇന്ദ്രിയമേവാത്മനി-ധന്തേ ||

യോ വൈ ചതുർ.ഹോത്യാ-അനുസവനം തർപ്പയതി |

ത്യപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ | ഉപൈപനം സോമപീഡോ നമതി |

ബഹിശ്ചവമാനേ ദശഹോതാരം വ്യാചകഷീതി |

മാദ്യന്തിനേ പവമാനേ ചതുർ.ഹോതാരം |

ആർദ്ദവേ പവമാനേ പഞ്ചഹോതാരം |

പിതൃയജ്ഞന ഷയ്യോതാരം |

യജ്ഞായജ്ഞിയസ്യ സോത്രതേ സപ്തഹോതാരം |

അനുസവന-മേവൈനാം സ്തർപ്പയതി | 44 (10)

T.B.2.2.8.4

ത്യപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ | ഉപൈപനം സോമപീഡോ നമതി ||

ദേവാ വൈ ചതുർ.ഹോത്യഭിഃ സത്രമാസത |

ജ്ഞബിപരിമിതം യഷ്ഠസ്വാമാഃ | തേദബ്യുവന്ന് |

യനഃ പ്രാമമം യഷ ജ്ഞാത് |

സർവ്വേഷാം നസ്തി-സഹാസദിതി ।

സോമശ്വതുർ.ഹോത്രാ । അശിഃ പഞ്ചഹോത്രാ ।

ധാതാ ഷയ്യോത്രാ ॥ 45 (10)

T.B.2.2.8.5

ഇന്ദഃ സപ്തഹോത്രാ । പ്രജാപതിർ-ദശഹോത്രാ ।

തേഷാഃ സോമഃ രാജാനം യശ ആർച്ചുത് ॥

തൻ ന്യകാമയത । തേനാപാക്രാമത് । തേന പ്രലായമചരത് ।

തം ദേവാഃ ദൈപ്രഹേഷഃ ദൈപ്രഹമച്ചുന് ।

തത്-ദൈപ്രഹാണാം ദൈപ്രഹത്യം । നിവിദ്ധിർ ന്യവേദയന് ।

തനിവിദ്വാം നിവിത്തയം ॥ 46 (10)

T.B.2.2.8.6

ആപീഡി-രാഹുവന് । തദാപീണാ-മാപ്രിത്യം । തമഹ്ലീന് ।

തസ്യ യഗ്രോ വ്യഗൃഹവന്ത । തേ ശ്രഹാ അദവന് ।

തദ്ഗ്രഹാണാം ശ്രഹത്യം ।

യദൈസ്യവം വിദ്യുദേഷഃ ശ്രഹാ ഗൃഹ്യനേ ॥

തസ്യ തേവ ഗൃഹീതാഃ ॥ തേഽബ്യുവന് ।

യോ വൈ നഃ ദ്രോദേശുഽഭുത് ॥ 47 (10)

T.B.2.2.8.7

തമവധിജ്ഞി । പുനരിമഃ സുവാമഹാ ഇതി ।

തം ഉരോഡി-രസ്യവന്ത । തച്ചന്ദസാം ഉരുസ്ത്രം ।

സാമ്മാ സമാനയന്ന് । തമ്യ സാമ്മഃ സാമത്വം ।
 ഉക്കുമെ-രൂദ്ധസ്ഥാപയന്ന് । തദുക്കമാനാ-മുക്കമത്വം ।
 യ ഏവം വേദ । പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി । **48 (10)**

T.B.2.2.8.8

സർവമായുരേതി ॥ സോമോ വൈ യശഃ ।
 യ ഏവം വിഭാഗിമ്യ-സോമമാഗച്ഛതി ।
 യശ ഏവൈവനമുച്ഛതി । തസ്മാദാഹുഃ ।
 യശൈവം വേദ യശു ന । താവും സോമ-മാഗച്ഛതഃ ।
 സോമോ ഹി യശഃ । തം താ വ യശ ഔച്ഛതീത്യാഹുഃ ।
 യഃ സോമേ സോമം പ്രാഹോത്തി ( ) ।
 തസ്മാമ്യ-സോമേ സോമഃ പ്രോച്യഃ ।
 യശ ഏവൈവനമുച്ഛതി ॥ **49 (12)**

(അദിഷ്ടബന്ധത്വി - സമ്മഹോത്താ - തർഹയതി - ഷണ്മൂലത്വാ
 - നിവിത്തര - മദ്ദത്ത് - തിഷ്ഠതി - (പ്രാഹോത്തി ഓ ച) (A8)

2.2.9 അനുവാകം 9 -

ഹോത്യമന്ത്രാത്പത്തികമന്പ്രസംഗ്രഹം ജഗമ്സുഷ്ഠിഃ

T.B.2.2.9.1

ഇദം വാ അഗ്രേ ഗൈവ കിഞ്ചനാസീത് ।
 ന ദ്യാരാസീത് । ന പുമിവി । നാന്തരിക്ഷം ।
 തദസദേവ സന്ദേശാ നകുരുത സ്വാമിതി । തദതപ്യത ।

തസ്മാത്-തേപാനാഖ്യുമോജായത | തദ്-ഭുയോടതപ്പുത |

തസ്മാത്-തേപാനാദഗി-രജായത |

തദ്-ഭുയോടതപ്പുത | **50 (10)**

T.B.2.2.9.2

തസ്മാത്-തേപാനാജ്ഞാതി-രജായത | തദ്-ഭുയോടതപ്പുത |

തസ്മാത്-തേപാനാ-ദർച്ചി-രജായത | തദ്-ഭുയോടതപ്പുത |

തസ്മാത്-തേപാനാൻ മരീചയോജായന്ത |

തദ്-ഭുയോടതപ്പുത | തസ്മാത്-തേപാനാ-ദുഡാരാ അജായന്ത |

തദ്-ഭുയോടതപ്പുത | തദ്ദ്രെമിവ സമഹന്യത ||

തദ്-വസ്തി-മദിനത | **51 (10)**

T.B.2.2.9.3

സ സമുദ്രോടഭവത് |

തസ്മാമ്-സമുദ്രസ്യ ന പിബന്തി |

പ്രജനനമിവ ഹി മന്യന്തേ |

തസ്മാത് പശോർ-ജായമാനാദാപഃ പുരസ്താദ്-യന്തി ||

തദ്-ദശഹോതാടന്നസ്യജ്യത |

പ്രജാപതിർ വൈ ദശഹോതാ ||

യ ഏവം തപസ്യാ വീര്യം വിഭ്രാഷസ്തപ്യതേ | ഭവത്യൈ ||

തദ്യാ ഇദമാപഃ സലില-മാസീത് |

സേഃരോദീത്-പ്രജാപതിഃ | **52 (10)**

T.B.2.2.9.4

സ കസ്താ അജ്ഞി । യദ്-യസ്യാ അപ്രതിഷ്ഠായാ ഇതി ।
 യദഗ്നി-വാപദ്യത । സാ പുമിവ്യഭവത് । യദവ്യമുഷ്ടി ।
 തദന്തരിക്ഷ-മദവത് । യദുർഖ്യ-മുദമുഷ്ടി । സാ ദ്യൗരഭവത് ।
 യദരോദീത് । തദനയോ രോദസ്ത്രം । **53 (10)**

T.B.2.2.9.5

യ ഏവം വേദ । നാസ്യ ഗൃഹേ രൂദന്തി ।
 ഏതദ്യാം ഏഷാം ലോകാനാം ജന ।
 യ ഏവമേഷാം ലോകാനാം ജന വേദ ।
 നെനഷു ലോകേ-ഷാർത്തിമാർച്ചതി ।
 സ ഇമാം പ്രതിഷ്ഠാ-മവിന്ത ॥
 സ ഇമാം പ്രതിഷ്ഠാം വിത്താം ദകാമയത പ്രജായേയേതി ।
 സ തപോടതപ്യത । സോടന്തർവാ-നദവത് ।
 സ ജയനാ-ദസ്യരാ-നസ്യജത । **54 (10)**

T.B.2.2.9.6

തേദ്യോ മൃന്മയേ പാത്രേനനമദുഹത് ।
 യാദസ്യ സാ തനുരാസീത് । താമപാഹത ।
 സാ തമിസാദഭവത് ॥ സോടകാമയത പ്രജായേയേതി ।
 സ തപോടതപ്യത । സോടന്തർവാ-നദവത് ।
 സ പ്രജനനാദേവ പ്രജാ അസ്യജത ।

തസ്മാദിമാ ഭൂയിഷ്ഠഃ ।

പ്രജനനാഖ്യനാ അസ്യജത । 55 (10)

T.B.2.2.9.7

താദ്രോ ഭാരുമയേ പാത്രേ പയോദഭൂഹത് ।

യാദസ്യ സാ തനുരാസീത് । താമപാഹത ।

സാ ജോമ്മസ്വാ നഭവത് ॥ സോടകാമയത പ്രജായേയേതി ।

സതപോടതപ്യത । സോടന്തർവാ-നഭവത് ।

സ ഉപപക്ഷാദ്രാ-മേവർത്തുനസ്യജത ।

തേദ്രോ രജതേ പാത്രേ റ്റ്യൂതമഭൂഹത് ।

യാദസ്യ സാ തനുരാസീത് । 56 (10)

T.B.2.2.9.8

താമപാഹത । സോടഹോരാത്രയോഃ സന്ധി-രഭവത് ॥

സോടകാമയത പ്രജായേയേതി । സ തപോടതപ്യത ।

സോടന്തർവാ-നഭവത് । സ മുവാദ്-ദേവാ-നസ്യജത ।

തേദ്രോ ഹരിതേ പാത്രേ സോമമഭൂഹത് ।

യാദസ്യ സാ തനുരാസീത് । താമപാഹത ।

തദഹരഭവത് ॥ 57 (10)

T.B.2.2.9.9

ഹ്രതേ വൈ പ്രജാപതേർ ദോഹാഃ ॥ യ ഹ്രവം വേദ ।

ഭൂഹ ഹ്രവ പ്രജാഃ ॥ ദിവാ വൈ സോദഭൂദിതി ।

തദ്-ദേവാന്വാം ദേവതാം ।

യ ഏവം ദേവാന്വാം ദേവതാം വോദ । ദേവവാനേവ ഭവതി ॥

എത്താം അഹോരാത്രാണാം ജന ।

യ ഏവമഹോരാത്രാണാം ജന വോദ ।

നാഹോരാത്രേതഃഖാർത്തിമാർച്ചതി ॥ 58 (10)

T.B.2.2.9.10

അസതോധി മനോഽസ്യജ്ഞത । മനഃ പ്രജാപതി-മസ്യജ്ഞത ।

പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസ്യജ്ഞത ।

തദാ ഇദം മനസ്യുവ പരമം പ്രതിഷ്ഠിതം । യദിദം കിഞ്ചി ।

തദേത്തോവസ്യസം നാമ ബൈഹം ॥

വ്യുച്ഛന്തീ വ്യുച്ഛന്ത്യഗ്രസ്ഥി വസ്യസീ വസ്യസീ വ്യുച്ഛതി ।

പ്രജായതേ പ്രജയാ പശുഭിഃ ।

പ്ര പരമേഷ്ഠിനോ മാത്രാ-മാപ്ലോതി ।

യ ഏവം വോദ ( ) ॥ 59 (10)

(അഗ്നിരജായത തദ്ഭ്യുയോസ്തപ്യതാ - ഭിന്ന - രോദിത്
പ്രജാപതി-രോദസ്ത-മസ്യജ-താസ്യജ്ഞത-സ്വത്മദുഹ
ദ്വാസസ്യ സാ തനുരാസീ-ദഹരഭവദ്-ഘുച്ഛതി-വോദ) (A9)

Special Korvai

(ഇഃം ധുമോ ശഭിർ ജ്യാതി രർച്ചിർ മരീചയ ഉഡാരാ
സ്തഭ്രേഖ് / സ ജിപ്പനാമ്പ് സാ തമിസ്നാ സ പ്രജനനാമ്പ്
സാ ജോമ്പന്സാ സ ഉപപക്ഷാദ്യാഃ സോ ശ്രോരാത്രയോഃ
സന്ധി : സമുഖാത തദഹർ ദേവവാൻ / മൃന്മയേ ദാരുമയേ
രജതേ ഹരിതേ തേദ്യസ്താദ്യോ ദേവ തേദ്യാടനം പയോ
ഹ്യതഃ സോമം)

2.2.10 അനുവാകം 10 –

ദേവസ്യൗഷ്ടിമശ്വദ്വസ്ഥിതസ്യൗദ്ദസ്യ
ദേവതാധിപതിത്വം

T.B.2.2.10.1

പ്രജാപതി-രിന്ദമസ്യജ-താനുജാവരം ദേവാന്വം ।
തം പ്രാഹിണോത । പരേഹി ।
ഹ്യതേഷാം ദേവാനാ-മധിപതിരേയീതി ।
തം ദേവാ അബ്രുവന്ന । കസ്ത്രമസി ।
വയം ശ്രീവ ത്രഞ്ചുയാഃസഃ സ്ത്രീ ഇതി । സോദബവീത ।
കസ്ത്രമസി വയം ശ്രീവ ത്രഞ്ചുയാഃസഃ സ്ത്രീ ഇതി മാ ദേവാ
അവോചനിതി ॥
അമി വാ ഇഃം തർ.ഹർ പ്രജാപതി ഹര ആസീത് । **60 (10)**

T.B.2.2.10.2

യദസ്മിന്നാദിത്യൈ । തദേനമബൈത് । ഷ്ടത്രൈ പ്രയച്ഛ ।
 അധാഹമേതേഷാം ദേവാനാ-മധിപതിർ-ഭവിഷ്യാമീതി ।
 കോടഹശ-സ്യാമിത്യൈവൈത് । ഷ്ടതത് പ്രദായേതി ।
 ഷ്ടതമ്പ-സ്യാ ഇത്യൈവൈത് । യദേതദ് ബൈഷിഷിതി ।
 കോ ഹ വൈ നാമ പ്രജാപതിഃ । യ ഷ്ടവം ഁവേദ । 61 (10)

T.B.2.2.10.3

വിദ്യരേനം നാഡാം । തദബൈസ്മ രുക്ഷം കൃതാ പ്രത്യമുണ്വത് ।
 തത്രോ വാ ഇഗ്രോ ദേവാനാ-മധിപതി-രഭവത് ।
 യ ഷ്ടവം ഁവേദ । അധിപതിരേവ സമാനാനാം ഭവതി ॥
 സോടമന്യത । കിം കിം ഁവാ അകരമിതി ।
 സ ചന്ദ്രം മ ആഹരേതി പ്രാലപത് ।
 തച്ചന്നമസ-ശ്വന്നമസ്യാം । യ ഷ്ടവം ഁവേദ । 62 (10)

T.B.2.2.10.4

ചന്നവാനേവ ഭവതി ॥ തം ദേവാ അബ്രൂവന്ന് ।
 സുവീരോ മര്യാ യമാ ശ്രാപായത ഇതി ।
 തമ്പ സുരൂസ്യ സുരൂത്യം । യ ഷ്ടവം ഁവേദ ।
 നെന്നം ദഭ്നോതി ॥
 കഷ്ട നാസ്മിന്ന വാ ഇദമിന്നിയം പ്രത്യസ്ഥാദിതി ।
 തദിന്ന-സുന്നത്യം ।

യ ഏവം വേദ |

ഇന്ദിയാവേവ ഭവതി || 63 (10)

T.B.2.2.10.5

അയം വാ ഇം പരമോഽഭുദിതി |

തത്-പരമേഷ്ഠിനഃ പരമേഷ്ഠിത്വം | യ ഏവം വേദ |

പരമാമേവ കാശ്ചാം ഗച്ഛതി ||

തം ദേവാഃ സമന്തം പര്യവിശന്ന് | വസവഃ പുരസ്താത് |

രൂദ്രാ ഭക്ഷിണതഃ | ആദിത്യാഃ പശ്വാത് |

വിശ്രേ ദേവാ ഉത്തരതഃ | അഞ്ജിരസഃ പ്രത്യഞ്ചം | 64 (10)

T.B.2.2.10.6

സാഖ്യാഃ പരാഞ്ചം | യ ഏവം വേദ |

ഉപൈപനഃ സമാനാഃ സം വിശന്തി ||

സ പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്യാ പ്രജാ ആവയത് |

താ അബ്ദസ്ഥ നാതിഷ്ഠന്താനാദ്യായ |

താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | ഭക്ഷിണതഃ പര്യായന്ന് |

സ ഭക്ഷിണതഃ പര്യവർത്തയത |

താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ |

മുഖം ഭക്ഷിണതഃ | 65 (10)

T.B.2.2.10.7

പശ്വാത്-പര്യായന് । സ പശ്വാത്-പര്യവർത്തയത ।
 —
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ । മുഖം ഭക്ഷിണതഃ ।
 മുഖം പശ്വാത് । ഉത്തരതഃ പര്യായന് ।
 —
 സ ഉത്തരതഃ പര്യവർത്തയത ।
 —
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ । മുഖം ഭക്ഷിണതഃ ।
 മുഖം പശ്വാത് ( ) । **66 (10)**

T.B.2.2.10.8

മുഖമുത്തരതഃ । ഉഹർഖ്യാ ഉദായന് ।
 —
 സ ഉപരിഷ്ടാൻ ന്യവർത്തയത ।
 —
 താഃ സർവത്തോമുഖോ ഭൂത്വാ ഽവയത് ।
 —
 തന്ത്രോ ബൈ തബസ്ഥ പ്രജാ അതിഷ്ഠന്താനാദ്യായ ॥
 —
 യ ഏവം വിദ്യാൻ പരി ച വർത്തയതേ നി ച ।
 —
 പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്വാ പ്രജാ അത്തി ।
 —
 തിഷ്ഠന്തബസ്ഥ പ്രജാ അനാദ്യായ ।
 —
 അനാദ ഏവ ഭവതി ॥ **67 (9)**
 —
 (അതിസീദ്ധം - വേദ - ചാരമസ്ത്രം ഷ്യ ഏവം വേദം -
 —
 ഗ്രിയാവേദവ ഭവതി - പ്രത്യഞ്ചം - മുഖം ഭക്ഷിണതോ -
 —
 മുഖം പശ്വാന് - +നവ ച) (**A10**)

2.2.11 അനുവാകം 11 – ഹോത്യമന്ത്രാണം
പൂരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.11.1

പ്രജാപതി-രകാമയത ബഹോർ ഭൂയാൻമ്മ്-സ്യാമിതി ।
 സ ഏതം ദശഹോതാര-മപശ്യത് । തം പ്രായുക്തം ।
 തസ്യ പ്രയുക്തി ബഹോർ ഭൂയാന്ദവത് ।
 യഃ കാമയേത ബഹോർ ഭൂയാൻമ്മ്-സ്യാമിതി ।
 സ ദശഹോതാരം പ്രയുണ്ണീതി ।
 ബഹോരേവ ഭൂയാൻ-ഡവതി ॥
 സോടകാമയത വീരോ മ ആജായേതേതി ।
 സ ദശഹോത്യ-ശത്യതുർ.ഹോതാരം നിരമിമീതി ।
 തം പ്രായുക്തം । **68 (10)**

T.B.2.2.11.2

തസ്യ പ്രയുക്തീഭ്രംബജായത ।
 യഃ കാമയേത വീരോ മ ആജായേതേതി ।
 സ ചതുർ.ഹോതാരം പ്രയുണ്ണീതി ।
 ആദസ്യ വീരോ ജായതേ ॥
 സോടകാമയത പശുമാൻമ്മ്-സ്യാമിതി ।
 സ ചതുർ.ഹോത്യഃ പഞ്ചഹോതാരം നിരമിമീതി ।
 തം പ്രായുക്തം । തസ്യ പ്രയുക്തി പശുമാന്ദവത് ।

യഃ കാമയേത പശുമാൻമ്-സ്യാമിതി ।

സ പഞ്ചഹോതാരം പ്രയുണ്ണീത । 69 (10)

T.B.2.2.11.3

പശുമാനേവ ഭവതി ॥

സോടകാമയതർത്തവോ മേ കല്പരന്നിതി ।

സ പഞ്ചഹോതുഃ ഷഡ്യാതാരം നിരമിമീത । തം പ്രായുക്ത ।

തസ്യ പ്രയുക്തയ്ക്കുതവോടസ്ഥാ അകല്പന ।

യഃ കാമയേതർത്തവോ മേ കല്പരന്നിതി ।

സ ഷഡ്യാതാരം പ്രയുണ്ണീത । കല്പനേടസ്ഥാ ഔതവഃ ॥

സോടകാമയത സോമപഃ സോമയാജീ സ്യാം ।

ആ മേ സോമപഃ സോമയാജീ ജായേതേതി । 70 (10)

T.B.2.2.11.4

സ ഷഡ്യാതുഃ സ്ത്രഹോതാരം നിരമിമീത । തം പ്രായുക്ത ।

തസ്യ പ്രയുക്തി സോമപഃ സോമയാജ്യഭവത് ।

ആടസ്യ സോമപഃ സോമയാജ്യജായത ।

യഃ കാമയേത സോമപഃ സോമയാജീ സ്യാം ।

ആ മേ സോമപഃ സോമയാജീ ജായേതേതി ।

സ സ്ത്രഹോതാരം പ്രയുണ്ണീത ।

സോമപ ഏവ സോമയാജീ ഭവതി ।

ആടസ്യ സോമപഃ സോമയാജീ ജായതേ ॥

സ വാ ഏഷ പശുഃ പഞ്ചധാ പ്രതി തിഷ്ഠതി । 71 (10)

T.B.2.2.11.5

പദ്ഭിർ മുവേന ॥ തേ ദേവാഃ പശുൻ. വിത്താ ।

സുവർഗം ലോകമായന് ॥

തേമുഷ്ഠിൻ ലോകേ വ്യക്ഷുഖ്യന് । തേബുവന് ।

അമൃതഃ പ്രദാനം വാ ഉപജിജീവിമേതി ।

തേ സ്ത്രഹോതാരം യജത്നം വിധായായാസ്യം ॥

ആദ്ധ്യാരിസം പ്രാഹിണ്യന് । ഏതേനാമുത്ര കല്പയേതി ।

തസ്യ വാ ഇയം ക്ഷാപ്തിഃ । 72 (10)

T.B.2.2.11.6

യദിദം കിഞ്ചി । യ ഏവം വേദ । കല്പതേദബന്ധം ।

സ വാ അയം മനുഷ്യേഷ്യേ യജത്നഃ സ്ത്രഹോതാ ।

അമുത്ര സദ്ദ്രോ ദേവോദ്രോ ഹവ്യം വഹതി ।

യ ഏവം വേദ । ഉപൈനം യജ്ഞത്വാ നമതി ॥

യോ വൈ ചതുർ.ഹോത്യാണം നിബാനം വേദ ।

നിബാനവാൻ ഭവതി ।

അശനിഹോത്രം വൈ ദശഹോത്യർ നിബാനം ( ) ।

ദർ.ശപുർണ്ണമാസം ചതുർ.ഹോത്യഃ ।

ചാതുർമാസ്യാനി പഞ്ചഹോത്യഃ । പശുബന്ധഃ ഷയ്യാത്യഃ ।

സഹമോടശ്യരം സഹാഹാത്മഃ ।

ഹൃതദൈപ ചതുർഹോത്യണാം നിബാനം । യ ഹൃവം വേദ ।

നിബാനവാൻ ഭവതി ॥ 73 (17)

(അമീമീത തം പ്രായുക്ത് - പഞ്ചഹോത്രം പ്രായുജ്ഞീത -
ജായേതേതി - തിഷ്ഠതി - ക്ഷൈഗ്നിർ - ദശഹോത്യർ നിബാനഃ -
സഹചർ) (AII)

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജാഃ സ്വജ്ഞയേതി –
 പ്രജാപതിരകാമയത ദർശപുർണ്ണമാസാ സ്വജ്ഞയേതി –
 പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജായേയേതി സ തഹഃ സ
 ത്രിവൃതം – പ്രജാപതിരകാമയത ദർശഹോതാരം തേന
 ദർശയാട്ടത്മാനം – ദേവാ വൈവരുണം – മനോ വൈ –
 പ്രജാപതിസ്താഃ സ്വഷ്ടാഃ സമശ്രീഷ്യൻ – ദേവാ വൈ
 ചതുർഹോത്യാദി – രിഭം വാ അഗ്രേ – പ്രജാപതിരിന്ദം –
 പ്രജാപതിരകാമയത ബഹോർ ഭൂയാനേകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(പ്രജാപതി – സ്ത്രീഗഹിസ്യ – പ്രജാപതിരകാമയതാ –
 നരയവൈനത് – തസ്യ വാ ഇയം ക്ഷൗഖ്യി –
 സ്ത്രീസ്താത് തേപാനാജ്ജ്യാതിർ – യദസ്തിനാദിത്യേ –
 സ ഷല്ലോത്യഃ സ്വരഹോതാരം ത്രിസ്തൂതിഃ)

First and Last Word - 2nd Ashtakam 2nd Prapaatakam :-

(പ്രജാപതിരകാമയത – നിഭാനവാൻ ഭവതി)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ ക്ഷൗഖ്യ യജുർവോദീയ വൈത്തിരീയ ബോധമണം

ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാടകഃ സമാപ്തഃ ॥

**2.2 Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2 Prapaatakam 2 (TB 2.2)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	7	75
Anuvakam 2	6	66
Anuvakam 3	7	76
Anuvakam 4	7	70
Anuvakam 5	6	64
Anuvakam 6	4	45
Anuvakam 7	4	44
Anuvakam 8	8	82
Anuvakam 9	10	100
Anuvakam 10	8	79
Anuvakam 11	6	67
Total →	73	768

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,

ശ്രീ ഗുരുദ്വോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.3 ഭിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാടകഃ - ഹോത്യബോർഡണ്ണശോഃ

2.3.1 അനുവാകം 1 - സർവോഷാം ഹോത്യമന്ത്രാണാം ചതുർ

ഹോത്യശബ്ദന വ്യവഹാര

T.B.2.3.1.1

ബോർഡിനോ വദന്തി ।

കിം ചതുർ.ഹോത്യാണാം ചതുർ.ഹോത്യതമിൽ ।

യദേശവൈഷ്ണവ ചതുർഖാ ഹോതാരഃ । തേന ചതുർ.ഹോതാരഃ ।

തസ്മാച്ഛതുർ.ഹോതാര ഉച്യന്തേ ।

തച്ഛതുർ.ഹോത്യാണാം ചതുർ.ഹോത്യത്യം ॥

സോമോ വൈ ചതുർ.ഹോതാ । അശിഃ പഞ്ചഹോതാ ।

ധാതാ ഷ്ണഡ്യാതാ । ഇന്ദ്രഃ സപ്തഹോതാ । 1 (10)

T.B.2.3.1.2

പ്രജാപതിർ-ദശഹോതാ ।

യ ഏവം ചതുർ.ഹോത്യാഭ്യാമ്യഭിം വേദ । ഷ്ണഡ്യാതേയവ ॥

യ ഏഷാമേവം ബന്ധുതാം വേദ ।

ബന്ധുമാൻ ഭവതി । യ ഏഷാമേവം ക്ഷീണിം വേദ ।

കല്പതേജസ്സം । യ ഏഷാമേവ-മായതനം വേദ ।

അയതനവാൻ-ഭവതി ।

യ ഏഷാമേവം പ്രതിഷ്ഠാം വേദ । 2 (10)

T.B.2.3.1.3

പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി ॥ ബേഹമവാദിനോ വദന്തി ।

ഭഗവോതാ ചതുർ.ഹോതാ ।

പാവഹോതാ ഷയ്യാതാ സപ്തഹോതാ ।

അമ കസ്തുചതുർ.ഹോതാര ഉച്യന്ത ഇതി ।

ഇന്ദ്രാ വൈ ചതുർ.ഹോതാ ।

ഇന്ദ്രഃ വലു വൈ ശ്രേഷ്ഠാ ദേവതാനാ-മുപദേശനാത് ।

യ ഏവമിന്ദഃ ശ്രേഷ്ഠം ദേവതാനാ-മുപദേശനാദ്-വേദ ।

വസിഷ്ഠഃ സമാനാനാം ഭവതി ।

തസ്താദ്ധേഷ്ഠ-മായന്തം പ്രമേണവാനു ബുദ്ധ്യനേ ( ) ।

അയമാഗന്ന് ।

അയമവാസാദിതി ।

കീർതിരസ്യ പൂർവ്വാംഗംഖതി ജനതാമായതഃ ।

അമോ ഏനം പ്രമേണവാനു ബുദ്ധ്യനേ । അയമാഗന്ന് ।

അയ-മവാസാദിതി ॥ 3 (16)

(സപ്തഹോതാ - പ്രതിഷ്ഠാം വേദ - ബുദ്ധ്യനേ ഷട്ട്) (A1)

2.3.2അനുവാകം 2 – നെമിത്തികോ ഹോത്യമന്ത്രഹോമഃ

T.B.2.3.2.1

ഒക്ഷിണാം പ്രതിഗഹീഷ്യൻമ്-സപ്തഃരകൃത്രോടപാന്ധാത് ।

ആത്മാനമേവ സമീനേ । തേജസ്സേ വീര്യായ ।

അമോ പ്രജാപതിരേവൈനാം ഭൂത്രാ പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।

ആത്മനോ എനാർത്തെത്യ ॥

യദ്യൈന-മാർത്തവിജ്യാദ്-വൃത്തഃ സന്തം നിർഹരേരന് ।

ആശീശ്വേഖ ജുഹുയാദ്-ദശഹോതാരം ।

ചതുർഗ്ഗഹീതൈനാജ്യൈന । പുരസ്താത്-പ്രത്യഞ്ച തിഷ്ഠന് ।

പ്രതിലോമം വിഗ്രഹം । 4 (10)

T.B.2.3.2.2

പ്രാണാനേവാസ്ಯാപദാസയതി ॥

യദ്യൈനം പുനരുപ ശിക്ഷയുഃ ।

ആശീശ്വേഖ ഷുവ ജുഹുയാദ്-ദശഹോതാരം ।

ചതുർഗ്ഗഹീതൈനാജ്യൈന । പശ്വാത് പ്രാണാസീനഃ ।

അനുലോമ-മവിഗ്രഹം । പ്രാണാനേവാസൈസ്മ കല്പയതി ॥

പ്രായശ്പിത്തീ-വാഗ്മോതേ-ത്യാത്യമുഖ ഔതുമുഖേ

ജുഹോതി ।

ഔതുനേവാസൈസ്മ കല്പയതി । കല്പനേടസ്മ ഔതവഃ । 5 (10)

T.B.2.3.2.3

ക്ഷൂപ്താ അസ്ഥാ ഫ്രതവ് ആയന്തി ॥
 ഷയ്യോതാ വൈ ഭുതാ പ്രജാപതിരിബം സർവ്വമസ്യജത ।
 സ മനോടസ്യജത । മനസ്വാദയി ഗായത്രീമസ്യജത ।
 തദ്ഗായത്രീം യഷ ആർച്ചത് । താമാടലഭത ।
 ഗായത്രിയാ അധി ഉന്നാഷ്മസ്യജത ।
 ഉരേനാദ്രോടാധി സാമ । തമ്യ സാമ യഷ ആർച്ചത് ।
 തദാടലഭത । **6 (10)**

T.B.2.3.2.4

സാമ്രാടധി യജുഷ്മസ്യജത । യജുർദ്രോടാധി വിശ്വാം ॥
 തദ്-വിശ്വാം യഷ ആർച്ചത് । തമാടലഭത ।
 വിശ്വാരദ്ധ്യാഹിഷ്യീരസ്യജത । ഓഷ്യീദ്രോടാധി സോമം ॥
 തമ്യ സോമം യഷ ആർച്ചത് । തമാടലഭത ।
 സോമാദധി പ്രശുന്നസ്യജത । പ്രശുദ്രോടാധിന്ദം । **7 (10)**

T.B.2.3.2.5

തദിന്ദം യഷ ആർച്ചത് । തദേനം നാതി പ്രച്യവത ।
 ഇന്ദ ഇവ യഗ്നസ്വീ ഭവതി । യ ഏവം വേദ ।
 വൈനം യഗ്നശോദതി പ്രച്യവതേ ॥ യദ്യാ ഇദം കിഞ്ചി ।
 തമ്യ സർവ്വമുത്താന ഏവാദ്ദഗ്നീരസഃ പ്രത്യഗ്നഹർണ്ണാത് ।

തദ്ദേനം പ്രതിഗൃഹീതം നാഹിനത് ।
 യത് കിഞ്ചി പ്രതി ഗൃഹം സീയാത് ।
 തമ്-സർവ-മുത്താനസ്ത്രം സംഗീരസഃ
 പ്രതിഗൃഹം അതിത്യേവ പ്രതിഗൃഹം സീയാത് ( ) ।
 ഇയം വാ ഉത്താന ആംഗീരസഃ ।
 അന്നെയെവെന്നത്-പ്രതി ഗൃഹം ആതി । എന്നം ഹിനസ്തി ॥
 സബർ.ഹിഷാ പ്രതീയാദ് ഗാം വാദശ്രം വാ ।
 ഏത്തെദ്യ പശുനാം പ്രിയം ധാമ ।
 പ്രിയേണെവെനം ധാമാ പ്രത്യേതി ॥ 8 (16)
 (വിശ്വാസി - മൃതവി - സ്വഭാവലഭി - ത്രൈജം - ഗൃഹം സീയാമ്
 ഷട്ച) (A2)

2.3.3 അനുവാകം 3 – ക്ഷേമവപനാംഗം പുഷ്ടിവേദനം

T.B.2.3.3.1

യോ വാ അവിഭാഗി-നിവർത്തയതേ ।
 വിശീർഘാ സപാപ്മാ മുഷ്ടിന്ത ലോകേ ഭവതി ।
 അമ യോ വിഭാഗി-നിവർത്തയതേ ।
 സശീർഘാ വിപാപ്മാ മുഷ്ടിന്ത ലോകേ ഭവതി ॥
 ദേവതാ വൈ സ്ത്രീ പുഷ്ടികാമാ ന്യവർത്തയന്ത ।
 അശാശ്വരി പുഷ്ടിവീച । വായുശ്വാന്തരിക്ഷം ച ।

ഭിത്തീയാഷ്ടകे – തൃതീയഃ പ്രപാടകഃ (TB 2.3)

ആദിത്യശ്വര ദ്യൗശ്വര ചന്ദ്രമാഃ । അശൻിർ നൃവർത്തയത ।
സ സാഹസ്ര-മഹുഷ്യത് ॥ 9 (10)

T.B.2.3.3.2

പുമിവീ നൃവർത്തയത ।
സാഹിഷ്യീഭിർ-വനസ്പതിഭി-രഹുഷ്യത് ।
വായുർ നൃവർത്തയത । സ മരീചീഭി-രഹുഷ്യത് ।
അന്തരിക്ഷം നൃവർത്തയത । തദ്വയോഭി-രഹുഷ്യത് ।
ആദിത്യോ നൃവർത്തയത ।
സ രശ്മിഭി-രഹുഷ്യത് । ദ്യൗർ നൃവർത്തയത ।
സാ നക്ഷത്രത്വ-രഹുഷ്യത് ( ) । ചന്ദ്രമാ നൃവർത്തയത ।
സോഽഹോരാത്രത്വ-രഥഭ്യമാശൈശവ-മാശൈശവ ॥ ഔതുഭി�
സംവമ്പന്നരേണാ-പുഷ്യത് ।
താൻപോഷാന്ന-പുഷ്യതി । യാഞ്ഞൈപ്പുഷ്യന് ।
യ ഏവം വിഭാഗി ച വർത്തയതേ പരി ച ॥ 10 (15)
(അപുഷ്യൻ - നക്ഷത്രപുഷ്യത് പത്ര ച) (A3)

2.3.4 അനുവാകം 4 – പ്രതിഗ്രഹമന്മഹിമജ്ഞാനം

T.B.2.3.4.1

തസ്യ വാ അശേൻ. ഹിരണ്യം പ്രതിജ്ഞഹനുഷ്ഠാഃ ।
അർഥമിന്നിയസ്യാ-പാക്രാമത് ।
തദ്വത്തേനൈവ പ്രത്യഗ്രഹണാത് ।

തേന വൈ സോടർഖമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധിത്ത |
 അർഖമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധിത്ത |
 യ ഏവം വിദ്യാൻ. ഹിരണ്യം പ്രതി ഗൃഹിണാതി |
 അമ യോ ദവിദ്യാൻ പ്രതി ഗൃഹിണാതി |
 അർഖമസ്യന്നിയസ്യാപ ക്രാമതി ||
 തസ്യ വൈ സോമസ്യ വാസഃ പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ |
 തൃതീയമിന്നിയസ്യാ-പാക്രാമത് | 11 (10)

T.B.2.3.4.2

തദ്ദേതേരേനവ പ്രത്യഗൃഹിണാത് |
 തേന വൈ സ തൃതീയമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധിത്ത |
 തൃതീയമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധിത്ത |
 യ ഏവം വിദ്യാൻ. വാസഃ പ്രതി ഗൃഹിണാതി |
 അമ യോദവിദ്യാൻ പ്രതി ഗൃഹിണാതി |
 തൃതീയമസ്യന്നിയസ്യാപ ക്രാമതി ||
 തസ്യ വൈ രൂദ്രസ്യ ഗാം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ |
 ചതുർത്ഥമിന്നിയസ്യാ-പാക്രാമത് |
 താമേതേരേനവ പ്രത്യഗൃഹിണാത് |
 തേന വൈ സ ചതുർത്ഥ-മിന്നിയസ്യാത്മൻ-
 നുപാധിത്ത | 12 (10)

T.B.2.3.4.3

ചതുർത്ഥമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധ്യതേത |
 യ ഏവം വിഭാഗം ഗാം പ്രതി ഗൃഹംണാതി |
 അമ യോദവിഭാഗം പ്രതി ഗൃഹംണാതി |
 ചതുർത്ഥമസ്യന്നിയസ്യാപ ക്രാമതി ||
 തസ്യ വൈ വരുണസ്യാശ്രം പ്രതിജഗ്രഹംശഃ |
 പഞ്ചമമിന്നിയസ്യാ-പാക്രാമത് |
 തമേതേനെനവ പ്രത്യഗൃഹംണാത് |
 തേന വൈ സ പഞ്ചമമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധ്യത്ത |
 പഞ്ചമമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധ്യതേത |
 യ ഏവം വിഭാഗശ്രം പ്രതി ഗൃഹംണാതി | 13 (10)

T.B.2.3.4.4

അമ യോദവിഭാഗം പ്രതിഗൃഹംണാതി |
 പഞ്ചമമസ്യന്നിയസ്യാപ ക്രാമതി ||
 തസ്യ വൈ പ്രജാപത്രേ: പുരുഷം പ്രതിജഗ്രഹംശഃ |
 ഷഷ്ഠമിന്നിയസ്യാ-പാക്രാമത് |
 തമേതേനെനവ പ്രത്യഗൃഹംണാത് |
 തേന വൈ സ ഷഷ്ഠമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധ്യത്ത |
 ഷഷ്ഠമിന്നിയസ്യാത്മൻ-നുപാധ്യതേത |

യ എവം വിഭാഗം പുരുഷം പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।

അമു യോദവിഭാഗം പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।

ഷഷ്ഠമസ്യൈന്ദ്രിയസ്യാപ—ക്രാമതി ॥ 14 (10)

T.B.2.3.4.5

തസ്യ വൈ മനോസ്തലം പ്രതിജ്ഞഹരുഷഃ ।

സ്ത്രീമമിന്ദ്രിയസ്യാപ—പാക്രാമത് ।

തമേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹംണാത് ।

തേന വൈ സ സ്ത്രീമമിന്ദ്രിയ—സ്യാത്മൻ—നുപാധ്യത്ത ।

സ്ത്രീമമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ—നുപാധ്യതേത ।

യ എവം വിഭാഷസ്തലം പ്രതിഗൃഹംണാതി ।

അമു യോദവിഭാഗം പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।

സ്ത്രീമമസ്യൈന്ദ്രിയസ്യാപ—ക്രാമതി ॥

തസ്യ വാ ഉത്താനസ്യാംഗീരസസ്യാ—പാണത്

പ്രതിജ്ഞഹരുഷഃ ।

അഷ്ടമമിന്ദ്രിയസ്യാപ—പാക്രാമത് । 15 (10)

T.B.2.3.4.6

തദ്ദേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹംണാത് ।

തേന വൈ സോദഷ്ടമമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ—നുപാധ്യത്ത ।

അഷ്ടമമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ—നുപാധ്യതേത ।

യ എവം വിദ്യാ-നപ്രാണത് പ്രതി ഗൃഹംണാതി ।

അമ യോദവിദ്യാൻ പ്രതിഗൃഹംണാതി ।

അഷ്ടമമസ്യഗ്രിയസ്യാപ ക്രാമതി ॥ യദ്യാ ഇദം കിഞ്ചി ।

തമ് സർവ-മുത്താന എവാംഗീരസഃ പ്രത്യ ഗൃഹംണാത് ।

തദ്ദേനം പ്രതിഗൃഹീതം നാഹിനത് ।

യത് കിഞ്ചി പ്രതി ഗൃഹംണീയാത് ( ) ।

തമ് സർവ-മുത്താനസ്ത്രം സംബന്ധീരസഃ

പ്രതിഗൃഹംണാത്രിത്യേവ പ്രതി ഗൃഹംണീയാത് ।

ഇയം വാ ഉത്താന ആംഗീരസഃ ।

അന്നൈയവൈവന്ത്-പ്രതിഗൃഹംണാതി ।

ഒന്നാം ഹിനസ്തി ॥ 16 (14)

(ത്യതീയമിന്നിയസ്യാപാക്രാമച്ച - ചതുർത്ഥമിന്നിയസ്യാ

മനുപായ - താശം പ്രതിഗൃഹംണാതി -

ഷഷ്ഠമസ്യഗ്രിയസ്യാപാക്രാമ - ത്യഷ്ഠമിന്നി

യസ്യാപാക്രാമത് - പ്രതി ഗൃഹംണീയാച്ച ചത്രാരി ച) (A4)

Special Korvai

(തസ്യ വാ അഗ്നേർ ഹിരണ്യപ്പ് ,
 സോമസ്യ വാസന്തദേതേന രൂദ്രസ്യ ഗാം ,
 താമേതേന വരുണസ്യാശ്രം പ്രജാപതേः ,
 പുരുഷം മനോസ്തല്ലം തമേതേനോത്താനസ്യ ,
 തദേതേനാപ്രാണഭ-യദ് വൈ)
 അർദ്ധം തൃതീയമഹ്യമം തച്ചതൃർത്ഥം താം പദ്മമഭ്
 ഷഷ്ഠ്യപ്പ് സ്വത്വം |
 തദേതേന ദേ , താമേതേനെനകം , തമേതേന ത്രീണി ,
 തദേതേനെനകം |

2.3.5 അനുവാകം 5 - പ്രഭേദാത്തരരൂപോ

ബോധവിഷയസ്ഥംവാദഃ

T.B.2.3.5.1

ബോധവാദിനോ വദനി || യദ്-ദശഹോതാരഃ സത്രമാസത |
 കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ദശർദ്ധുവന്ന് |
 കേന പ്രജാ അസ്യജനേതി |
 പ്രജാപതിനാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ദശർദ്ധുവന്ന് |
 തേന പ്രജാ അസ്യജന ||
 യച്ചതൃർ.ഹോതാരഃ സത്രമാസത |

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഽർഖ്യുവന് ।

കേനാഷ്യീ-രസ്യജന്തേതി ।

സോമേന വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഽർഖ്യുവന് । 17 (10)

T.B.2.3.5.2

തേനാഷ്യീ-രസ്യജന്ത ॥ യത് പദ്മഹോതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഽർഖ്യുവന് ।

കേരെന്ദ്രോ ലോകേന്ദ്രോഽസുരാൻ പ്രാണുദിന ।

കേരെനാഷാം പശുനവ്യഞ്ജനേതി ।

അശനിനാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഽർഖ്യുവന് ।

തേരെന്ദ്രോ ലോകേന്ദ്രോഽസുരാൻ-പ്രാണുദിന ।

തേരെനാഷാം പശുനവ്യഞ്ജന ॥

യദ്യ ഷാഖ്യാതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഽർഖ്യുവന് । 18 (10)

T.B.2.3.5.3

കേനർത്തു-നകല്പയന്തേതി ।

ധാത്രാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ഽർഖ്യുവന് ।

തേനർത്തു-നകല്പയന്ത ॥ യദ്യ സപ്തഹോതാരഃ സത്രമാസത ।

കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ഽർഖ്യുവന് । കേന സുവരായന് ।

കേനേമാൻ ലോകാന്മർ-സമതന്നനിതി ।

അരുംണാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ ദശ്വിജുവന് ।

തേന സുവരായന് ।

തേനേമാൻ ലോകാന്മർ-സമതന്യനിതി ॥ 19 (10)

T.B.2.3.5.4

എതേ വൈ ദേവാ ഗൃഹപതയഃ । താൻ. യ എവം വിഭ്രാൻ ।

അപ്യന്യസ്യ ഗാർ.ഹപതേ ഭീക്ഷതേ ।

അവാന്തരമേവ സത്രിണാ-മൃദ്ധോതി ॥

യോ വാ അരുമണം വേദ ।

ദാനകാമാ അരഞ്ഞ പ്രജാ ഭവന്തി । യജ്ഞതാ വാ അരുമാ ।

ആര്യാവസതിരിതി വൈ തമാഹൃദ്യം പ്രശാസന്തി ॥

ആര്യാ വസതിർ ഭവതി । യ എവം വേദ ॥ 20 (10)

T.B.2.3.5.5

യദ്യാ ഇദം കിം ച । തമ്പ് സർവം ചതുർ.ഹോതാരഃ ।

ചതുർ.ഹോത്യാദ്യാധി യജ്ഞതാ നിർമ്മിതഃ ।

സ യ എവം വിഭ്രാൻ. വിവദേത । അഹമേവ ഭൂയോ വേദ ।

യദ്യപത്രാർ.ഹോത്യാന. വേദേതി । സ ഹോവ ഭൂയോ വേദ ।

യദ്യപത്രാർ.ഹോത്യാന. വേദ ॥

യോ വൈ ചതുർ.ഹോത്യാണാഃ ഹോത്യാന. വേദ ।

സർവാസ്യ പ്രജാസ്യന്ന-മത്തി । 21 (10)

T.B.2.3.5.6

സർവാ ഭിശോട്ടിജ്യയതി ।

പ്രജാപതിർ വൈ ദശഹോത്യണാൾ ഹോതാ ॥

സോമശ്വത്യുർ.ഹോത്യണാൾ ഹോതാ ॥

അശനിഃ പദ്മഹോത്യണാൾ ഹോതാ ॥

ധാതാ ഷദ്യോത്യണാൾ ഹോതാ ॥

അരൂമാ സപ്തഹോത്യണാൾ ഹോതാ ॥

എതേ വൈ ചതുർ.ഹോത്യണാൾ ഹോതാരഃ ।

താൻ. യ എവം വേദ । സർവാസു പ്രജാസ്വന്ന-മത്തി ।

സർവാ ഭിശോട്ടി ജ്യയതി ( ) ॥ 22 (10)

(ആർമ്മിവ - നാർമ്മിവ - നിത്രേ - വം വേദാർ -
ത്തി - സർവാ ഭിശോട്ടി ജ്യയതി) (A5)

(വൈ തേന് സത്രം കേന) - Special korvai

2.3.6 അനുവാകം – ഹോത്യപ്രശ്രംഡാപ്രസ്ത്രഗേന

ക്രതുനാമൃതവിഗ്രഹിഷ്ഠവുവസ്ഥാപനം,
അശനിഹോത്രസ്യ പ്രാശസ്ത്രം ച

T.B.2.3.6.1

പ്രജാപതിഃ പ്രജാഃ സ്യാജ്ഞാ വ്യസ്തഃസത ।

സ ഹൃദയം ഭൂതേം ദശയത് । ആത്മൻ. ഹാ(3) ഇത്യഹരയത് ।

ആപഃ പ്രത്യശ്യാശ്വന്നം ।

താ അഗ്നിഹോത്രബന്ധവ യജ്ഞക്രതുനോപ
പര്യാവർത്തന |

താഃ കുസിന്ധമുപാഹന്ന |

തസ്മാദഗ്നിഹോത്രസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ | ഏക ഒത്തിക്ക് ||
ചതുഷ്ഠ്യത്വോദഹരിയത് |

അഗ്നിർ-വായു-രാദിത്യ-ശ്വരമാഃ | 23 (10)

T.B.2.3.6.2

തേ പ്രത്യശൂണ്യന്ന |

തേ ഭർ.ശപുർണ്ണമാസാദ്യാമേവ യജ്ഞക്രതുനോപ
പര്യാവർത്തന |

ത ഉപഹരഃ-ശ്വത്വാര്യാംഗാനി |

തസ്മാദ്-ഭർ.ശപുർണ്ണമാസയോർ യജ്ഞക്രതോഃ |
ചത്വാർ ഒത്തിജഃ || പഞ്ച കൃത്വോദഹരിയത് |

പശവഃ പ്രത്യശൂണ്യന്ന |

തേ ചാതുർമാസസ്യരേവ യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന |

ത ഉപഹരിഃ ലോമ ഉരവീം മാഖിസമസ്ഥി മജ്ജാനം ||

തസ്മാചാതുർമാസ്യാനാം യജ്ഞക്രതോഃ | 24 (10)

T.B.2.3.6.3

പബ്രഹിജഃ ॥ ഷട്കുത്രോടഹരയത് । ജ്ഞതവഃ പ്രത്യശൂണ്ടന് ।
 തേ പശുഖ്യനേയാണെനവ യജത്ക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന ।
 ത ഉപഭഹൻമ്-സ്തനാവാണ്യു ശിശ്രംഗമവാണ്വം പ്രാണം ।
 തസ്മാത്-പശുഖ്യന്യസ്യ യജത്ക്രതോഃ । ഷധ്യൂതിജഃ ॥
 സ്ത്രകുത്രോടഹരയത് । ഹോത്രാഃ പ്രത്യശൂണ്ടന് ।
 താഃ സഹമേഘനേവാഖ്യരേണ യജത്ക്രതുനോപ
 പര്യാവർത്തന । **25 (10)**

T.B.2.3.6.4

താ ഉപഭഹൻമ്-സ്ത്രാർ.ഷണ്യാന്-പ്രാണാൻ ।
 തസ്മാമ്- സഹമ്യസ്യാഖ്യരസ്യ യജത്ക്രതോഃ ।
 സ്ത്ര ഹോത്രാഃ പ്രാചീർ വഷട്കുർവന്തി ॥
 ദശകുത്രോടഹരയത് । തപഃ പ്രത്യശൂണോത് ।
 തത്-കർമാണെനവ സംവമ്പന്നരേണ സർവൈവർ
 യജത്ക്രതുഭിരുപ പര്യാവർത്തത ।
 തമ്യ സർവമാത്മാന-മപരിവർഗ-മുപഭഹത് ।
 തസ്മാമ്- സംവമ്പന്നരേ സർവൈ യജത്ക്രതവോ
 ദവരുഖ്യരേ ॥
 തസ്മാദ്-ദശഹോത്രാ ചതുർ.ഹോത്രാ ।

പണ്വഹോതാ ഷയ്യാതാ സ്ത്രഹോതാ ( ) ।

എകഹോത്രേ ബലിഷ് ഹരന്തി । ഹരന്ത്യസൈ പ്രജാ ബലിം ।

ഹൃനമപ്രതിവ്യാതം ഗച്ഛതി । യ എവം വേദ ॥ 26 (14)

(ചരമാ" - ശ്വാതുർമാസ്യാനാം "യജ്ഞക്രതോ -

രഖരേണ യജ്ഞക്രതുനോപ് പര്യാവർത്തന-സ്ത്രഹോതാ
ചത്രാരി ച) (A6)

2.3.7 അനുവാകം 7 - അഗ്നിഹോത്രസ്യ

സർവക്രതുരുദ്ധാവസാധനേന പ്രശംസാ

T.B.2.3.7.1

പ്രജാപതിഃ പുരുഷ-മസ്യജത । സോദഗ്നിരബൈത് ।

മമായ-മന്മസ്തുപിതി । സോദബിഭേത് ।

സർവം വൈ മാടയം പ്രധക്ഷ്യതീതി ।

സ എതാശ-ശതുർ.ഹോത്യാ-നാത്മസ്തുരണാ-നപശ്യത് ।

താനജുഹോത് । തെതർ വൈ സ ആത്മാന-മസ്യണോത് ॥

യദഗ്നിഹോത്രം ജുഹോതി ।

എകഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-

"മാപ്ലാത്യഗ്നിഹോത്രം । 27 (10)

T.B.2.3.7.2

കുസിന്യം ചാത്മനഃ സ്ത്രണോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥ ചതുരുന്നയതി ।

ചതുർഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞത്രക്രതു-മാപ്ലോതി

ദർശപുർണ്ണമാസൗ ।

ചത്വാരി ചാത്മനോടംഗാനി സ്ഫുരണ്ണോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥ ചതുരുന്നയതി ।

സമിത്പണ്വമീ ।

പത്വഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞത്രക്രതു-മാപ്ലോതി

ചാതുർമാസ്യാനി ।

ലോമ ഉവീം മാഖംസമി മജ്ജാനം । 28 (10)

T.B.2.3.7.3

താനി ചാത്മനഃ സ്ഫുരണ്ണോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥ ചതുരുന്നയതി ।

ദിർ ജുഹോതി ।

ഷയ്യോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞത്രക്രതു-മാപ്ലോതി പശുബന്ധം ।

സ്ത്രാവാണ്യാ ശിശ്രംതമവാണ്വം പ്രാണം ।

താനി ചാത്മനഃ സ്ഫുരണ്ണോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി । ചതുരുന്നയതി ।

ദിർ ജുഹോതി । 29 (10)

T.B.2.3.7.4

സമിമ് സപ്തി ।

സപ്തഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞത്രക്തു-മാപ്ലാതി സമ്മ-
മദ്യരം ।

സപ്ത ചാത്മനഃ ശീർഷണ്യാർ-പ്രാണാർമ്മ-സ്വം നോതി ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥

ചതുരുന്നയതി । ദിർ ജുഹോതി ।

ദിർ നിമാർജ്ജി । ദിഃ പ്രാശ്രഥാതി ।

ദഗ്ധഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞത്രക്തു-മാപ്ലാതി സംവമ്സരം ।

സർവം ചാത്മാന-മപരിവർഗ്ഗം സ്വം നോതി ( ) ।

ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ॥ 30 (11)

(അശാഹോത്രം - മജ്ജാനം - ദിർജ്ജുഹോ -
ത്രപരിവർഗ്ഗം സ്വം നോത്രേകം ച) (A7)

2.3.8 അനുവാകം 8 - സ്വഷ്ടിസാധനത്വനാ

ഹോത്രാമന്ത്രാസാമർത്ഥ്യ പ്രശംസാ

T.B.2.3.8.1

[(അപക്രാമത ഗർഭിണ്യഃ)]

- In Practice, this Anuvaakam is chanted in normal pitch.

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്രജായൈയൈതി । സ തപോടതപ്യത ।

സോടന്തർവ്വാനഭവത് । സ ഹരിതഃ ശ്രാവോടഭവത് ।

തസ്മാമ്യ-ഗ്രൂതർവത്തീ | ഹരിണീ സതീ ശ്രാവാ ഭവതി |
 സ വിജായമാനോ ഗർഭേണാതാമധ്യത് |
 സ താന്തഃ കൃഷ്ണഃ ശ്രാവോഽഭവത് |
 തസ്മാത് താന്തഃ കൃഷ്ണഃ ശ്രാവോ ഭവതി |
 തസ്യാസ്യരോവാജീവത് | 31 (10)

T.B.2.3.8.2

തേനാസ്യുനാഽസ്യുരാനസ്യജത | തദസ്യുരാണാ-മസ്യുരത്യം |
 യ ഏവമസ്യുരാണാ-മസ്യുരത്യം വേദ |
 അസ്യുമാനേവ ഭവതി | നൈനമസ്യുർ ജഹാതി ||
 സോഽസ്യുരാനിമ്യ സ്യുഷ്ട്രാ പിത്രേവാമന്യത |
 തദനു പിത്ര്യുനസ്യജത | തത്ത്-പിത്രാണാം പിത്രത്യം |
 യ ഏവം പിത്രാണാം പിത്രത്യം വേദ |
 പിത്രേവൈവ സ്വാനാം ഭവതി | 32 (10)

T.B.2.3.8.3

യന്ത്രസ്യ പിതരോ ഹവം ||
 സ പിത്ര്യുനിമ്യ സ്യുഷ്ട്രാ സമനസ്യത് |
 തദനു മനുഷ്യാ-നസ്യജത | തന്മനുഷ്യാണാം മനുഷ്യത്യം |
 യ ഏവം മനുഷ്യാണാം മനുഷ്യത്യം വേദ |
 മനസ്വേദവ ഭവതി | നൈനം മനുർ ജഹാതി ||

തശ്ചസ്മാനുഷ്യാനിമ്പ് സസ്യജാനായ |
 ദിവാം ഭേദവത്രാ ദിവത് | തദനും ഭേദവാനസ്യജത ( ) |
 തദ്ദ്-ഭേദവാനാം ഭേദവത്യം |
 യ ഏവം ഭേദവാനാം ഭേദവത്യം വേദ |
 ദിവാം ഷാഖാവാസ്യം ഭേദവത്രാ ഭവതി ||
 താനി വാ ഏതാനി ചത്രാര്യംഭാഷ്ടിംസി |
 ഭേദവാം മനുഷ്യഃ പിതരോദസ്യുരാഃ ||
 തേഷ്യും സർവേഷ്യംഭേദാം നഭം ഇവ ഭവതി |
 യ ഏവം വേദ | 33 (17) (അജീവമ് - സ്വനാം ഭവതി -
 ഭേദവാനസ്യജത സ്മൃച്ഛ) (A8)

2.3.9 അനുവാകം 9 - വായുരൂപത്രജ്ഞാനേന ഹോത്യമന്ത്രാണാം പ്രശ്നംസാ

T.B.2.3.9.1

[(യമാസമാനം ഗർഭിണ്യഃ)]

ബ്രഹ്മവാദിനോ പദന്തി | യോ വാ ഇമം വിദ്യാത് |
 യതോദയം പവതേ | യദഭി പവതേ | യദഭി സംപവതേ |
 സർവമായുരിയാത് | ന പുരാ ദായുഷഃ പ്രമീയേത |
 പശുമാനിമ്പ് സ്വാത് | വിനേത പ്രജാം ||
 യോ വാ ഇമം വേദ | 34 (10)

T.B.2.3.9.2

യതോടയം പവതേ | യദഭി പവതേ | യദഭി സംപവതേ |
 സർവമായുംരേതി | ന പുരാട്ടയുഷഃ പ്രമീയതേ |
 പശുമാൻ ഭവതി | വിന്ദതേ പ്രജാം || അദ്ദ്യഃ പവതേ |
 അപോട്ടി പവതേ | അപോട്ടി സംപവതേ || 35 (10)

T.B.2.3.9.3

അസ്യാഃ പവതേ | ഇമാമഭി പവതേ | ഇമാമഭി സംപവതേ |
 അഗ്രോഃ പവതേ | അഗ്നിമഭി പവതേ |
 അഗ്നിമഭി സംപവതേ | അന്തരിക്ഷാത് പവതേ |
 അന്തരിക്ഷമഭി പവതേ | അന്തരിക്ഷമഭി സംപവതേ |
 ആദിത്യാത് പവതേ | 36 (10)

T.B.2.3.9.4

ആദിത്യമഭി പവതേ | ആദിത്യമഭി സംപവതേ |
 ഓദ്യാഃ പവതേ | ദിവമഭി പവതേ || ദിവമഭി സംപവതേ |
 ദിഗ്ഭ്യഃ പവതേ | ദിശാടഭി പവതേ | ദിശാടഭി സംപവതേ |
 സ യത്-പുരസ്താദ്യാതി |
 പ്രാണ ഏവ ഭൂത്രാ പുരസ്താദ്യാതി | 37 (10)

T.B.2.3.9.5

തസ്ഥാത്-പുരസ്താ-ദ്യാന്തം | സർവാഃ പ്രജാഃ പ്രതി നന്നി |
 പ്രാണോ ഹി പ്രിയഃ പ്രജാനാം |

പ്രാണ ഇവ പ്രിയഃ പ്രജാനാം ഭവതി । യ ഏവം വേദ ।
 സ വാ ഏഷ്യ പ്രാണ ഏവ ॥ അമ യദ്-ദക്ഷിണതോ വാതി ।
 മാതരിശ്രൂവ ഭൂത്രാ ദക്ഷിണതോ വാതി ।
 തസ്മാദ്-ദക്ഷിണതോ വാന്തം വിദ്യാത് ।
 സർവാ ദിശ ആവാതി । **38 (10)**

T.B.2.3.9.6

സർവാ ദിശോദന്തു വിവാതി ।
 സർവാ ദിശോദന്തു സംവാതീതി ।
 സ വാ ഏഷ്യ മാതരിശ്രൂവ ॥ അമ യത്-പത്രാദ്യാതി ।
 പവമാന ഏവ ഭൂത്രാ പത്രാദ്യാതി । പുതമസ്തു ആഹരണി ।
 പുതമുപഹരണി । പുതമശ്രംഡാതി । യ ഏവം വേദ ।
 സ വാ ഏഷ്യ പവമാന ഏവ ॥ **39 (10)**

T.B.2.3.9.7

അമ യദൃത്തരതോ വാതി ।
 സവിത്രതൈ ഭൂത്രോത്തരതോ വാതി ।
 സവിത്രതൈ സ്വാനാം ഭവതി । യ ഏവം വേദ ।
 സ വാ ഏഷ്യ സവിത്രതൈ ॥
 തേ യ ഏനം പുരസ്താദായന്ത-മുപവദനി ।
 യ ഏവാസ്യ പുരസ്താത-പാപ്മാനഃ । താഴന്തു നപഹളനി ।

പുരസ്താവിതരാൻ-പാപ്മനഃ സചനേത ॥

അമ യ ഏനം ദക്ഷിണത ആയന്ത-മുപവദനി । 40 (10)

T.B.2.3.9.8

യ ഏവാസ്യ ദക്ഷിണതഃ പാപ്മാനഃ । താഴനേൽ ടപഹ്ലനി ।

ദക്ഷിണത ഇതരാൻ പാപ്മനഃ സചനേത ॥

അമ യ ഏനം പശ്വാദായന്ത-മുപവദനി ।

യ ഏവാസ്യ പശ്വാത്-പാപ്മാനഃ । താഴനേൽ ടപഹ്ലനി ।

പശ്വാദിതരാൻ-പാപ്മനഃ സചനേത ॥

അമ യ ഏനമുത്തരത ആയന്തമുപ വദനി ।

യ ഏവാസ്യാത്തരതഃ പാപ്മാനഃ ।

താഴനേൽ ടപഹ്ലനി । 41 (10)

T.B.2.3.9.9

ഉത്തരത ഇതരാൻ പാപ്മനഃ സചനേത ॥

തസ്മ ദേവം വിഭാൻ । വീവ നൃത്യേത് । ദ്രോവ ചലേത് ।

വ്യസ്യവാക്ഷ്യം ഭാഷേത । മണ്ഡയേദിവ । കാമയേദിവ ।

ശൃംഗായേതേവ ॥ ഉത മോഹവദേയുഃ ।

ഉത മേ പാപ്മാന-മപഹന്യുരിതി ( ) ॥

സ യാം ഭിശമ്പ സനിമേഷ്യൻമ-സ്യാത് ।

യദാ താം ഭിശമ്പ വാതോ വായാത് । അമ പ്രവേയാത് ।

പ്രവാ യാവയേത് (ധാപയേത്) ।

സാതമേവ രദിതം വ്യുഡം ഗന്ധമടി പ്രച്യവതേ ।

ആദസ്യ തം ജനപദം പുർവ്വാ കീർത്തിർ ഗച്ഛതി ॥

ദാനകാമാ അഥവാ പ്രജാ ഭവന്തി ।

യ ഏവം വേദം ॥ 42 (18)

(വേദ - സംപർവ്വത - ആദിത്യാത്പരവതേ - വാത്യാ -
 വാത്യൈ - ശ പവമാന ഏവ - ഭക്ഷിണത ആയതമുപ
 വദി - ത്യുത്തരതഃ പാപ്മാനസ്വാഷ്ട്വം നപാളി -
 നീത്യാശുജ ച) (A9)

2.3.10 അനുവാകം 10 - ദശഹോത്യമന്ത്രാണം

കാമപ്രയോഗഃ

T.B.2.3.10.1

പ്രജാപതിഃ സോമഃ രാജാനമസ്യജത ।

തം ത്രയോ വേദാ അന്വസ്യജ്യന । താൻ. ഹസ്തകുരുത ।

അമ ഹ സീതാ സാവിത്രീ । സോമഃ രാജാനം ചക്രേ ।

ശ്രദ്ധാമു സ ചക്രേ ।

സാ ഹ പിതരം പ്രജാപതി-മുപസന്നാര ।

തഃ ഹോവാച । നമസ്തു അസ്തു ഭഗവഃ ।

ഉപ താടയാനി । 43 (10)

T.B.2.3.10.2

പ്ര ത്വാ പദ്യൈ ॥ സോമം വൈവ രാജാനം കാമയേ ।
ശ്രദ്ധാമു സ കാമയത ഇതി ।
തസ്യാ ഉ ഹ സ്ഥാഗരമലകാരം ക്ലഘിത്വാ ।
ദശഹോതാരം പുരസ്താദ്-വ്യാവ്യായ ।
ചതുർ.ഹോതാരം ഭക്ഷിണതഃ । പഞ്ചഹോതാരം പശ്വാത് ।
ഷയ്യോതാര-മുത്തരതഃ । സ്ത്രഹോതാര-മുപരിജ്ഞാത് ।
സംഭാരേശ്വര പത്നിഭിശ്വര മുവേദലക്ഷ്യത്വ । 44 (10)

T.B.2.3.10.3

ആടസ്യാർഖം വ്യവാജ । താഴ് ഹോദീക്ഷ്യാവാച ।
ഉപ മാട്ടവർത്തസേരതി । തഴ് ഹോവാച ।
ദോഗം തു മ ആചക്ഷാ । ഏതൻ മ ആചക്ഷാ ।
യതേത പാണാവിതി । തസ്യാ ഉ ഹ ത്രീൻ. വേദാന്ത പ്രദിവ ।
തസ്താദ്യ ഹ ശ്രൂയോ ദോഗമെവ ഹാരയനേ ॥
സ യഃ കാമയേത പ്രിയഃ സ്യാമിതി । 45 (10)

T.B.2.3.10.4

യം വാ കാമയേത പ്രിയഃ സ്യാദിതി ।
തസ്താ ഏതശ സ്ഥാഗര-മലകാരം ക്ലഘിത്വാ ।
ദശഹോതാരം പുരസ്താദ്-വ്യാവ്യായ ।
ചതുർ.ഹോതാരം ഭക്ഷിണതഃ । പഞ്ചഹോതാരം പശ്വാത് ।

ഷയ്യാതാര-മുത്തരതഃ । സപ്തഹോതാര-മുപരിഷ്ടാത് ।
 സംഭാരേരശ്വ പത്രിഭിശ്വ മുവേദലക്ഷ്യത്വ ।
 ആടസ്യാർദ്ധം ചൈവജേത് ।

പ്രിയാ ഹൈവ ഭവതി ( ) || 46 (10)

(അയാ - ന്യൂലക്ഷ്യത്വ - സ്യാമിതി - ഭവതി) (A10)

2.3.11 അനുവാകം 11 - ദശഹോത്രാദിമന്ത്രനാളിം
പ്രവൃത്തിനിമിത്തം

T.B.2.3.11.1

ബോധാത്മൻ-വദസ്യജത । തദകാമയത ।
 സമാത്മനാ പദ്യേയേതി ।
 ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।
 തണ്ണൈ ദശമഖ് ഹൃതഃ പ്രത്യശ്യണോത് ।
 സ ദശഹൃതോദഭവത് । ദശഹൃതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ ।
 തം വിം ഏതം ദശഹൃതഖ് സന്തം ।
 ദശഹോത്രത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷണ ।
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ || 47 (10)

T.B.2.3.11.2

ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।
 തണ്ണൈ സപ്തമഖ് ഹൃതഃ പ്രത്യശ്യണോത് ।
 സ സപ്തഹൃതോദഭവത് । സപ്തഹൃതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ ।

തം വാ ഷ്ടത്ത് സപ്തഹൃത്ത് സന്തം ।
 സപ്തഹോത്തൈചക്ഷതേ പരോക്ഷണഃ ।
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഹവി ദേവാഃ ॥
 ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।
 തബസ്മി ഷഷ്ഠി ഹൃതഃ പ്രത്യശുണ്ടാത് ।
 സ ഷയുതോടഭവത് । 48 (10)

T.B.2.3.11.3

ഷയുതോ ഹവി വൈ നാമൈഷഃ ।
 തം വാ ഷ്ടത്ത് ഷയുത്ത് സന്തം ।
 ഷയോത്തൈചക്ഷതേ പരോക്ഷണഃ ।
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഹവി ദേവാഃ ॥
 ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।
 തബസ്മി പത്മമി ഹൃതഃ പ്രത്യശുണ്ടാത് ।
 സ പത്വ ഹൃതോടഭവത് । പത്വഹൃതോ ഹവി നാമൈഷഃ ।
 തം വാ ഷ്ടതം പത്വഹൃത്ത് സന്തം ।
 പത്വഹോത്തൈചക്ഷതേ പരോക്ഷണഃ । 49 (10)

T.B.2.3.11.4

പരോക്ഷപ്രിയാ ഹവി ദേവാഃ ॥
 ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യാമന്ത്രയത ।

തണ്ണേ^१ ചതുർത്ഥമാ^२ ഹൃതഃ പ്രത്യശൂണോത് ।
 സ ചതുർ.ഹൃതോട്ടവത് ।
 ചതുർ.ഹൃതോ ഹ വൈ നാമേഷഃ ।
 തം വാ ഏതം ചതുർ.ഹൃതമാ^३ സന്തം ।
 ചതുർ.ഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷണ ।
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ ॥ തമബ്രവീത് ।
 ത്യം വൈ മേ നേഭിജ്ഞമാ^४ ഹൃതഃ പ്രത്യശാഷ്ടിഃ ( ) ।
 ത്യായ-നാനാവ്യാതാര ഇതി ।
 തസ്മാനു വഹനാശ-ശതുർ.ഹോതാര ഇത്യാചക്ഷതേ ।
 തസ്മാ-ചൂശ്രാഷ്ട്രഃ പുത്രാണാമാ^५ ഹൃദ്യതമഃ ।
 നേഭിജ്ഞാ ഹൃദ്യതമഃ । നേഭിജ്ഞാ ബ്രഹ്മണോ ഭവതി ।
 യ ഏവം വേദ ॥ 50 (16)
 (ദേവാഃ - സ്ത്രീയതോട്ടവത് - പരമഹോതേത്യാചക്ഷതേ
 പരോക്ഷണാ-ശാഷ്ടിഃ അട്ട) (A11)

=====

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 11 Anuvaakams :-

(ബേഹമവാദിനഃ കിം - ദക്ഷിണാം - ശ്രോ വാ അവിഭ്രാൻ
 - തസ്യ വൈ - ബേഹമവാദിനോ യദ് ദശഹോതാരഃ-
 പ്രജാപതിർ വ്യസം - പ്രജാപതിഃ പുരുഷം -
 പ്രജാപതിരകാമയത സ തപഃ സോംനതർവ്വാൻ -
 ബേഹമവാദിനോ യോ വാ ഇമം വിഭ്രാത് - പ്രജാപതിഃ
 സോമം രാജാനം - (ബേഹമാത് മന്ത്രദേകാദശ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(ബേഹമവാദിന - സ്ത്രസ്യ വാ അഗ്നേർ - യദിം ഇദം
 കിഞ്ചി - പ്രജാപതിരകാമയത - യ ഏവാസ്യ ദക്ഷിണതഃ
 പഞ്ചാശത്)

First and Last Word 2nd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(ബേഹമവാദിനോ - യ ഏവം ശ്രോ)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവോദീയ തെത്തതിരീയ ബോഹമനേ
 ഭിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാടകഃ സമാപ്തഃ ॥

=====

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2 Prapaatakam 3 (TB 2.3)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	3	36
Anuvakam 2	5	56
Anuvakam 3	2	25
Anuvakam 4	6	64
Anuvakam 5	6	60
Anuvakam 6	4	44
Anuvakam 7	4	41
Anuvakam 8	3	37
Anuvakam 9	9	98
Anuvakam 10	4	40
Anuvakam 11	4	46
Total →	50	547

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,

ശ്രീ ഗുരുദ്വോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2.4 ഭിത്തിയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാടകഃ – ഉപഹ്രാമാഃ

2.4.1 അനുവാകം 1 – ഉപഹ്രാമാഃ

T.B.2.4.1.1

ജുഹേശ്വരാ ദമുനാ അതിപിർ ദുരോണേ ।
 ഇമം നോ യജ്ഞത്തമുപ യാഹി വിഡാൻ ।
 വിശ്വാ അഗ്നേഡി യുജോ വിഹിത്യ ।
 ശത്രുധതാ-മാഭരാ ഭോജനാനി ॥
 അഗ്നേ ശർഖ് മഹതേ സൗഖ്യഗായ ।
 തവ ദ്യൂമിന്ധന്യുത്തമാനി സന്തു ।
 സം ജാസ്ത്യാ സുയമ-മാക്ഷിണുഷ്യ ।
 ശത്രുധതാ-മാഭിതിഷ്വാ മഹാഭസി ॥
 അഗ്നേ യോ നോടിത്രോ ജനഃ ।
 വൃക്കോ വാരോ ജിഹ്വാഭസതി । 1 (10)

T.B.2.4.1.2

താഷസ്യം വൃക്കത്രഹണ്ണഹി । വസ്യസ്ഥി-മാഭര ॥
 അഗ്നേ യോ നോടിഡാസതി । സമാനോ യഷതു നിഷ്ട്യഃ ।

ഇഥ്യസ്യവ പ്രകാശായതഃ । മാ തസ്യാഖ്യേഷി കിഞ്ചന ॥
 തമിന്രാഭിഭുരസി । ദേവോ വിജ്ഞാതവീര്യഃ ।
 വ്യത്രഹാ പുരുചേതനഃ ॥
 അപ പ്രാച ഇന്റ വിശ്വാസ് അമിത്രാൻ । 2 (10)

T.B.2.4.1.3

അപാപാചോ അഭിഭുതേ നൃദസ്യ ।
 അപോദീചോ അപ ശൂരാധരാച ഉള്ള ।
 യമാ തവ ശർമമദേമ ॥ തമിന്റു വാജയാമസി ।
 മഹോ വ്യത്രായ ഹന്തവേ । സ വ്യഷം വ്യഷദോ ഭുവത് ॥
 യുജേ രമം ഗവേഷണഃ ഹരിഭ്യാം ।
 ഉപ ബൈഹാണി ജുജുഷാണ-മസ്മുഃ ।
 വിബാധിഷ്ടാസ്യ രോദസീ മഹിത്വാ ।
 ഇന്രോ വ്യത്രാണ്യപ്രതീ ജഹന്വാൻ ॥ 3 (10)

T.B.2.4.1.4

ഹവ്യവഹ-മദിമാതിഷാടഹം ।
 രക്ഷാഹണം പുതനാസു ജിണ്ണം ।
 ജ്യാതിഷ്ഠന്തം ദീദ്യതം പുരന്ധിം ।
 അഗ്നിശ സ്വിഷ്ടകൃത-മാഹുവേമ ॥
 സ്വിഷ്ടമഗേ അഭി തത് പ്യാഹി ।

വിശ്വാ ദേവ പൂതനാ അഭിഷ്യ |
 ഉരും നഃ പൻമാം പ്രദിശൻ വിഭാഹി |
 ജ്യാതിശ്ചയേഹ്യഹ്യജരം ന ആയുഃ || ത്വാമഗൈ ഹവിഷ്മനഃ |
 ദേവം മർത്താസ ഇളയതേ | 4 (10)

T.B.2.4.1.5

മനോ ത്വാ ജാതവേദസം | സ ഹവ്യാ വക്ഷ്യാടനുഷക് ||
 വിശ്വാനി നോ ഭൂർഗഹാ ജാതവേദഃ |
 സിന്യും ന നാവാ ഭൂർത്താടതിപർ.ഷി |
 അഗ്നേ അത്രിവൻ മനസാ ഗൃണാനഃ |
 അസ്താകം ബോദ്യവിതാ തനുനാം ||
 പൂഷാ ഗാ അനേതു നഃ | പൂഷാ രക്ഷത്രർവതഃ |
 പൂഷാ വാജാം സനോതു നഃ ||
 പൂഷേമാ ആശാ അനുവേദ സർവാഃ | 5 (10)

T.B.2.4.1.6

സോ അസ്താം അഭയതമേന നേഷ്ടത് |
 സ്വസ്തിഭാ ആഹ്യാണിഃ സർവവീരഃ |
 അപ്രയുച്ഛൻ പൂര ഏതു പ്രജാനന്ന് ||
 ത്വാമഗൈ സപ്രമാ അസി | ജുഞ്ചേശ്ച ഹോതാ വരേണ്യഃ |
 തയാര യജ്ഞം വിത്തന്നതേ || അഗ്നീ രക്ഷാഭ്രംസി സേധതി |

ശുക്രശോച്ചി-രമർത്യഃ । ശുചിഃ പാപക ഇഷ്യഃ ॥

അഗ്നി രക്ഷാസോ അഴഹിസഃ । **6 (10)**

T.B.2.4.1.7

പ്രതിഷ്ഠ ദേവ രീഷതഃ । തപിശൈശ്വ-രജരോ ഭഹ ॥

അഗ്നി ഹഷ്ടി ന്യത്രിണം । ദീഘ്യൻ മർത്ത്യുഷാ ।

സേവ കഷയേ ശുചിവ്രത ॥ ആ വാത വാഹി ദേഹജം ।

വി വാത വാഹി യദ്ധപഃ । ത്രഘഹി വിശ്രദേഷജഃ ।

ദേവാനാം ദൃത ഇഷ്യസേ ॥ ദാവിമഹ വാതാ വാതഃ । **7 (10)**

T.B.2.4.1.8

ആ സിന്യോരാ പരാവതഃ । ദക്ഷം മേ അന്യ ആവാതു ।

പരാടന്യോ വാതു യദ്ധപഃ ॥ യദ്ധദോ വാത തേ ഗൃഹേ ।

അമൃതസ്യ നിധിർ. ഹിതഃ । തതോ നോ ദേഹി ജീവസേ ।

തതോ നോ യേഹി ദേഹജം । തതോ നോ മഹ ആവഹ ॥

വാത ആവാതു ദേഹജം ।

ശംഭുർ മയോഭുർ നോ ഹൃദേ । **8 (10)**

T.B.2.4.1.9

പ്ര ഞ ആയുഖി താരിഷത് ॥ ത്രമദോ അയാടസി ।

അയാ സമന്നസാ ഹിതഃ । അയാ സർ.ഹവ്യമുഹിഷേ ।

അയാ നോ യേഹി ദേഹജം ॥ ഇഷ്ടാ അശനിരാഹുതഃ ।

സ്വാഹാകൃതഃ പിപർത്തു നഃ । സ്വഗാ ദ്രവേദ്യ ഇദം നമഃ ॥
കാമോ ഭൂതസ്യ ഭവ്യസ്യ । സ്മാധേകോ വിരാജതി । 9 (10)

T.B.2.4.1.10

സ ഇദം പ്രതി പ്രപാമേ । ഷതുനുമ്പ് സ്വജതേ വശീ ॥
കാമസ്ത്രഗ്രേ സമവർത്തതായി ।
മനസ്വാ രേതഃ പ്രമമം യദാസീത് ।
സതോ ബന്ധുമസ്തി നിരവിനന്ന് ।
ഹൃദി പ്രതീഷ്യാട് കവയോ മനീഷാ ॥
തയാ മന്യോ സർമ്മ-മാരുജനഃ ।
ഹർഷമാണാസ്വാ ധൂഷതാ മരുത്രഃ ।
തിഗ്രഹിഷവ ആയുധാ സംശിശാനാഃ ।
ഉപപ്രയന്തി നരോ അശനിരൂപാഃ ॥ 10 (10)

T.B.2.4.1.11

മന്യുർ ഭഗ്നാ മന്യുരേവാസ ദ്രവഃ ।
മന്യുർ. ഹോതാ വരുണോ വിശ്രവേദാഃ ।
മന്യും വിശ്ര ഇജയതേ ദ്രവയന്തീഃ ।
പാഹി നോ മന്യോ തപസാ ശ്രമേണ ॥
തമഗ്രേ ഗ്രതഭൂച്ഛുച്ഛിഃ । ദ്രവാഃ ആസാദയാ ഇഹി ।
അഗ്രേ ഹവ്യായ വോധവേ ॥

ബ്രതാ നു ബിക്രമ്പ്രതപാ അദാദ്യഃ ।

യജാ നോ ദേവാഃ അജരഃ സുവീരഃ ।

ദയദ്-തതാനി സുവിഭാനോ അഡേ ( ) ।

ഗ്രാഹായ നോ ജീവനേ ജാതവേദഃ ॥ 11 (11)

(ജിഹ്വാശിസ - ത്യമിത്രാ - ഷ്ണുപ്രതാ - നീഡതേ - സർവാ
- അശ്വറണോ - വാതോ - ഹ്യദേ - രാജ - ത്യഗിരൂപഃ -
സുവിഭാനോ അശ്വ ഏകം ച) (A1)

2.4.2 അനുവാകം 2 - ഉപഹോമഃ

T.B.2.4.2.1

ചക്ഷുഷോ ഹേതേ മനസോ ഹേതേ ।

വാചോ ഹേതേ ബോധംസോ ഹേതേ ।

യോ മാടഹ്യായു-രഭിഭാസ്തി । തമസേ മേന്യാദമേനിം കൃണു ॥

യോ മാ ചക്ഷുഷാ യോ മനസാ ।

യോ വാചാ ബോധംസാ ടഹ്യായു-രഭിഭാസ്തി ।

തയാദഗേ ത്യം മേന്യാ । അമു-മമേനിം കൃണു ॥

യത്കിഞ്ചാസാ മനസാ യച്ച വാചാ ।

യജൈജ്ഞൻ ജുഹോതി യജുഷാ ഹവിർദിഃ । 12 (10)

T.B.2.4.2.2

തൻ മൃത്യുർ നിർജ്ജത്യാ സംവിദാനഃ ।
പുരാ ദിഷ്ടാ-ദാഹുതീ-രസ്യ ഹന്തു ॥
യാതുധാനാ നിർജ്ജതിരാദ്യ രക്ഷഃ ।
തേ അസ്യ മൂന്ത്രന്ധതേന സത്യം ।
ഇന്ദ്രേഷിതാ ആജ്യമസ്യ മാന്തു ।
മാ തമ്-സമൃദ്ധി യദസ്വ കരോതി ॥
ഹന്തി തേദഹം കൃതഭ്രഹ്മിഃ । യോ മേ ഹ്രാര-മചീകൃതഃ ।
അപാഖ്യാ ത ഉഭാ ബാഹ്യഃ । അപനഹ്യാമ്യാസ്യം ॥ 13 (10)

T.B.2.4.2.3

അപനഹ്യാമി തേ ബാഹ്യഃ । അപനഹ്യാമ്യാസ്യം ।
അഗ്നേർ ദേവസ്യ ശ്രൂമണാ । സർവം തേവയിഷം കൃതം ॥
പുരാ ദമുഷ്യ വഷട്കാരാത് । യജ്ഞം ദേവേഷ്യ നസ്യാധി ।
സ്വിഷ്ടമസ്താകം ഭൂയാത് । മാസ്താന്ത പ്രാപനം-നരാതയഃ ॥
അന്തി ദൂരേ സത്രാ അഗ്നേ ।
ഭ്രാതൃവ്യസ്യാ ദിവിദാസതഃ । 14 (10)

T.B.2.4.2.4

വഷട്കാരേണ വജ്ജീണഃ । കൃത്യാഭ്രഹ്മി കൃതാമഹം ॥
യോ മാ നക്തം ദിവാ സായം । പ്രാതശ്ശവാഹോനാ നിപീയതി ।
അദ്യാ തമിന്ദ്ര വജ്ജീണഃ । ഭ്രാതൃവ്യം പാദയാമസി ॥

ഇന്ദസ്യ ഗൃഹോടസി തം ത്വാ । പ്രപദ്രേ സഗുഃ സാശ്രം ।
 സഹ യദേ അസ്തി തേന ॥
 ഇഡേ അഗ്നിം വിപഷ്ടിതം । **15 (10)**

T.B.2.4.2.5

ശ്രിരാ യജത്തസ്യ സാധനം । ശ്രൂഷ്ടീവാനം ധിതാവാനം ॥
 അഗ്നേ ശക്രമ തേ വയം । യമം ഭേദസ്യ വാജിനഃ ।
 അതി ഭ്രഹ്മാംഗി തരേമ ॥
 അവതം മാ സമനസ്ത സമോക്ഷസ്ത ।
 സച്ചേതസ്ത സരേതസ്ത । ഉദ്ഭ മാമവതം ജാതവേദസ്ത ।
 ശ്രിവാ ഭവതമദ്യ നഃ ॥
 സ്വയം കൃണ്വാനഃ സുഗമപ്രയാവം । **16 (10)**

T.B.2.4.2.6

തിശ്മശ്രൂദ്ധഗാ വ്യഷ്ടിഃ ശ്രാശ്രൂചാനഃ ।
 പ്രതാം സധസ്ഥ-മനുപശ്യമാനഃ ।
 ആ തന്ത്മഗ്നിർ-ദിവ്യം തതാന ॥
 ത്വം നസ്തന്തുരുത സേതുരസേ ।
 ത്വം പന്തിം ഭവസി ഭേദയാനഃ ।
 ത്വയാം എനേ പ്രജ്ഞം വിയമാരുഹേമ ।
 അപാ ഭേദവേഃ സധമാദം മദേമ ॥ ഉദ്ഗത്തമം മുമുഗ്ഗി നഃ ।

വി പാശം മദ്യമിം ചുട്ട |

അവാധമാനി ജീവസ്സെ || 17 (10)

T.B.2.4.2.7

വയഞ്ച്ചേം പ്രതേ തവ | മനസ്തുഷ്ടു ബിഭ്രതഃ |

പ്രജാവന്തോ അശീമഹി ||

ഇന്ദ്രാണീ ദേവീ സുഭഗാ സുപത്രീ |

ഉദഖ്ഷേന പതിവിദ്യേ ജിഗായ |

ത്രിഭ്രഹ്മസ്യാ ജയന്തം യോജനാനി |

ഉപസ്ഥിതി ഇന്ദ്രം സഹവിരം ബിഭർത്തി ||

സേനാ ഹ നാമ പുംബിവീ ധനഞ്ജയാ |

വിശ്രവ്യച്ചാ അഭിതിഃ സുര്യത്രക് |

ഇന്ദ്രാണീ ദേവീ പ്രാസഹാ ഭദ്രാനാ | 18 (10)

T.B.2.4.2.8

സാ നോ ദേവീ സുഹവാ ശർമ യച്ഛതു ||

ആ ത്വാ തഹാർ.ഷമന്തരഭുഃ | യുവസ്തിഷ്വാവിച്ചാചലിഃ |

വിശ്രസ്താ സർവാ വാത്തുതു | മാ ത്രബ്-രാഹ്യ-മധ്യിഭ്രഗത് ||

യുവാ ഭ്രാർ യുവാ പുംബിവീ | യുവം വിശ്രമിദം ജഗത് |

യുവാ ഹ പർവതാ ഇമേ | യുവോ രാജാ വിശാമയം ||

ഇപ്പൈവൈയി മാ വൃംബിഷ്വാഃ | 19 (10)

T.B.2.4.2.9

പർവത ഇവാവിചാചലിഃ । ഇന്ദ ഇവേഹ യുവസ്തിഷ്ഠി ।
 ഇഹ രാശ്മി-മുഖാരയ ॥ അദിതിഷ്ഠ പുതന്ധതഃ ।
 അയരേ സന്തു ശത്രവഃ । ഇന്ദ ഇവ വൃത്രഹാ തിഷ്ഠി ।
 അപഃ ക്ഷേത്രാണി സഞ്ചയന്ന് ॥ ഇന്ദ ഏണ-മദീയരത് ।
 യുവം യുവേണ ഹവിഷാ ।
 തണ്ണൈ ദേവാ അധിബവന്ന് ( ) ।
 അയം ച ബോധംസ്തിഃ ॥ 20 (11)
 (ഹവിർഭി - രാസ്യ - മദി ഭാസ്ത്രോ - വിപ്രശിത -
 മഹ്രഥം - ജീവനേ - ഭദ്രനാ - വ്യമിഷ്ഠാ -
 ബോധനകം ച) (A2)

2.4.3 അനുവാകം 3 – ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.3.1

ജുഷ്ടീ നരോ ബോധാ വഃ പിതൃണാം ।
 അക്ഷമവ്യയം ന കിലാ രിഷാമഃ ।
 യച്ചക്രരീഷ്ഠു ബ്യഹരതാ രവേണഃ ।
 ഇന്ദ ശുഷ്ടി-മദധാമാ വസിഷ്ഠാഃ ॥ പാവകാ നഃ സരസ്യതീ ।
 വാജേഡിർ-വാജിനീവതീ ।
 യജ്ഞതം പിഷ്ടു ധിയാ പസുഃ ॥
 സരസ്യത്യഭി നോ നേഷി വസ്യഃ ।

മാ പസരീഃ പയസാ മാ ന ആ ധക്ക് ।
 ജുഷസ്യ നഃ സവ്യാ വേഷ്യാ ച । 21 (10)

T.B.2.4.3.2

മാ തരത്ക്ഷേത്രാ-ണ്യുരണാനി ഗമ ॥
 വൃഞ്ജ ഹവിർ നമസാ ബർ.ഹിരഷ ।
 അയാമി സ്രൂഗ് ഷ്യുതവ്പതീ സുവ്യുക്തിഃ ।
 അമ്യക്ഷി സദ്മ സദനേ പുമിവ്യാഃ ।
 അശ്രായി യജ്ഞത്വഃ സുരോ ന ചക്ഷുഃ ॥
 ഇഹാർവാണ്വ-മതിഹരയേ । ഇന്ദ്രം ജൈത്രായ ജേതവേ ।
 അസ്ഥാകമസ്തു ക്രവലഃ ॥
 അർവാണ്വ-മിന്ദ-മമുതോ ഹവാമഹോ ।
 യോ ഗോജിദ-ധനജി-ദശാജിദ്യഃ । 22 (10)

T.B.2.4.3.3

ഇമം നോ യജ്ഞത്വം വിഹവേ ജുഷസ്യ ।
 അസ്യ കൃർമ്മോ ഹരിവോ മേദിനം താ ॥
 അസമ്യഞ്ചോ ജായനേ മാത്യവോഃ ശുചിഃ ।
 മന്ദഃ കവിരുദ്ധതിഞ്ചോ വിവസ്തഃ ।
 ഷ്യുതേന താ ദവർഖയന്ന ആഹൃത ।
 ധൂമന്ത്രം കേതുരഭവദ-ദിവി ശ്രിതഃ ॥

അഗ്നിരഗ്രേ പ്രമദ്ദോ ദേവതാനാം ।

സംയാതാനാ-മുത്തമോ വിജ്ഞുരാസീത് ।

യജമാനായ പരിഗൃഹ്യ ദേവാൻഡി ।

ദീക്ഷയേദഭ്യ ഹവിരാഗ്നുതം നഃ ॥ 23 (10)

T.B.2.4.3.4

അഗ്നിശ്ച വിജ്ഞാ തപ ഉത്തമം മഹഃ ।

ദീക്ഷാപാലേദ്യോ വന്തപ്രഭ ഹി ശ്രക്രാ ।

വിശ്വർ ദേവവർ യജ്ഞിതൈഃ സംവിദാനാം ।

ദീക്ഷാമസൈ യജമാനായ ധത്തം ॥

പ്രതദ്-വിജ്ഞഃ സ്തവതേ വീര്യായ ।

മൃഗോ ന ഭീമഃ കുച്ചരോ ഗ്രിരിജ്ഞഃ ।

യസ്യാരൂഷ്യു ത്രിജ്ഞ വിക്രമണോഷ്യു ।

അധിക്ഷിയന്തി ഭൂവനാനി വിശ്വാ ॥

നു മർത്തോ ദയതേ സനിജ്യൻ. യഃ ।

വിജ്ഞവ ഉരുഗായായ ഭാഷ്ട । 24 (10)

T.B.2.4.3.5

പ്ര യഃ സത്രാച്ചാ മനസാ യജാതെ ।

എതാവന്തം നര്യ-മാവിവാസാത് ॥

വിചക്രമേ പൃഥിവീമേഷ എതാം ।

കേഷത്രായ വിജ്ഞുർ മനുഷേ ദശസ്യന് ।
 ഡ്യുവാസോ അസ്യ കീരയോ ജനാസഃ ।
 ഉരുക്കശിതിഭ്യം സുജനിമാ ചകാര ॥
 ത്രിർ ദേവഃ പ്യാമിവീമേഷ ഷ്ടതാം ।
 വിചക്രമേ ശതർച്ചസം മഹിത്രാ ।
 പ്ര വിജ്ഞു-രസ്തു തവസ-സ്തവീയാൻ ।
 ത്രേഷ്ണ ഹ്യസ്യ സ്ഥവിരസ്യ നാമ ॥ 25 (10)

T.B.2.4.3.6

ഹോതാരം ചിത്രരമ-മദ്യരസ്യ ।
 യജ്ഞത്രസ്യ യജ്ഞത്രസ്യ കേതുഭ്യം രൂഷ്മനം ।
 പ്രത്യർദ്ധിം ദേവസ്യ ദേവസ്യ മഹാ ।
 ശ്രിയാ ത്രാസനിമതിമിം ജനാനാം ॥
 ആ നോ വിശ്വാദിരൂതിഭിഃ സജ്ജാശാഃ ।
 ബേഹ ജുഷ്ടാണോ ഹര്യശ്ര യാഹി ।
 വരീവൃജമ്പ് സ്ഥവിരേഖിഃ സുശ്രിപ്ര ।
 അസൈ ദയദ-വൃഷ്ടണഭ്യം ശുഷ്ടമിന്ദ ॥
 ഇന്ദ്രഃ സുവർണ്ണാഃ ജനയനഹാനി ।
 ജിഗായോശിഗംഭിഃ പ്യതനാ അഭിശൈഃ । 26 (10)

T.B.2.4.3.7

പ്രാരോചയരുന്നവേ കേതുമഹാം ।
 അവിന്ദജ്യാതിർ-ബ്യൂഹതേ രണ്ടായ ॥
 അശ്വിനാവവസേ നിഹായേ വാം ।
 ആ നൃനം ച്യാതഭ് സുകൃതായ വിപ്രാ ।
 പ്രാതർധ്യുക്തേന സുവൃത്താ രമേന ।
ഉപാഗച്ഛത-മവസാ ത്തഗതം നഃ ॥
 അവിഷ്ടം ധീഷ്മശ്വിനാ ന ആസു ।
 പ്രജാവദ്-രേതോ അഹ്രയം നോ അസ്തു ।
 ആവാം തോകേ തനയേ തൃതുജാനാഃ ।
 സുരത്താസേ ദേവവീതിം ഗമേ ॥ 27 (10)

T.B.2.4.3.8

ത്രഭ് സോമ ക്രതുഡിഃ സുക്രതുർ ഭുഃ ।
 ത്രം ഭക്ഷാഃ സുദക്ഷാ വിശ്വവേദാഃ ।
 ത്രം വൃഷ്ണാ വൃഷ്ണത്രൈഡിർ മഹിതാ ।
ദ്യുമേണിർ- ദ്യുമ്യദവോ നൃചക്ഷാഃ ॥
 അഷ്വാശം ച്യുമ്പസു പൃതനാസു പദ്ധിം ।
 സുവർണ്ണാമഹിം വൃജനസ്യ ശ്രാപാം ।
ഭരേഷ്വജാഭ് സുക്ഷിതിഭ് സുശ്രവസം ।

ജയന്തം ത്രാമനു മദേമ സോമ ॥

ഭവാ മിത്രതോ ന ശ്രേവോ ഷ്യുതാസുതിഃ ।

വിഭുതദ്യുമി ഏവയാ ഉ സപ്രമാഃ । **28 (10)**

T.B.2.4.3.9

അധാ തേ വിശ്വാ വിഭുഷാചിഭുല്യഃ ।

സോമോ യജത്തിസ്യ രാഖേഡ്യാ ഹവിഷ്ഠതഃ ॥

യഃ പുർവ്വായ വേധസേ നവീയസേ ।

സുമജ്ജാനയേ വിശ്വവേ ദദാശതി ।

യോ ജാതമസ്യ മഹതോ മഹി ബൈവാത് ।

സേദ്യഃ ശ്രവോഡിർ-യുജ്യത്വി-ദദ്യസത് ॥

തമു സോതാരഃ പുർവ്വം യമാ വിദ ഫ്രതസ്യ ।

ഗർഭാ ഹവിഷാ പിപർത്തന ।

ആടസ്യ ജാനനോ നാമ ചിദ്വിവക്തന ।

ബ്യുഹത്തേ വിശ്വാ സുമതിം ഭജാമഹോ ॥ **29 (10)**

T.B.2.4.3.10

ഇമാ ധാനാ ഷ്യുതസ്സുവഃ । ഹരീ ഇഹോപവക്ഷതഃ ।

ഇന്ദ്രാ സുവതമേ രമേ ॥ "എഷ ബൈഹാ {1}" പ്ര തേ മഹോ ।

വിദമേ ശഭ്സിഷ്ടാ ഹരീ । യ ഫ്രത്രിയഃ പ്ര തേ വനോ ।

വനുഷേം ഹരൃതം മദം । ഇന്ദ്രാ നാമ ഷ്യുതം ന യഃ ।

ഹരിഭിശ്വാരു സേച്ചതേ ।

ശ്രൂതോ ഗണ ആ ത്വാ വിശന്തു । 30 (10)

T.B.2.4.3.11

ഹരിവർപ്പസം ഗിരഃ ॥ അചർഷണിപ്രാ വ്യഷ്ടഭോ ജനാനാം ।

രാജാ കൃഷ്ണിനാം പുരുഷുത ഇന്ദ്രഃ ।

സ്തുതഃ ശ്രവസ്യ-നവസോപ-മദ്രിക് ।

യുക്തരാ ഹരീ വ്യഷ്ണാ ഽയാഹൃർവ്വാഞ്ച് ॥

പ്ര യദ്യ സിന്ധവഃ പ്രസവം യദായന് ।

അപഃ സമുദ്രഭ്ര രത്നമൈവ ജഗ്മുഃ ।

അതശ്ശിഭിന്ദ്രഃ സദസോ വരീയാൻ ।

യദീഭ് സോമഃ പ്യാണത്തി ഭുഗ്ര്യോ അഭ്രുഃ ॥

ഹരയാമസി ത്രേന്ദ യാഹൃർവ്വാഞ്ച് । 31 (10)

T.B.2.4.3.12

അരം തേ സോമസ്തുനുവേ ഭവാതി ।

ശതക്രതോ മാദയസ്യാ സുതേഷ്യു ।

പ്രാസ്താഭ് അവ പ്യാതനാസ്യു പ്ര യുമ്മസ്യു ॥

ഇന്ദ്രായ സോമാഃ പ്രദിവോ വിദാനാഃ ।

ജ്ഞഭുർ-യേദിർ-പ്യാഷ്പർവ്വാ-വിഹായാഃ ।

പ്രയമ്യമാണാൻ പ്രതി ഷുഗ്രഭായ ।

ഇന്ദ പിബ വൃഷ്യുതസ്യ വാഞ്ഛഃ ॥
 അഹോധമാന ഉപയാഹി യജ്ഞം ।
 തുഭ്യം പവന ഇന്ദവഃ സുതാസഃ ।
 ശാവോ ന വജ്രിന്മ സ്വരൂപകോ അച്ചു । 32 (10)

T.B.2.4.3.13

ഇന്ദാഗഹി പ്രമദോ യജ്ഞിയാനാം ॥
 യാ തേ കാകുമ സുകൃതാ യാ വരിഷ്ഠാ ।
 യയാ ശശ്രതപിബസി മദ്യ ഉളർമ്മിം ।
 തയാ പാഹി പ്ര തേ അദ്യർത്ഥു-രസ്മാത് ।
 സം തേ വജ്രാ വർത്തതാമിന്ദ ഗവ്യുഃ ॥
 പ്രാതർത്ഥുജാ വിബോധയ । അശ്വിനാവേഹ ഗച്ഛതം ।
 അസ്യ സോമസ്യ പീതയേ ॥
 പ്രാതർത്ഥാവാണാ പ്രമമാ യജ്ഞദ്യം ।
 പുരാ ശൃംഖാ-ദരരൂഷഃ പിബാമഃ ( ) ।
 പ്രാതർ.ഹി യജ്ഞമശ്വിനാ ദയാതേ ।
 പ്രശ്ലംസന്തി കവയഃ പുർവ്വദാജഃ ॥
 പ്രാതർ യജ്ഞദ്യമശ്വിനാ ഹിനോത ।
 ന സായമസ്തി ദേവയാ അജുഷ്ടം ।

ഉതാന്നോ അസ്ഥി-യജതേ വിചായഃ ।

പുർവ്വഃ പുർവ്വോ യജമാനോ വനീയാൻ ॥ 33 (16)

(ച്ച - ശ്രജിദ്ദേശ - ഗ്രൂതം നോ - ഭാഷൻ - നാമം -
ഭിശീർ - ഗ്രമേ - സപ്രമാ - ഭജാമഹോ - വിശ്രന്തു -
യാഹ്യർവാദ് - ശ്രീ - പിബാധി: ഷട്പ) (A3)

2.4.4 അനുവാകം 4 – ഉപഹാരാഃ

T.B.2.4.4.1

നക്തം ജാതാദസ്യാഷയേ । രാമേ കൃഷ്ണ അസിക്കി ച ।

ഇദശ്രജനി രജയ । കിലാസം പലിതം ച യത് ॥

കിലാസം ച പലിതം ച । നിരിതോ നാശയാ പൂഷ്ട ।

ആ നഃ സേരാ അശ്രതുതാം വർണ്ണഃ ।

പരാ ശ്രേതാനി പാതയ ॥ അസിതം തേ നിലയനം ।

അസ്മാന-മസിതം തവ । 34 (10)

T.B.2.4.4.2

അസിക്കിയസ്യാഷയേ । നിരിതോ നാശയാ പൂഷ്ട ॥

അസ്മിജസ്യ കിലാസസ്യ । തനുജസ്യ ച യത്തച്ചി ।

കൃത്യയാ കൃതസ്യ ബോധം । ലക്ഷ്മി ശ്രേതമനീന്ദ്രം ॥

സരൂപാ നാമ തേ മാതാ । സരൂപോ നാമ തേ പിതാ ।

സരൂപാ ദസ്യാഷയേ സാ । സരൂപമിദം കൃഡി ॥ 35 (10)

T.B.2.4.4.3

ശൂന്ത് ഹുവേമ മഹവാനമിന്ദം ।
 അസ്മിൻ ഭരേ നൃതമം വാജസാതൗ ।
 ശ്രൂണാന്ത–മുഗ്രമുതയേ സമമ്പ് ।
 ഷ്ലംതം വൃത്രാണി സഞ്ജിതം ധനാനാം ॥
 യുനുമ ദ്യാം പർവതാനാശുഖേ വസ്യു ।
 നി വോ വനാ ജിഹതേ യാമനോ ഭിയാ ।
 കോപയമ പൃഷ്ഠിപീം പൃഷ്ഠിമാതരഃ ।
 യുധേ യദ്യുഗ്രാഃ പൃഷ്ഠതീ–രയുഗ്യം ॥
 പ്രവേപയന്തി പർവതാൻ ।
 വിവിശ്വന്തി വനസ്പതീൻ । **36 (10)**

T.B.2.4.4.4

പ്രോവാരത മരുതോ ദ്യുർമദാ ഇവ ।
 ദേവാന്സഃ സർവയാ വിശാ ॥ പുരുത്രാ ഹി സദ്യങ്ങൾി ।
 വിശ്രോ വിശ്രാ അനു പ്രദു । സമമ്പ് ത്രാ ഹവാമഹോ ।
 സമമ്പസ്തി–മവസേ । വാജയന്ത്രാ ഹവാമഹോ ॥
 വാജേഷ്യു ചിത്രരാധസം ॥ സംഗ്രഹച്ചുദ്ധരം സംവദദ്ധം ।
 സം വോ മനാഞ്ചി ജാനതാം । **37 (10)**

T.B.2.4.4.5

ദേവാ ഭാഗം യുമാ പുർവ്വേ । സഞ്ജാനാനാ ഉപാസത ॥
 സമാനോ മന്ത്രഃ സമിതിഃ സമാനീ ।
 സമാനം മനഃ സഹ ച്രിത്തമേഷം ।
 സമാനം കേതോ അഡിസഭ്രദഭ്യം ।
 സം.ജ്ഞാനേന വോ ഹവിഷാ യജാമഃ ॥
 സമാനീ വ ആകൃതിഃ । സമാനാ ഹൃദയാനി വഃ ।
 സമാനമസ്തു വോ മനഃ । യമാ വഃ സുസഹാസതി ॥ 38 (10)

T.B.2.4.4.6

സം.ജ്ഞാനം നഃ ദൈശഃ । സം.ജ്ഞാനമരബ്ലണഃ ।
 സം.ജ്ഞാനമശ്രിനാ യുവം । ഇഹാസ്താസ്തു നിയച്ചതം ॥
 സം.ജ്ഞാനം മേ ബ്യഹസ്തിഃ ।
 സം.ജ്ഞാനഭ് സവിതാ കരത് । സം.ജ്ഞാനമശ്രിനാ യുവം ।
 ഇഹ മഹ്യം നിയച്ചതം ॥ ഉപച്ചായാമിവ മ്യാണഃ ।
 അഗ്നം ശർമ തേ വയം । 39 (10)

T.B.2.4.4.7

അദ്ദേഹി ഹിരണ്യസന്ധഃ ॥
 അദ്ദേഹി സവിതഃ പായുഭിഷ്ടം ।
 ശിവേഭിരദ്യ പരിപാഹി നോ ഗയം ।
 ഹിരണ്യജിഹ്വഃ സുവിതായ നവ്യാണേ ।

രക്ഷാ മാക്കിർ നോ അഹ്ലശല്സ് ഇഷ്ടത ॥
 മദേമദേ ഹി നോ ദദുഃ । യുമാ ഗവാ-മൃജുക്രതുഃ ।
 സംഗ്രഹായ പുരു ശതാ । ഉദയാ ഹസ്താ വസ്തു ।
 ശിശീഹി രായ ആദര ॥ 40 (10)

T.B.2.4.4.8

ശിപ്രിൻ വാജാനാം പതേ । ശചീവസ്ത്വ ദഭ്സനാ ॥
 ആ തു ന ഇന്ദ ഭാജയ । ഗ്രോഷാശ്രേഷ്ഠു ശുഭ്രേഷ്ഠു ।
 സഹഭ്രേഷ്ഠു തുവീമഹ ॥ യദ്ദ-ദേവാ ദേവ ഹേധനം ।
 ദേവാസത്വക്കുമാ വയം । ആദിത്യാസ്തസ്ത്വാമാ യുധം ।
 ഔതസ്യർത്തേന മുഖ്യത ॥ ഔതസ്യർത്തേ-നാദിത്യാഃ । 41 (10)

T.B.2.4.4.9

യജത്രാ മുഖ്യതേഹ മാ । യജൈജത്ര വോ യജത്വവാഹസഃ ।
 ആശിക്ഷനോ ന ശ്രേകിമ ॥ മേദസ്യതാ യജമാനാഃ ।
 സുചാട്ടജ്യന്ന ജുഹൃതഃ । അകാമാ വോ വിശ്രേ ദേവാഃ ।
 ശിക്ഷനോ നോപ ശ്രേകിമ ॥ യദി ദിവാ യദി നക്രം ।
 ഏന ഏന്നേസ്യാടകരത് ।

ഭൂതം മാ തസ്താദ്ധവ്യം ച ( ) । 42 (10)

T.B.2.4.4.10

ദ്രുപദാദിവ മുഖ്യതു ॥ ദ്രുപദാദിവേൻ-മുമുച്ചാനഃ ।
 സവിനഃ സ്താത്രീ മലാദിവ । പുതം പവിത്രത്വേവാജ്യം ।

വിശ്വേ മുഖവന്തു മെമനസഃ ॥ ഉദ്യയം തമസസ്വരി ।
 പശ്യന്തോ ജ്യാതിരൂത്തരം । ദേവം ദേവതാ സുര്യം ।
 അഗ്നം ജ്യാതിരൂത്തമം ॥ 43 (9)
 (തവ് - ക്യായി - വന്നപ്പത് - ഞാനതാ - മസ്തി - വയം -
 ഭരാ - ദിത്യാ - ശ്രാ - +നവ് ച) (A4)

2.4.5 അനുവാകം 5 - ഉപഹോമഃ

T.B.2.4.5.1

വൃഷ്ടി സോ അഭ്യർത്ഥഃ പവതേ ഹവിഷ്വാസിമ്-സോമഃ ।
 ഇന്ദ്രസ്യ ഭാഗ ഷതയുഃ ശതായുഃ ।
 സ മാ വൃഷ്ടിണം വൃഷ്ടിഡം കൃണോതു ।
 പ്രിയം വിശാഖ സർവ്വവീരഭ സുവീരം ॥
 കസ്യ വൃഷ്ടി സുതേ സചാം । നിയുത്രാൻ വൃഷ്ടിഡോ രണ്ട് ।
 വൃത്രഹാ സോമപീതയേ ॥ യസ്തു ശ്രദ്ധഗ വൃഷ്ടിഡാ നപാത് ।
 പ്രണപാത് കുണ്ണിപായ്യഃ । ന്യസ്തിന്ദ്രിയ ആ മനഃ ॥ 44 (10)

T.B.2.4.5.2

തഭ സ്വേച്ഛി-രൂതയോ വൃജിയാനി ।
 പാശസ്യാനി നിയുതഃ സത്യുരിന്ദം ।
 സമുദ്രം ന സിന്ധവ ഉക്മശുഖ്രഃ ।
 ഉരുവ്യചസം ഗിരാ ആവിശനി ॥

ഇന്ദ്രായ ഗിരോ അനിശ്ചിതസർഗ്ഗാഃ ।

അപഃ പ്രേരയൻമ് സർഗ്ഗസ്യ ബുദ്ധിം ബുദ്ധിം ।

യോ അക്ഷേഷ്ണോവ ചക്രിയാ ശച്ചീഡിഃ ।

വിഷ്ണകതസ്തം പുമിവീമുത ഭ്യാം ॥

അക്ഷേഷാദയച്ചവസാ കഷാമ ബുദ്ധിം ।

വാർണ്ണവാത-സ്തവിഷ്ണീഡി-രിന്ദഃ । 45 (10)

T.B.2.4.5.3

ദ്യുശാന്തുഹിം-ദ്യുശമാന ഓജഃ ।

അവാഭിനത് കക്കുഭഃ പർവതാനാം ॥

ആ നോ അശൈ സുകേതുനാ ॥ രയിം വിശ്വായുപോഷണം ।

മാർധീകം യേഹി ജീവസേ ॥ ത്രഞ്ച സോമ മഹേ ഭഗം ।

ത്വം യുന്ന ഔതായതേ । ദക്ഷം ദധാസി ജീവസേ ॥

രമം യുഞ്ജതേ മരുതഃ ശുഭേ സുഗം ।

സുരോ ന മിത്രാവരുണാ ഗവിഷ്ടിഷ്ടു । 46 (10)

T.B.2.4.5.4

രജാഭ്രംബി ചിത്രാ വി ചരന്തി തന്യവഃ ।

ദിവഃ സമ്രാജാ പയസാ ന ഉക്ഷതം ॥

വാച്ച് സു മിത്രാവരുണാവിരാവതീം ।

പർജന്യശ്വിത്രാം വിദതി തവിഷ്മതീം ।

അക്രോ വസത മരുതഃ സു മായയാ |
 ദ്യാം പർഷ്യത-മരുണാ-മരേപസം ||
 അയുക്ത സ്നാ ശുന്യുവഃ | സുരോ രമസ്യ നൃത്യഃ |
 താഭിരൂതി സരയുക്തിഭിഃ ||
 വഹിഞ്ചുഭിർ വിഹരൻ. യാസി തന്ത്വം | 47 (10)

T.B.2.4.5.5

അവവ്യയന്നസിതം ദേവ വസ്യഃ |
 ദവിഖ്യതോ രഷ്ട്രയഃ സുര്യസ്യ |
 ചർമോവാവാധുസ്തമോ അഹ്നിന്തഃ || പർജന്യായ പ്രഗായത |
 ദിവസ്യുത്രായ മീഡുഷേ | സ നോ യവസമിച്ഛതു ||
 അച്ചും വദ തവസം ഗീർഭിരാഭിഃ |
 സ്തുഹി പർജന്യം നമസാ വിവാസ |
 കന്നിക്രദ്ധ-വ്യഞ്ജനോ ജീരദാനുഃ |
 രേതോ ദധാത്രോഷ്യീഷ്യു ഗർഭം || 48 (10)

T.B.2.4.5.6

യോ ഗർഭമോഷ്യീനാം | ഗവാം കൃണോത്യർവതാം |
 പർജന്യഃ പുരുഷീണാം || തസ്താ ഇദാസ്യ ഹവിഃ |
 ജുഹോതാ മധുമത്തമം | ഇധാം നഃ സംഘതം കരത് ||
 തിന്ദ്രാ യദഗ്നേ ശരദസ്ത്രാമിത് |

ശുചിം മ്യുതേന ശുചയഃ സപര്യന് ।
 നാമാനി ചിദ്യിരേ യജ്ഞിയാനി ।
 അസുദയന്ത തനുവഃ സുജാതാഃ ॥ 49 (10)

T.B.2.4.5.7

ഇന്ദ്രശ്വ നഃ ശുനാസീരഹ । ഇമം ത്യജണം മിമിക്ഷതം ।
 ഗർഭം ധത്തം സ്വസ്തയേ ॥
 യദ്യാരിദം വിശ്വം ഭൂവന-മാവിവേശ ।
 യദ്യാരാനന്ദാ നിഹിതോ മഹശ്വ ।
 ശുനാസീരാവ്യതുഭിഃ സംവിഭാനഹ ।
 ഇന്ദ്രവന്തഹ ഹവിരിദം ജുഷേശമാം ॥
 ആ മ്യാ യേ അഗ്നിമിന്യതേ । സ്ത്രണന്തി ബർ.ഹരിരാനുഷക് ।
 യേഷാമിന്ദ്രാ യുവാ സവാ ( ) ॥ അഗ്നി ഇന്ദ്രശ്വ മേഡിനാ ।
 ഹമോ വ്യത്രാണ്യപ്രതി । യുവാ ഹി വ്യത്രഹന്തമാ ॥
 യാദ്യാഽ സുവ-രജയന്ത്ര ഏവ ।
 യാവാതസ്യതുർ-ഭൂവനസ്യ മദ്യേ ॥
 പ്രചർ.ഷണീ വ്യഷണാ വജ്ജബാഹു ।
 അഗ്നി ഇന്ദ്രാ വ്യത്രഹനാ ഹുവേ വാം ॥ 50 (17)

(മന - ഇന്ദ്രാ - ഗവിഷ്മിഷ്യ - തന്ത്രം - ഗർഭഃ -
സുജാതാഃ - സവർ സ്വത്വ) (A5)

2.4.6 അനുവാകം 6 - ഉപഹാരാഖ്യഃ

T.B.2.4.6.1

ഉത നഃ പ്രിയാ പ്രിയാസ്യു | സംശ്ലിഷ്ടാഃ സുജുഷ്ടാഃ |
സരസ്വതീ സ്നേഹാമ്യാഃ നദൃത് ||
ഇമാ ജുഹ്യാനാ യുഷ്മിഥാ നമോദിഃ |
പ്രതി സ്നേഹാമഃ സരസ്വതി ജുഷ്മാ |
തവ ശർമ്മ പ്രിയതമേ ദധാനാഃ |
ഉപസ്ഥിയാമ ശരണം ന വൃക്ഷം || ത്രീണി പദാ വിച്ചക്രമേ |
വിജ്ഞാർ ശ്രോപാ അദാദ്യഃ |
തതോ ധർമ്മാണി ധാരയന്ന് || 51 (10)

T.B.2.4.6.2

തദസ്യ പ്രിയമഭി പാമേ അശ്വാം |
നരോ യത്ര ദേവയവോ മദന്തി |
ഉരുക്രമസ്യ സ ഹി ബന്ധുരിതമാ |
വിജ്ഞാഃ പദേ പരമേ മദ്യ ഉമ്മഃ ||
ക്രത്യാം ദാ അസ്മു ശ്രേഷ്ഠഃ |
അദ്യ ത്വാ വന്നനർമ്മ സുരേക്കാഃ ||

മർത്ത ആനാശ സുവൃക്തിം ॥ ഇമാ ബൈഹി ബൈഹിവാഹി ।

പ്രിയാ ത ആ ബർഹിഃ സീദി ।

വീഹി സുര പുരോധാശം ॥ 52 (10)

T.B.2.4.6.3

ഉപ നഃ സുനവോ ഗിരഃ । ശൃംഖലത്യമൃതസ്യ യേ ।

സുമൃഡികാ ഭവന്തു നഃ ॥ അദ്യാ നോ ദേവ സവിതഃ ।

പ്രജാവപ്മ സാവീഃ സഞ്ചഗം । പരാ ദൃഷ്ടിയാളി സുവ ॥

വിശ്വാനി ദേവ സവിതഃ । ദൃതിതാനി പരാസുവ ।

യദ്-ഭദ്രം തമ ആസുവ ॥

ശുചി-മർക്കൈ-ബൃഹസ്പതിം ॥ 53 (10)

T.B.2.4.6.4

അദ്യരോഷ്യു നമസ്യത । അനാമ്യാജ ആചക്രേ ॥

യാ ധാരയന്ത ദേവാ സുദക്ഷാ ദക്ഷപിതാരാ ।

അസുര്യായ പ്രമഹസാ ॥

സ ഇത്ക്രഷ്ടി സുധിത ഓക്സി സേ ।

തസ്താ ഇഡാ പിന്രതേ വിശ്വദാനി ॥

തസ്താ വിശഃ സ്വയമേവാനമന്തി ।

യസ്മിന്ദ ബൈഹി രാജനി പുർവ്വ ഏതി ॥

സകൃതിമിന്ദ സച്ചുതിം ।

സച്ചുതിം ജഹനച്ചുതിം । 54 (10)

T.B.2.4.6.5

കനാത് കാദാം ന ആദര । പ്രയഗ്ന്യനിവ സക്മ്യം ॥

വിന ഇന്ദ മുഡോ ജഹി । കനീഖുന്ദിവ സാപയന് ।

അദി നഃ സുഷ്ടുതിം നയ ॥ പ്രജാപതിഃ സ്നേഹാം യശഃ ।

മുജ്ഞയോരദധാമ് സപം । കാമസ്യ തൃപ്തിമാനനം ।

തസ്യാഗേ ഭാജയേഹ മാ ॥ മോദഃ പ്രമോദ ആനനഃ । 55 (10)

T.B.2.4.6.6

മുജ്ഞയോർ നിഹിതഃ സപഃ । സ്വത്രേവ കാമസ്യ തൃപ്യാണി ।

ദക്ഷിണാനാം പ്രതിഗ്രഹോ ॥ മനസ്ഥാപിത്ത-മാകൃതിം ।

വാചഃ സത്യ-മശീമഹി । പശുനാശ രൂപമന്ത്രഃ ।

യശഃ ശ്രീഃ ശ്രയതാം മയി ॥

യദാ നഹമസ്യാ അത്യപശ സ്നേഹയെ പുമാൻ ।

യദാ സ്നേഹി തൃപ്യതി പുഃസി പ്രിയേ പ്രിയാ ।

നൗവം ഭഗവ്യ തൃപ്യാണി । 56 (10)

T.B.2.4.6.7

യജ്ഞത്രസ്യ കാമ്യഃ പ്രിയഃ ॥ ദദാമീത്യഗിർ വദതി ।

തമേതി വായുരാഹ തത് । ഹനേതതി സത്യം ചന്ദ്രമാഃ ॥

ആദിത്യഃ സത്യമോമിതി ॥ ആപസ്തമ-സത്യമാദരന് ।

രഘോ യജത്തസ്യ ദക്ഷിണാം ।
 അസാ മേ കാമഃ സമൃദ്ധ്യതാം ॥
 ന ഹി സ്വശമവിഭന്ന-നന്യമസ്താത് ।
 വൈശ്വാനരാത് പുരുഷതാര-മശോ : 57 (10)

T.B.2.4.6.8

അമേ-മമൻപമനമൃത-മമുരാഃ ।
 വൈശ്വാനരം ക്ഷേത്രജിത്യായ ദേവാഃ ॥
 യേഷാമിമേ പുർവ്വേ അർമാസ ആസന്ന് ।
 അയുപാഃ സദ്മ വിഭൃതാ പുരുണി ।
 വൈശ്വാനര ത്രയാ തേ നൃതതാഃ ।
 പുമിവീ-മന്യാ-മദിത്തസ്മുർ-ജനാസഃ ॥
 പുമിവീം മാതരം മഹീം । അന്തരിക്ഷ-മുപബ്രൂവേ ।
 സ്വഹതീമുതയേ ഭിവം ॥ വിശ്വം ബിഭർത്തി പുമിവീ । 58 (10)

T.B.2.4.6.9

അന്തരിക്ഷം വിപ്പ്രമേ । ദുഹേ ദ്വാർ സ്വഹതീ പയഃ ॥
 ന താ നശന്തി ന ഭദ്രതി തസ്താരഃ ।
 നെന്നാ അമിത്രേ വ്യമിരാദ്യർഷതി ।
 ദേവാശ്ശതു യാദിർ യജതേ ഭദ്രതി ച ।
 ജ്യാഗിതതാദിഃ സചതേ ശോപതിഃ സഹ ॥

ന താ അർവാ രേണുകകാടോ അശ്രത്യുതേ ।

ന സംസ്കൃതത്ര-മുപയന്തി താ അദി ।

ഉരുഗായമഭയം തസ്യ താ അനു ।

ഗാവോ മർത്യസ്യ വിചരന്തി യജ്ഞനഃ ॥ 59 (10)

T.B.2.4.6.10

രാത്രീ വ്യവ്യദായതീ । പുരുതോ ദേവ്യകഷ്ടിഃ ।

വിശ്രാം അധി ശ്രിയോട്യിത ॥ ഉപ തേ ഗാ ഇവാകരം ।

വ്യഥാഷാ ദൃഹിതർ ദിവഃ । രാത്രീ സ്നേഹം ന ജിഗ്യുഷി ॥

ദേവീം വാചമജനയന്ത ദേവാഃ ।

താം വിശ്രാംപാഃ പശവോ വദന്തി ।

സാ നോ മഞ്ചേഷമുർജം ദൃഹാനാ ।

ധേനുർ വാഗസ്ഥാ-നുപ സുഖ്യതെത്തു ॥ 60 (10)

T.B.2.4.6.11

യദ് വാഗ്ദന്ത്യ-വിചേതനാനി ।

രാശ്ത്വീ ദേവാനാം നിഷസാദ മനാ ।

ചത്രസ ഉറക്കം ദൃദ്യഹേ പയാഴ്സി ।

ക്ര സവിദസ്യാഃ പരമം ജഗാമ ॥

ഗഹരീ മീമായ സലിലാനി തക്ഷതീ ।

എകപദീ ദ്വിപദീ സാ ചതുഷ്പദീ ।

അഷ്ടാപദീ നവപദീ ബഹുവുഷീ ।
 സഹസ്രാക്ഷരാ പരമേ വേദാമന്ന് ॥
 തസ്യാഽ സമുദ്രാ അധി വി ക്ഷരന്തി ।
 തേന ജീവന്തി പ്രദിശശത്രസഃ । 61 (10)

T.B.2.4.6.12

തതഃ ക്ഷരത്യക്ഷരം । തദ്-വിശ്വ-മുപജീവതി ॥
 ഇന്ദ്രാ സൃരാ ജനയൻ-വിശ്വകർമ്മാ ।
 മരുത്രാഽ അസ്തു ഗണവാന്മ-സജാതവാനി ।
 അസ്യ സ്ലൂഷാ-ശ്രശ്രൂരസ്യ പ്രശിഷ്ടിം ।
 സപ്താ വാചം മനസാ ഉപാസതാം ॥
 ഇന്ദ്രഃ സൃംഗാ അതരദ്ദ-രജാഽസി ।
 സ്ലൂഷാ സപ്താഃ ശ്രശ്രൂരോധയമസ്തു ।
 അയഽ ശത്രുഞ്ഞയതു ജർഹൃഷാണഃ ।
 അയം വാജം ജയതു വാജസാതാ ( ) ॥
 അശാഃ ക്ഷത്രദ്ദ-ദനിദ്ദഷ്ട-മോജഃ ।
 സഹസ്രിയോ ദീപ്യതാ-മപ്രയുച്ഛന്ന് ।
 വിഭ്രാജമാനഃ സമിധാന ഉഗ്രഃ ।
 ആടന്തരിക്ഷ-മരുഹ-ദഗ്നി ദ്വാം ॥ 62 (14)

(യാരയൻ - പുരോധാശം - ബൃഹസ്പതിം - ജഗ്മന്ത്യുതി
 - മാന്ദോ - ഭഗവ്യ ത്യപ്യാ - സ്ത്രശേഃ - പുമിവി -
 യജ്ഞന - ഏതു - പ്രദിഷ്ഠാത്മണാ - വാജ്ഞാതാ
ചത്രാർത്ഥം (A6)

2.4.7 അനുവാകം 7 – ഉപഹോമഃ

T.B.2.4.7.1

വൃഷം അസ്യാംശുർ-വൃഷഭായ ഗൃഹ്യസേ ।
 വൃഷാടയമുഖോ നൃചക്ഷസേ ।
 ദിവ്യഃ കർമ്മണ്യോ ഹിതോ ബൃഹനാമ ।
 വൃഷഭസ്യ യാ കകൃത് ॥ വിഷ്ണുവാൻ. വിജ്ഞാ ഭവതു ।
 അയം യോ മാമകോ വൃഷം । അമോ ഇന്ദ ഇവ ദേവേഭ്യഃ ।
 വിശ്വവീതു ജനേഭ്യഃ ॥ അയുഷ്മതം വർച്ചസ്വന്തം ।
 അമോ അധിപതിം വിശാം । **63 (10)**

T.B.2.4.7.2

അസ്യാഃ പുമിവ്യാ അഭ്യക്ഷം । ഇമ്മിന്ദ വൃഷഭം കൃണു ॥
 യഃ സുശൃംഗഃ സുവൃഷ്ടഭഃ । കല്യാണോ ദ്രോണ ആഹിതഃ ।
 കാർഷിവലപ്രഗാണേന । വൃഷദേണ യജാമഹേ ॥
 വൃഷദേണ യജമാനാഃ । അകൃരേണേവ സർപ്പിഷാ ॥
 മൃഡശ്വ സർവാ ഇന്ദ്രേണ ।
 പൃതനാശ്വ ജയാമസി ॥ **64 (10)**

T.B.2.4.7.3

യസ്യായമ്യഷ്ടഭോ ഹവിഃ । ഇന്ദ്രായ പരിണീയതേ ॥
 ജയാതി ശത്രുമായന്തം । അമേം ഹന്തി പുതന്യതഃ ॥
 നൃണാമഹി പ്രണീരസത് । അഗ്ര ഉദ്ഭിന്നതാ-മസത് ॥
 ഇന്ദ ശുഷ്ഠം തനുവാ മേരയസ ।
 നീചാ വിശ്വാ അഭിത്തിഷ്ഠാഭിമാതീഃ ।
 നി ശൃംഖലാബാധം യൈം നോ അസ്തി ।
 ഉരും നോ ലോകം കൃണുഹി ജീരദാനോ ॥ 65 (10)

T.B.2.4.7.4

പ്രേഹൃദിപ്രേഹി പ്രഭരാ സഹസ ।
 മാ വിവേനോ വി ശൃംഖ്വാ ജനേഷു ।
 ഉദ്ധിഡിതോ വൃഷ്ട തിഷ്ഠ ശുശ്രൂഷഃ ।
 ഇന്ദ ശത്രുൻ പുരോ അസ്താക യുദ്ധ ॥
 അഗ്നേ ജേതാ ത്വം ജയ । ശത്രുന്മ സഹസ ഓജസാ ।
 വി ശത്രുൻ. വിമൃദ്യോ നൃഭ ॥
 ഏതം തേ സ്നേഹം തുവിജാത വിപ്രഃ ।
 രധം ന ധീരഃ സ്വപം അതക്ഷം ।
 യദ്ധിദഗ്നേ പ്രതി ത്വം ദേവ ഹരുഃ । 66 (10)

T.B.2.4.7.5

സുവർവതീരപ ഏനാ ജയേമ ॥ യോ ഷ്യുതേനാഭിമാനിതഃ ।
 ഇന്ദ്ര ജൈത്രായ ജജ്ഞിഷേ । സ നഃ സദ്കാസു പാരയ ।
 പുതനാസാഹോഷു ച ॥ ഇന്ദ്രോ ജിഗായ പുമിവീം ।
 അന്തരിക്ഷഃ് സുവർ മഹത് । വൃത്രഹാ പുരുചേതനഃ ॥
 ഇന്ദ്രോ ജിഗായ സഹസാ സഹാഷ്സി ।
 ഇന്ദ്രോ ജിഗായ പുതനാനി വിശ്വാ ॥ 67 (10)

T.B.2.4.7.6

ഇന്ദ്രോ ജാതോ വി പുരോ രൂരോജ ।
 സ നഃ പരസ്വാ വരിവഃ കൃണോതു ॥ അയം കൃത്യ-രഗ്യഭീതഃ ।
 വിശ്വജി-ദുർഭിദിമ്- സോമഃ । ഔഷിർ വിപ്രഃ കാവേരം ॥
 വായുരഗ്രേഗാ യജ്ഞപ്രീഃ । സാകം ഗമനസാ യജ്ഞം ।
 ശിവോ നിയുദ്ധിഃ ശിവാഭിഃ ॥ വായോ ശുശ്രേകാ അയാമി തേ ।
 മദ്യോഽ അഗ്രം ദിവിഷ്ടിഷു ॥ 68 (10)

T.B.2.4.7.7

അയാഹി സോമപീതയേ । സ്വാരൂഹോ ദേവ നിയുത്രതാ ॥
 ഇമമിന്ദ്ര വർദ്ധയ ക്ഷത്രിയാണാം ।
 അയം വിശാം വിശ്രപതിരസ്സു രാജാ ॥
 അസ്ഥാ ഇന്ദ്ര മഹി വർച്ചാഷ്സി യേഹി ।
 അവർച്ചസം കൃണുഹി ശത്രുമസ്യ ॥

ഇമമാദജ ശ്രാമേ അശ്വോഷ്യു ശോഷ്യു ।
 നിരമും ദജ യോദമിത്രോ അസ്യ ।
 വർഷ്ണൻ ക്ഷത്രസ്യ കകുഡി ശ്രയസ്യ ।
 തതോ ന ഉഗ്രാ വിഭജാ വസ്യനി ॥ 69 (10)

T.B.2.4.7.8

അണേ ദ്യാവാപ്യമിവീ ഭൂരി വാമം ।
 സം ദ്യുഹാമാം മഹർമദ്യുഹേവ യേനുഃ ।
 അയഃ രാജാ പ്രിയ ഇന്ദ്രസ്യ ഭൂയാത് ।
 പ്രിയോ ഗവാമോഷ്യീനാ-മുതാപാം ॥
 യുനജ്മി ത ഉത്തരാവന്ത-മിന്ദം ।
 യേന ജയാസി ന പരാജയാബേസ ।
 സ ത്വാ ടക്രേകവ്യുഷ്ടഭ സാന്വാം ॥
 അമോ രാജനൃതതമം മാനവാനാം ॥
 ഉത്തരസ്യ-മധ്യരേ തേ സപ്താഃ ।
 ഏകവ്യുഷ്ടാ ഇന്ദ്രസവാ ജിഗീവാൻ । 70 (10)

T.B.2.4.7.9

വിശ്രാ ആശാഃ പുതനാഃ സഞ്ജയം ജയന്ന് ।
 അഭിതിഷ്ഠ ശത്രുധതഃ സഹസ്യ ॥
 തുഭ്യം ഭരന്തി ക്ഷിതയോ യവിഷ്ടഃ ।

ബലിമഗേ അന്തി ത ഓത ദുരാത് ।
 ആ ഭന്നിഷ്ടസ്യ സുമതിം ചികിഖി ।
 ബൃഹത്തേ അഗേ മഹി ശർമ ഭദ്രം ॥
 യോ ദേഹോ അനമയദ് വധബൈസഃ ।
 യോ അരുപത്തീ-രൂഷസ്ഥപകാര ।
 സ നിരുഖ്യാ നഹുഷോ യഹോ അഗ്നിഃ ।
 വിശ്രദ്ധകേ ബലിഹൃതഃ സഹോദിഃ ॥ 71 (10)

T.B.2.4.7.10

പ്ര സദ്യാ അഗേ അത്യേഷ്യന്യാൻ ।
 ആവിർ യദൈസ്ത ചാരുതരോ ബദ്ധമി ।
 ഇഞ്ഞേന്യോ വപുഷ്യോ വിഭാവാ ।
 പ്രിയോ വിശാമതിമിർ-മാനുഷീണാം ॥
 ബൈഹ ജ്യോഷ്മാ വീര്യാ സംഭൂതാനി ।
 ബൈഹാഗ്രേ ജ്യോഷ്മം ദിവമാതതാനി ।
 ഒത്തസ്യ ബൈഹ പ്രമമോത ജജ്ഞേത ।
 തേനാർ.ഹതി ബൈഹമണാ സ്വർഖിതും കഃ ॥
 ബൈഹ സുചോ റഫ്തവതീഃ ।
 ബൈഹമണാ സ്വരവോ മിതാഃ । 72 (10)

T.B.2.4.7.11

ബേഹ യജ്ഞസ്യ തന്തവഃ । ഒത്തിജോ യേ ഹവിഷ്യതഃ ॥
 ശൃംഗാണീവേച്ഛാംഗിണാം സംദദ്ധശ്രിരേ ।
 ചഷാലവന്തഃ സ്വരവഃ പൃഥിവ്യാം ।
 തേ ദേവാസഃ സ്വരവ-സ്ത്രസ്മിവാംസഃ ।
 നമഃ സവിഭ്യഃ സന്നാമാ നവഗാത ॥
 അഭിഭൂ-രഖി-രതരദ്-രജാംസി ।
 സ്ത്രയേ വിഹത്യ പൃതനാ അഭിശ്രീഃ ।
 ജുഷാണോ മ ആഹൃതിം മാ മഹിഷ്ടി ।
 ഹത്യാ സപത്താൻ. വരിവസ്ത്രനഃ ( ) ॥
 ഇഷാനം ത്വാ ഭൂവനാനാ-മദിശ്രിയം ।
 സ്ത്രമ്യശ ഉരുക്കുത്താം സുവീരം ।
 ഹവിൽ ജുഷാണഃ സപത്താം അഭിഭൂരസി ।
 ജഹി ശത്രും-രപ മുയേ നുദിസ്യ ॥ 73 (14)
 (വിശാം - ജയാമസി - ജീവിദാനോ - ഹര്യ - വിശാ -
 ബിവിഷ്ടിഷ്ടി - വസ്ത്രി - ജീഗിവാനമ് - സഹോദരി -
 മിതാ - ന ശ്രത്വാരി ച) (A7)

2.4.8അനുവാകം 8 – ഉപഹാമഃ

T.B.2.4.8.1

സ പ്രതിവന്നവീയസാ | അഗ്രേ ദ്യുമ്മേന സംശയതാ |
 ബ്യൂഹത് തതൻമ ഭാനുനാ || നവം നൃ സ്നേഹമമശയേ |
 ദിവഃ ശ്രേനായ ജീജനം | വണ്ണോഃ കുവിദ്യനാതി നഃ ||
 സ്വാരൂഹാ യസ്യ ശ്രിയോ ദ്യുശേ | രയിർ വീരവതോ യമാ |
 അഗ്രേ യജ്ഞത്തസ്യ പ്രേതതഃ || അദാദ്യഃ പുരഷ്ഠതാ | **74 (10)**

T.B.2.4.8.2

അഗ്നിർ വിശാം മാനുഷീണാം | തുർണ്ണീ രമഃ സദാ നവഃ ||
 നവം സോമായ വാജിനേ | ആജ്യം പയസാംജനി |
 ജുഷ്ടം ശുചിത്മം വസ്യ || നവം സോമ ജുഷസ നഃ |
 പീയുഷസേധ തൃപ്പണുഹി | യസ്തു ഭാഗ ഫ്രതാവയം ||
 നവസ്യ സോമ തേ വയം |
 ആ സുമതിം വ്യാണീമഹോ | **75 (10)**

T.B.2.4.8.3

സ നോ രാസ്യ സഹസ്രിണഃ || നവം ഹവിർ ജുഷസ നഃ |
 ഫ്രതുഭിഃ സോമ ഭൂതമം | തദഭ്ഗ പ്രതിഹര്യ നഃ |
 രാജന്മ സോമ സ്വസ്ഥയേ || നവം സ്നേഹമം നവം ഹവിഃ |
 ലന്ദാഗിദ്യാം നിവേദയ | തജജുഷേതാഃ സപ്രേതസാ ||

ശുചിം നു സ്നോമം നവജാതമദ്യ |
 ഇന്ദ്രാഗ്നീ വൃത്രഹണാ ജുഷേമാം | 76 (10)

T.B.2.4.8.4

ഉഭാ ഹി വാഴ് സുഹവാ ജോഹവീമി |
 താ വാജാഴ് സദ്യ ഉശരേ യേഷ്ടാ ||
 അശനിരിന്ദ്രാ നവസ്യ നഃ | അസ്യ ഹവ്യസ്യ തൃപ്യതാം |
 ഇഹ ഭേവാ സഹസ്രിണാ ||
 യജത്നം ന ആ ഹി ഗച്ഛതാം | വസുമന്തള് സുവർദ്ധിം |
 അസ്യ ഹവ്യസ്യ തൃപ്യതാം | അശനിരിന്ദ്രാ നവസ്യ നഃ ||
 വിശ്വാൻ ഭേവാഃ സ്ത്രപയത | 77 (10)

T.B.2.4.8.5

ഹവിഷോഽസ്യ നവസ്യ നഃ | സുവർദ്ധിഭേ ഹി ജജ്ഞതിരേ ||
 ഏദം ബർ.ഹിഃ സുഷ്ടരീമാ നവേന |
 അയം യജ്ഞത്വാ യജമാനസ്യ ഭാഗഃ |
 അയം ബദ്ധവ ഭദ്ധവനസ്യ ഗർഭഃ |
 വിശ്വാ ഭേവാ ഇദമദ്യാഗമിഷ്വാഃ ||
 ഇമേ നു ഭ്യാവാപ്യമിവി സമീച്ചീ |
 തന്മാനേ യജത്നം പുരുഷേശസം ധിയാ |

ആദരസ്ഥ പുണിതാം ഭുവനാനി വിശ്വാ ॥

പ്രജാം പുഷ്ടിമമൃതം നവേന ॥ 78 (10)

T.B.2.4.8.6

ഇമേ യേനു അമൃതം ദിയേ ഭുഗ്രാതേ ॥

പയസം-ത്യുത്തരാമേതു പുഷ്ടിഃ ।

ഇമം ദിയജ്ഞം ജുഷമാണേ നവേന ।

സമീച്ചി ഭ്യാവാപ്യമിവി ഹ്യുതാച്ചി ॥

യവിഞ്ഞാ ഹവ്യവാഹനഃ ।

ചീത്രദാനുർ-ഹ്യുതാസുതിഃ । നവജാതോ വിരോചനേ ।

അഗ്രേ തത്തേത മഹിത്യനം ॥ ത്രമഗ്രേ ദേവതാഭ്യഃ ।

ഭാഗേ ദേവ ന മീയനേ । 79 (10)

T.B.2.4.8.7

സ ഏനാ വിഭ്രാൻ. യക്ഷ്യസി । നവം സ്നേഹം ജുഷസ്വ നഃ ॥

അശനിഃ പ്രമമഃ പ്രാശ്രംഭാതു । സ ഹി വേദ യമാ ഹവിഃ ।

ശിവാ അസ്ത്രഭ്യ-മോഷ്യാഃ । കൃണോതു വിശ്രചർഷണിഃ ॥

ഭദ്രാനഃ ശ്രേയഃ സമഗ്രൈഷ്ട ദേവാഃ ।

ത്രയാടവസേന സമഗ്രീമഹി ത്രാ ।

സ നോ മയോദ്ധുഃ പിതോ ആവിശസ്വ ।

ശം തോകായ തനുവേ സ്ന്യാനഃ ( ) ॥

എത്മു ത്യം മധുനാ സംയുതം യവം ।

സരസ്വത്യാ അധിമനാവചർക്കുഷുഃ ।

ഇന്ദ ആസീമ് സീരപതിഃ ശതകതുഃ ।

കീനാശാ ആസൻ മരുതഃ സുദാനവഃ ॥ 80 (14)

(പുരോതാ - വ്യഞ്ജിമഹോ - ജുണ്ഡമാം - തർപയ-
താമ്യതം നവോ - മീയസേ - സൗന്ദര്യാരി ച) (A8)

=====

Prapaataka Korvai with starting Words of 1 to 8 Anuvaakams :-

(ജുഷ്ടഃ - ശ്വകഷ്മാഖേഽഃ - ജുഷ്ടഃി നരോ - നകതം ജാതാ -
 വൃഷ്ടാ സ-ഉത നോ-വൃഷ്ടസ്യപ്രശ്നഃ:-
 സ (പ്രതിവദഷ്ടാ)

Korvai with starting Words of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(ജുഷ്ടഃഃ - മന്യുർ ഭഗോ - ജുഷ്ടഃി നരോ -
 ഹരിവർപ്പസം ഗിരഃ - ശിപ്രിൻ വാജാനാ-
 മുത നഃ പ്രിയാ [മുത നോ] - യദ് വാഗ്വബ്ദനീ -
 വിശ്വാ ആശാ അശീതിഃ)

First and Last Word 2nd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(ജുഷ്ടഃഃ - സുദാനവഃ)

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

॥ കൃഷ്ണ യജുർവോദീയ തെത്തിരീയ ബോധമേ
 ദവിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാടകഃ സമാപ്തഃ ॥

**Details of Dasini & Vaakyams for
Ashtakam 2, Prapaatakam 4 (TB 2.4)**

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	11	111
Anuvakam 2	9	91
Anuvakam 3	13	136
Anuvakam 4	10	99
Anuvakam 5	7	77
Anuvakam 6	12	124
Anuvakam 7	11	114
Anuvakam 8	7	74
Total →	80	826

Appendix

T.B.2.4.3.10 "പ്രകാശ ബോഹമാ {1}"

പ്രകാശ ബോഹമാ യ ഫ്രത്വിയഃ ।

ഇന്ത്രോ നാമ ശ്രൂതോ ശ്രീ ॥

(Appearing in TB 3-7-9-5)

